

Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

PAULA SILTANEN

KUN PAHUDESTA TULI SUHTEELLISTA
ANALYYSI TOISEUDESTA BARACK OBAMAN ULKOPOLIITTISESSA
RETORIIKASSA

Kansainvälinen politiikka
Politiikan tutkimuksen laitos
Pro gradu –tutkielma
Toukokuu 2013

SILTANEN, PAULA: Kun pahuudesta tuli suhteellista. Analyysi toiseudesta Barack Obaman ulkopoliittisessa retoriikassa

Pro gradu -tutkielma, 116 s.

Politiikan tutkimuksen laitos/Kansainvälinen politiikka

Toukokuu 2013

Tutkielmani tarkastelee toiseuden ilmaisuja Yhdysvaltojen presidentti Barack Obaman ulkopoliittisessa retoriikassa kiinnittäen erityisesti huomiota hyvän ja pahan vastakkainasetteluun. Kiinnostus Obaman käyttämää toiseusretoriikkaa kohtaan perustuu Obaman monipuoliseen ja ensisilmäyksellä epätyypilliseen tapaan puhua Itsen ja Toisen pahuudesta. Toiseuden käsite ymmärretään tutkielmassani negatiivisena toiseutena, vakiintuneena tapana hahmottaa Itse ja Toinen erillisinä siten, että Itsen hyvyys esitetään absoluuttisena pahuuden projisoituessa Toiseen. Tämä negatiivinen toiseus on mahdollista ylittää retoriikassa. Hyvän ja pahan ideat perustuvat näihin näkökulmiin toiseudesta: ne voidaan hahmottaa joko pysyvinä, absoluuttisina määreinä tai suhteellisena, jolloin hyvä ja paha ovat relaatioissa toisiinsa ja määrittävät määrittäjän mukaan.

Tutkielman teoreettisen perustan muodostaa toiseuden käsitteen määrittely. Ontologinen näkökulma perustuu pääosin sosiaalisen konstruktivismin haaraan, joka korostaa kielen merkitystä sosiaalisen todellisuuden rakentajana. Sosiaalinen konstruktivismi tarjoaa raamit ymmärtää puhujan, presidentti Obaman, ja hänen puheitansa ympäröivän rakenteen suhdetta. Tutkielmassani ymmärrän rakenteen koostuvan yleisön odotuksista, puhetta ympäröivästä kansainvälispoliittisesta tilanteesta sekä ulkopoliittisista traditioista, jotka ohjaavat puheen muodostumista. Tarkastelen näitä puheen sisältöä konstituivia ulkopoliittisia traditioita toiseuden näkökulmasta. Kehystän Obaman hyödyntämät toiseuden ilmaisut kolmeen perinteeseen, jotka perustuvat pääosin Walter Russell Meadin ajatteluun Yhdysvaltojen ulkopoliittisista traditioista: jeffersonilainen perinne, johon yhdistän hyvän ja pahan ideoiden osalta Reinhold Niebuhrin ajattelun sekä wilsonilainen ja hamiltonilainen perinne. Näistä jeffersonilainen traditio lähestyy relationaalista ymmärrystä pahuuteen. Analyysissä sovellan pääosin Chaïm Perelmanin uuden retoriikan analyysin käsitteitä, joista tärkein on esikäsitys eli premissi. Premissit koskien toiseutta muodostavat analyysini rakenteen.

Tutkimukseni avulla on mahdollista hahmottaa presidentti Obaman tapa hyödyntää toiseuden eri näkökulmia, myös omaa toiseuttaan, hänen ulkopoliittisessa retoriikassaan sekä osoittaa, että Obama hyödyntää epätyypillistä käsitystä vihollisuudesta puhuessaan Yhdysvaltojen uhasta Itseä kohtaan. Premissejä tarkastelemalla käy ilmi, että Obaman retoriikassa pyritään vakuuttamaan yleisöjä paitsi nojaamalla perinteisiin negatiivisen toiseuden näkökulmiin niin myös ajoittain rikkomalla negatiivinen rajamuuri Itsen ja Toisen suhteessa. Tällöin kuva Itsen hyvyydestä hämärtyy ja Itsen ja Toisen pahuudesta tulee suhteellista. Tällainen negatiivisen toiseuden ylittäminen liittyy Obaman retoriseen keinoon suostutella laajempi kansainvälinen yleisö puolelleen vetoamalla Yhdysvaltojen kykyyn tarkastella kriittisesti omaa toimintaansa. Lisäksi tutkimukseni osoittaa, että presidentti Obaman ehkä aluksi epätyypilliseltä vaikuttavaa tapa käsitellä pahuutta on mahdollista ymmärtää olemassa olevien ulkopoliittisten traditioiden avulla. Yhdysvaltojen ulkopoliittiset perinteet kätkevät sisälleen perinteistä dialektista määritelmää monipuolisemman näkemyksen Itsestä ja Toisesta. Tämän vuoksi retoriikassa on mahdollista hyödyntää myös suhteellista käsitystä Itsen ja Toisen hyvyydestä ja pahuudesta.

Asiasanat: Yhdysvallat, Barack Obama, toiseus, hyvä, paha, ulkopoliittinen traditio, retoriikka

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Tutkimusaiheen muotoutuminen.....	1
1.2. Aikaisempi tutkimus	4
2. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	9
2.1. Sosiaalinen konstruktivismi.....	9
2.2. Toiseuden määrittely.....	12
2.3. Hyvä ja paha Yhdysvaltojen ulkopoliittisessa kulttuurissa	17
2.4. Toiseuden eri representaatiot hyvän ja pahan ideoissa	19
3. Ulkopoliittiset traditiot analyysin viitekehystenä	22
3.1. Tradition määritelmä	22
3.2. Irti realismin ja idealismin dikotomiasta	23
3.3. Niebuhrin ja Jeffersonin jalanjäljillä.....	25
3.4. Hamiltonilainen traditio	28
3.5. Wilsonilainen traditio	29
4. Retoriikan analyysi.....	33
4.1. Retoriikan määritelmä	33
4.2. Retorisen analyysin lähtökohdat.....	35
4.3. Analyysin työvälineet	36
4.4. Aineistona presidentti Obaman puheet	42
4.5. Puheiden ulkopoliittinen konteksti	42
5. Toiseus Obaman ulkopoliittisessa retoriikassa.....	45
5.1. Analyysin rakentuminen premissien mukaan	45
5.2. Hyvän itsen premissit.....	46
5.2.1. Vapaan maailman sankari	46
5.2.2. Jumalallisen kohtalon premissi	54
5.3. Pahan Toisen premissit.....	58
5.3.1. Nimetön vihollinen	58
5.3.2. Vihollinen, joka hylkäsi yhteisönsä	64
5.4. Premissit Itsen vastuusta.....	68
5.4.1. Sisäsyntyinen vastuu Toisesta.....	68
5.4.2. Johtajuuden langettama vastuu	72
5.5. Suhteellisen toiseuden premissit	76
5.5.1. Jaetun ihmisyyden idea	76
5.5.2. Pahuuden suhteellistuminen.....	84
6. Loppupäätelmät	93

1. Johdanto

1.1. Tutkimusaiheen muotoutuminen

Tutkimusaiheeni valinta perustuu kolmeen retoriseen huomioon pahuudesta. Alun perin kiinnostukseni presidentti Barack Obaman ulkopoliittista retoriikkaa kohtaan nousi siitä kontrastista, jonka Obaman retoriikka muodosti suhteessa hänen edeltäjänsä, George W. Bushin, puheisiin.

Syyskuun 11. aiheutti maallemme valtavan trauman. Pelko ja viha, joita se synnytti, olivat ymmärrettäviä, mutta joissakin tapauksissa ne johtivat meidät toimimaan vastoin perinteitämme ja ideaalejamme. Me otamme konkreettisia askeleita muuttaaksemme tätä kurssia.¹

Yhdysvaltojen 44. presidentti, Barack Hussein Obama, nousi maansa johtoon tammikuussa vuonna 2009. Selkeällä valitsijamiesäänten enemmistöllä virkaan valittu, ensimmäinen afroamerikkalaista alkuperää olevana valtapuolueen presidenttiehdokas, nosti muutoksen keskeiseksi osaksi vaaliretoriikkaansa ja ensimmäisen vuoden puheitaan. Ulkopolitiikka oli vuoden 2008 vaalien yksi keskeinen teema ja Obaman retoriikka lupasi oikaista Yhdysvaltojen ulkopoliittista kurssia. Yksi syy ulkopolitiikan näkyvyyteen oli epäsuosittu Irakin sota, joka oli asettanut haasteita Yhdysvaltojen ja Lähi-idän suhteille. Obama lupasi viedä sodan päätökseen ja parantaa Yhdysvaltojen ja Lähi-idän suhteita.

Obaman edeltäjän, George W. Bushin, ulkopoliittista retoriikkaa kuvasi leimallisesti hänen ”pahan akselin” käsite, jonka hän otti ensimmäisen kerran käyttöön kansakunnan tilaa käsittelevässä puheessaan vuonna 2002 (Bush 29.1.2002). ”Pahan akseliin” kuuluivat niin sanotut roistovaltiot (*rogue states*): Iran, Irak ja Pohjois-Korea. Syyskuun 11. 2001 iskujen sekä vuonna 2001 alkaneen Afganistanin ja vuonna 2003 alkaneen Irakin sotien kehystämän ulkopolitiikan rinnalla käytettiin retoriikkaa, jossa taistelu hyvän ja pahan välillä korostui. Bush puhui joukoilleen West Pointissa vuonna 2002:

¹ Nine-eleven was an enormous trauma to our country. The fear and anger that it provoked was understandable, but in some cases, it led us to act contrary to our traditions and our ideals. We are taking concrete actions to change course. (Obama 4.6.2009.)

Moraalinen totuus on sama kaikissa kulttuureissa. [...] Oikeudenmukaisuuden ja julmuuden, viattoman ja syyllisen välillä ei voi olla neutraliteettia. Me olemme hyvän ja pahan konfliktissa ja Yhdysvallat kutsuu pahuutta sen oikealla nimellä.²

Vuonna 2009 Obaman astuttua presidentin virkaan Obaman lupaama muutos edeltävään presidenttiin oli havaittavissa ainakin retoriikassa. Ensimmäisenä virkavuotenaan Obama ilmoitti pyrkivänsä lähentämään Yhdysvaltojen suhteita muslimimaihin, vetämään joukot Irakista ja sulkemaan Guantanamo Bayn vankileirin. Obaman puheissa moraalisten totuuksien ehdottomuus hälveni ja ilmaiset koskien vihollista ja pahuutta erosivat edeltävän presidentin puheista. Retoriikassa ei esiintynyt hänen edeltäjälleen tyypillisiä ilmauksia terrorismin vastaisesta sodasta ”pahan akselistä” tai hyvän ja pahan vastakkainasettelusta. Juuri tästä muutoksesta heräsi kiinnostukseni Obaman ulkopoliittiseen retoriikkaan koskien hyvän ja pahan vastakkainasettelua.

Jos ensimmäinen syy tutkimusaiheen valintaan liittyy muutokseen Obaman ja hänen edeltäjänsä puheiden välillä, niin toinen koskee muutosta Obaman itse harjoittamassa retoriikassa. Obaman ensimmäistä virkavuotta eivät siis kehystäneet ääriilikkeiden iskut tai sodanjulistukset vaan pikemminkin sillanrakennus muslimimaihin ja sodan päättämiseen tähtäävät toimet. Kuten edellä mainittiin, Obaman ensimmäisen virkavuoden puheet ounastelivat eroa edeltäjän retoriikkaan, sillä pahuuden retoriikasta näytettiin luopuneen.

Kiinnostus pahuuden käsitettä kohti Obaman retoriikassa kuitenkin voimistui vuoden 2009 lopulla, kun Obamalle myönnettiin Nobelin rauhanpalkinto. Obama oli vältellyt pahuuden käsitteen nostamista osaksi retoriikkaansa, mutta rauhanpalkinnon jakotilaisuudessa joulukuussa 2009 pidetyssä puheessa hän muistutti, että jopa hyvää tarkoittavilla ihmisillä on taipumus sortua pahuuteen (10.12.2009) ja että maansa johtajana hän ei voi kaikessa toiminnassaan noudattaa Martin Luther King Jr:n tai Mahatma Gandhin oppeja:

Sillä alkäämme erehtyä: maailmassa on pahuutta. [...] Neuvotteluilla ei voida vakuuttaa al Qaidan johtoa laskemaan aseitaan. Kun sanotaan, että voimankäyttö voi joskus olla tarpeen, se ei ole kyynisyyttä – se on historian tuntemista; ihmisen epätäydellisyyden ja järjen rajallisuuden huomioon ottamista.³

² Moral truth is the same in every culture, in every time, and in every place. [...] There can be no neutrality between justice and cruelty, between the innocent and the guilty. We are in a conflict between good and evil, and America will call evil by its name. (Bush 1.6.2002.)

³ For make no mistake: Evil does exist in the world. [...] Negotiations cannot convince al Qaeda's leaders to lay down their arms. To say that force may sometimes be necessary is not a call to cynicism – it is a recognition of history; the imperfections of man and the limits of reason. (Obama 10.12.2009.)

Obama oli asetettu erikoiseen tilanteeseen: kahden sodan ylipäällikölle myönnettiin rauhanpalkinto. Oikeuttaakseen voimankäytön Obama vetosi puheessaan klassiselle realismille tai Niebuhrin filosofialle tyypilliseen ihmisen taipumukseen tehdä pahaa. Tästä nousi kiinnostukseni Obaman puheiden lisäksi niihin historiallisiin rakenteisiin, ulkopoliittisiin traditioihin, joihin pahuuden retoriikka perustuu.

Edellä mainittujen muutosten lisäksi Obaman ulkopoliittinen retoriikka herätti ensimmäisestä virkavuodestaan lähtien niin kotimaassaan kuin sen ulkopuolellakin keskustelua, joka liittyi hänen tapaansa käsitellä Yhdysvaltojen tekemiä virheitä. Yhdysvalloissa pääosin republikaanipuolueen kannattajat tarttuivat esimerkiksi Obaman Kairossa (4.6.2009) ja Ranskassa (3.4.2009) pitämiin puheisiin, joissa kriitikoiden mukaan pyydeltiin Yhdysvaltojen tekoja anteeksi. Tähän anteeksipyytelyn kiertueeksi (*apology tour*) nimitettyyn sarjaan ulkomailla pidettyjä puheita kuului negatiivisia huomioita koskien Yhdysvaltojen menneisyyttä tai toimintatapoja. Tästä yhdistelmästä Obaman retorisia valintoja virisi tarve tutkia, miten Obama käsittelee Yhdysvaltojen ja toisten toimijoiden pahuutta. Toisin sanoen halusin tutkia Obaman pahuutta koskevia ilmauksia Yhdysvalloista ja sen Toisista.

Kun on kyse pahan tai hyvän ideoista, on myös kyse moraalisisista arvohierarkioista – siitä, mikä määritellään hyväksi ja mikä pahaksi. Ulkopoliittisissa puheissa vihollinen määritellään tyypillisesti pahaksi ja Itse hyväksi. Hyvän ja pahan vastakkainasettelun retoriikassa on siis pohjimmiltaan kyse Itsen ja Toisen negatiivisesta erottamisesta. Tämän seurauksena hyvän ja pahan vastakkainasettelun retoriikkaan kytkeytyy idea toiseudesta. Tutkimuskysymyksekseni kuuluu: **miten presidentti Obama hyödyntää toiseuden ideoita ulkopoliittisessa retoriikassaan koskien hyvän ja pahan vastakkainasettelua?**

Toiseuden ilmiöiden tutkiminen Obaman puheissa ei ole kiinnostavaa yksin pahuuden retoriikan vuoksi. Kyse on myös presidentin taustasta. Obama syntyi ja vietti suuren osan lapsuudestaan ja nuoruudestaan Havaijilla. Uskonnolliselta vakaumukseltaan hän on kristitty. Obaman isä, Barack Hussein Obama vanhempi ja Obaman äiti, Kansasissa syntynyt Stanley Ann Dunham erosivat Obaman ollessa lapsi. Obama asui osan lapsuudestaan äitinsä ja islaminuskaisen indonesialaisen isäpuolensa kanssa Jakartassa. Obaman valinta Yhdysvaltojen presidentiksi oli historiallinen poliittinen käännekohta: yhdysvaltalaiset äänestivät maansa johtoon ensimmäistä kertaa afroamerikkalaista alkuperää olevan ehdokkaan: Barack Obama on Itse Toinen omassa maassaan. Obaman ihonvärin lisäksi Yhdysvalloissa käytiin keskustelua vuoden 2008 vaalien alla hänen uskonnollisen

vakaumuksen todenperäisyydestä ja siitä, onko hän ylipäätään Yhdysvaltojen kansalainen. Keskustelua aiheutti hänen edesmenneen isänsä kansallisuus sekä uskonto sekä Obaman lapsuusvuodet ulkomailla. Barack Hussein Obama vanhempi oli kenialainen ja uskonnolliselta vakaumukseltaan muslimi.

Obaman toiseus nähtiin vaalien alla myös etuna. Toiseus nousi positiivisessa merkityksessä keskusteluihin esimerkiksi siksi, että Obaman monipuolisen taustan uskottiin houkuttelevan vähemmistöjen edustajia vaaliurnille. Presidenttinä toimiessaan Obaman toiseutta on hyödynnetty hänen retoriikassaan. Ulkopoliittisessa retoriikassa Obama on nostanut esiin toiseutensa esimerkiksi pyrkiessään osoittamaan, että negatiivinen toiseus on mahdollista ylittää, kuten puhuessaan Iso-Britannian alahuoneelle vuonna 2011:

[...] meidän kahden kansakunnan esimerkki osoittaa, että ihmisten on mahdollista yhdistyä ideaaliensa pohjalta sen sijaan, että he jakautuisivat eriäväisyyksiensä perusteella; sydänten on mahdollista muuttua ja vanha vihanpito on mahdollista jättää taakse; on mahdollista, että entisten kolonioiden pojat ja tyttäret istuvat tämän hienon parlamentin jäseninä ja kenialaisen, joka palveli Britannian jalkaväen kokkina, pojanpoika seisoo edessänne Yhdysvaltojen presidenttinä.⁴

1.2. Aikaisempi tutkimus

Obaman retoriikasta on tehty tutkimuksia, jotka käsittelevät hänen ymmärrystään hyvästä ja pahasta (ks. esim. Leeman 2012) tai toiseudesta (ks. esim. Caputi 2011). Leeman (2012) on tutkinut Obaman kirjoittamia tekstejä ja pitämiä puheita ja esittää, että Obaman retoriikassa rakennetaan maailmankuvaa teleologiseen filosofiaan perustuen. Leeman tulkitsee Obaman kamppailevan erityisesti erilaisia jakolinjoja vastaan ja pyrkivän vastaamaan tällaiseen sosiaaliseen, taloudelliseen ja rodulliseen jakautumiseen vetoamalla yhdysvaltalaisuuden ytimessä oleviin ideoihin tasa-arvosta ja vapaudesta. Nämä arvot ovat Leemanin mukaan Obaman retoriikassa essentialistisesti osa ihmisluontoa ja yhdysvaltalaisuutta. Yhdysvallat kulkee kohti vapautta ja tasa-arvoa, sillä ne kuuluvat sisäsyntyisesti yhdysvaltalaisille. Jakolinjojen voimistuessa politiikassa Obama on huolestunut kompromissien puutteesta. Poliittisista doktriineista on tullut ehdottomampia ja politiikassa enää ei koeta olevan kyse eri näkökulmien ja linjojen kamppailusta vaan hyvän ja pahan vastakkainasettelusta. Obama

4 [...] the example of our two nations says it is possible for people to be united by their ideals, instead of divided by their differences; that it's possible for hearts to change and old hatreds to pass; that it's possible for the sons and daughters of former colonies to sit here as members of this great Parliament, and for the grandson of a Kenyan who served as a cook in the British Army to stand before you as President of the United States. (Obama 25.5.2011.)

ratkaisee tämän ongelman Leemanin mukaan vetoamalla yhteisöllisyyteen, joka taas perustuu vapauden ja tasa-arvon erityislaatuiseen kombinaatioon. (Leeman 2012, 35 – 37).

Leeman esittää, että Obama myös ulkopoliittisissa puheissaan nojaa teleologiseen filosofiaan (mt., 99–102). Leeman on tutkinut Obaman sisä- ja ulkopoliittista retoriikkaa ja pyrkii rakentamaan niistä yhtenäisen tarinan, joka nojaa teleologiseen filosofiaan. Tutkimukseni tarkastelee vain Obaman ulkopoliittista retoriikkaa ja pyrkii yhtenäisen tarinan sijaan osoittamaan, että Obaman retoriikka toiseudesta asettuu eri yleisöihin, eikä siten tukeudu yhteen filosofiaan. Esitän, että osassa puheitaan Obama nimenomaan tuo esiin, etteivät yhdysvaltalaiset kulje vääjäämättä kohti tasa-arvoa ja vapautta. Yhdysvaltojen kohtaloa ei ole määrätty ennalta. Tämä ei kuitenkaan sulje pois tasa-arvon ja vapauden ideaalien keskeisyyttä Obaman retoriikassa. Toiseuden eri ilmaisut nähdään analyysissäni retorisisina taktiikoina: keinoina vedota kulloiseenkin yleisöön. Niitä ei sekoiteta Obaman hallinnon harjoittamaan politiikkaan.

Jenkins ja Cos (2010) tutkivat Obaman vuoden 2008 presidenttikampanjan retoriikkaa. Toiseuden näkökulmasta heidän tutkimuksensa on kiinnostava, sillä kirjoittajien mukaan Obaman retoriikka perustuu yhteisöjen rakentamiseen. Jenkins ja Cos kuitenkin tutkivat lähinnä sisäpolitiikkaan liittyvää retoriikkaa ja pyrkivät Leemanin tavoin asettamaan Obaman retoriikan yhden filosofian alle. Jenkinsin ja Cosin mukaan Obaman inklusiivinen kampanjaretoriikka perustui retoriseen pragmatismiin. He tarkoittavat retorisella pragmatismilla diskurssia, joka hyväksyy epävarmuuden ja pluralismin idean ja pyrkii rakentamaan yhteisöjä. Retorinen pragmatismi keskittyy neuvottelemaan epävarmuudesta (Jenkins & Cos 2010, 200). Jenkinsin ja Cosin näkökulma vahvistaa mielikuvaa retoriikasta, joka pyrkii välttämään absoluuttisia määreitä ja mukautuu epävarmuuteen.

Caputin (2011) artikkelissa tarkastellaan Obaman hallinnon politiikkaa ja retoriikkaa toisia kohtaan soveltamalla analyysiin Derridan dekonstruktiota. Caputin mukaan Obaman hallinto elää maailmassa, jossa toiseuden läsnäolo on lisääntynyt kiihtyvän globalisaation ja muuttuvien kansallidentiteettien myötä (mt., 830). Caputin mukaan Obaman hallinto poikkeaa totutusta amerikkalaisesta diskurssista ja pyrkii kirjoittamaan uudelleen amerikkalaisen mission (mt., 825). Analyysini mukailee Caputin näkökulmia sikäli, että joissakin puheissa Obama ja hänen hallintonsa pyrkivät muuttamaan totuttua kaavaa. Kuitenkin jälleen kontekstista riippuen retoriikka nojaa myös perinteisiin käsityksiin toiseudesta.

Caputin artikkeli esittää, että Obaman hallinto tietämättään harrastaa dekonstruktivistista retoriikkaa, joka kiinnittää huomiota ulkopuolelle jääviin, muun muassa marginaaleihin (mt., 824). Caputi yhdistää Obaman retoriikan ja politiikan toiseudesta vieraanvaraisuuden ideaan: vieraanvaraisuus perustuu siihen, että Toista ei vain siedetä vaan Toinen toivotetaan tervetulleeksi omilla ehdoillaan. Vieraanvaraisuus on valmiutta ottaa vastaan myös absoluuttisesti vieras Toinen (Caputi 2011, 832). Caputin idea vieraanvaraisuudesta olisi yhdistettävissä esimerkiksi Obaman soveltamaan jaetun ihmisyyden retoriikkaan. Caputi ei kuitenkaan ota huomioon Obaman kotimaassaan erilaisille yleisöille pitämiä puheita ja esittänee Obaman politiikasta löytyvän sen, mikä istuu dekonstruktiiiviseen näkökulmaan. Delgado ja Romano (2011, 95) huomauttavatkin, että vaikka Obaman hallinto tuntuu tekevän pesäeroa puheissaan edelliseen Bushin hallintoon, on heidän ulkopoliittinen agendansa silti yhä vahvasti kytköksissä turvallisuuteen ja sotilaalliseen voimaan – ei vieraanvaraisuuteen. Caputin näkökulmasta on kuitenkin apua pyrittäessä osoittamaan, että Obaman retoriikassa negatiivista toiseutta murretaan.

Jotta analyysini Obaman toiseusilmaisista ei jäisi irralliseksi ja toiseuden eri näkökulmat merkityksellistyisivät siten, kuin ne yhdysvaltalaisessa ulkopoliittisessa kulttuurissa nousevat esiin, kontekstoin Obaman retoriikan ulkopoliittisia traditioita vasten. Näin on mahdollista sijoittaa Obaman retoriikka osaksi historiallista jatkumoa. Traditioiksi ymmärrän tässä yhteydessä erilaiset institutionalisoidut toiminnan ja ajattelun perinteet. Traditiot voivat olla tarinoiden tai myytin kaltaisia sosiaalisesti rakentuneita ajattelu- tai toimintamalleja.

Yhdysvaltojen ulkopoliittisista traditioista on tehty runsaasti tutkimusta. Traditioilla on pyritty kuvailemaan eri hallintojen toimintaa ja ne ovat olleet tutkimuksen kohteena esimerkiksi etiikan, ideologian, historian tai retoriikan näkökulmasta (ks. esim. Hartz 1955; Hunt 1987; Kelley 1977; Lieven & Hulsman 2006; Mead 2002). Yhdysvaltojen ulkopoliittisia traditioita tarkastellessa on tyypillisesti pyritty tietty hallinto yhdistämään tiettyyn traditioon: Houghtonin mukaan esimerkiksi presidentit Wilson, Carter ja Reagan on yhdistetty ulkopoliittisesti liberalismiin ja presidentit Roosevelt ja Nixon niin sanottuun realistiseen perinteeseen (Houghton 2002, 172). Myös Yhdysvaltojen presidenttien ulkopoliittista retoriikkaa on tutkittu runsaasti (ks. esim. Bostdorff 1994; Parry-Giles 2002; Shogan 2007).

Näkökulmani ulkopoliittisiin traditioihin perustuu toiseuteen ja pyrkii rikkomaan perinteistä liberalismi-realismi -dikotomiaa pääosin siten, kuin Walter Russell Mead (2002) sen

teoksessaan esittää. Mead (mt.) pyrkii teoksessaan luomaan uuden ulkopoliittisen perinteen myytin. Meadin koulukunnissa yhdistyvät eri näkökulmat niin sanotuista perinteisistä dualistista vastinpareista, kuten realismi-liberalismi ja isolationismi-internationalismi. Mead esittää, että ulkopoliittikka on aina sekoitus realismia ja liberalismia, mutta laajentaa traditiot neljäksi eri koulukunnaksi: wilsonilaiseksi, hamiltonilaiseksi, jeffersonilaiseksi ja jacksonilaiseksi.

Obaman ja hänen hallintonsa toiminnasta ja retoriikasta suhteessa eri traditioihin on myös tehty tutkimusta (ks. esim. Harrell 2010; Kloppenberg 2012, Walt 2012). Moni tutkija (ks. esim. Alter 2010; Harrell 2010; Jenkins & Cos 2010; Kloppenberg 2012) on määritellyt Obaman niin sanotun pragmatismien edustajaksi. Pragmatismien määritelmä vaihtelee: se liitetään Obaman kohdalla milloin maalaisjärkeen ja sovitteluun politiikointiin (ks. esim. Harrell 2010) ja milloin Jamesin ja Deweyn edustamaan filosofiseen pragmatismiin (ks. esim. Kloppenberg 2012). Jenkins & Cos (2010) puhuvat diskurssista, kun he käsittelevät Obaman pragmatismia hänen retoriikassaan, kuten edellä mainittiin.

Harrellin mukaan Obaman retoriikka nojaa presidentti Lincolnin pragmatistiseen perinteeseen. Pragmatikkona Obama pyrkii Harrellin mukaan siihen, että hänen politiikkaansa ja periaatteitaan ohjaa harkitseva järjenkäyttö (Harrell 2010, 178–180). Myös Knorr arvioi Obaman pragmaatikoksi (Knorr 2009, 133). Schulz kuvailee Obaman saaneen oppinsa amerikkalaisesta filosofisesta pragmatismista opettaessaan Chicagon yliopistossa. Schulz myös viittaa myös Lincolnin pragmatismien suuntauksen edustajana (Schulz 2009, 161–164). Schulzin tavoin Kloppenberg arvioi Obaman yhdysvaltalaisen filosofisen pragmatismien tradition harjoittajaksi ja esittää, että Obaman pragmaattiseen lähestymistapaan ovat vaikuttaneet erityisesti 1800- ja 1900-luvun taitteen pragmatistit William James ja John Dewey (Kloppenber 2012, 163, 250). Indyk et al. (2012a) arvioivat Obaman ensimmäisen kauden ulkopoliittikan sekoitukseksi realistista pragmatismia ja liberalistista progressivismia.

Kloppenbergin analyysi Obaman ajattelutavasta on mielenkiintoinen tutkielmani kannalta, sillä hän kiinnittää huomiota Obaman tapaan vältellä absoluuttisia määreitä ja ymmärtää maailmaa suhteellisuuden kautta. Kloppenbergin mukaan filosofinen pragmatismi korostaa absoluuttisten totuuksien ja dogmien sijaan hypoteesien jatkuvaa koettelua kokeiden avulla ja epävarmuuden hyväksymistä (Kloppenber 2012, 110, 237). Kloppenber näkee Leemanin tavoin Obaman ideat haastaviksi olemassa olevassa poliittisessä kulttuurissa, jota leimaa polarisaatio ja dogmaattisuus niin oikealla kuin vasemmallakin (mt., xii, 213). Poliittisen

spektrummin kumpikin ääripää ajattelee absoluuttisin termein: heillä on totuus ja heidän vastapuoli edustaa puhtaasti pahuutta. Kloppenberg itse kategorisoi Obaman kulttuurirelativistiksi (mt., 222).

Pyrin välttämään Obaman kategorisoimista tietyn tradition tai filosofian noudattajaksi, sillä en tutki Obamaa henkilönä tai edes poliittisena ajattelijana. Analyysissäni en pyri määrittelemään Obaman maailmankuvaa tai tapaa ajatella vaan tarkastelen Obaman käyttämiä retorisia keinoja ja esitän, että traditiot, joihin Obaman retoriikka kulloinkin nojaa, vaihtelevat yleisön mukaan. Aikaisempi tutkimus Obaman ajattelutavoista tai maailmankuvasta on kuitenkin hyödyllinen analyysini kannalta, sillä se vahvistaa käsitystäni siitä, että Obaman retoriikassa hyödynnetään myös absoluuttiset termit rikkovaa suhteellista tapaa ymmärtää toimijoiden pahuutta.

Vaikka suuri osa tutkijoista määrittää Obaman pragmatismien edustajaksi, asetan analyysissäni Obaman harjoittaman retoriikan Meadin ulkopoliittisiin koulukuntiin, siten kuin se toiseuden käyttötavan kannalta on kulloinkin perusteltua. En sovello pragmatismien perinnettä, sillä Meadin ulkopoliittiset traditiot antavat selkeästi artikuloidun *ulkopoliittisen* näkökulman retoriikkaan siinä missä pragmatismien eri muodot saattavat jättää puheen pitämisen traditioihin perustuvan kontekstin abstraktiksi. Obaman puheet asettuvat eri yleisöihin ja siksi niiden linjakin vaihtelee tilanteesta riippuen. Obaman retoriikkaa ei siis voi asettaa yhteen traditioon. Toiseuden avulla tarkasteltuna ulkopoliittisista traditioista voidaan saada paitsi tutkimuksen kannalta relevantti konteksti puheille niin myös pyrkiä osoittamaan traditioista aiemmin huomiotta jääneitä näkökulmia.

2. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

2.1. Sosiaalinen konstruktivismi

Retoriikan analyysini taustaoletuksena on, että sosiaalinen todellisuus rakentuu kielellisesti. Ymmärrän kielen sosiaalisen konstruktivismin näkökulmasta: kieli ei ole todellisuuden peili vaan todellisuutta rakentava väline. Konstruktivisteista esimerkiksi Kratochwil (2000, 76) painottaa kielen osuutta sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa. Myös Onuf (1998, 59) esittää, että ”puhe on teko”. Konstruktivismi pyrkii osoittamaan, että sosiaalisen maailman luonnollisina pidetyt instituutiot, identiteetit ja toimintamallit ovat sosiaalisesti rakentuneita. Sosiaalisten käytäntöjen ja instituutioiden rakentumisessa on tärkeää huomioida prosien intersubjektiivisuus ja kontekstisidonnaisuus.

Sosiaalisen konstruktivismin ontologiaa voi luonnehtia kolmiolla, josta löytyy kolme toisiinsa kiinteästi vaikuttavaa tekijää: intersubjektiivisuus, konteksti ja valta (Klotz & Lynch 2007, 15). Intersubjektiivisuuden ytimeistä löytyy ajatus toimijan ja rakenteen vuorovaikutteisesta suhteesta.⁵ Konstruktivistit eivät aseta ontologiassaan joko toimijaa tai rakennetta etusijalle vaan näkevät, että niillä on prosessinomainen suhde, jossa ne rakentavat toinen toistaan (Klotz & Lynch 2007, 66). Fierken (2001, 116–117) mukaan intersubjektiivisuudella viitataan siihen, kuinka rakenne muokkaa toimijan käyttäytymistä ja kuinka toimija samanaikaisesti luo rakennetta. Ymmärrän rakenteen ja toimijan suhteen siten, että toimijat rakentavat merkityksiä ja tietyt merkitykset muuttuvat pysyviksi ajan myötä luoden struktuureita eli sosiaalisia järjestyksiä.

Kratochwillin (1984, 686, 707) mukaan on oleellista tarkastella kielen sisältämiä merkityksiä, jotka ohjaavat käyttäytymistä osana sosiaalisia järjestyksiä. Niitä luodaan tuen saamiseksi, teon oikeuttamiseksi, velvollisuuden osoittamiseksi tai asian ylistämiseksi tai parjaamiseksi. Obama määritellesään Yhdysvaltoja ja toisaalta Toisia suhteessa Yhdysvaltoihin nojaa tiettyihin esioletuksiin, jotka toimivat retoriikassa toiminnan oikeuttajina, velvollisuuden osoittajina ja arvohierarkioiden määrittäjinä. Esioletuksiin kuuluu merkityksiä hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä. Ne vetoavat yleisöön, sillä yleisö tuntee ne entuudestaan. Obama käyttää siis kielessään tuttuja merkitys- tai uskomusrakenteita, jotta yleisö hyväksyisi hänen väitteensä – siirtäisi esioletuksille annetun hyväksyntänsä puhujan väitteille.

⁵ Toimijan ja rakenteen suhteesta valtion identiteettiin (ks. Kowert 1998, 103–104.)

Esioletukset ovat yleisölle tuttuja, koska ne perustuvat Yhdysvaltojen itsenäistymisestä alkaen rakentuneisiin ulkopoliittisiin perinteisiin. Ymmärrän puheiden sisältöön vaikuttavat ulkopoliittiset traditiot ja niistä nostetut esioletukset osana rakennetta, joka Kratochwillin (1984, 8–9) näkökulman mukaisesti asettaa odotuksia puheelle ja ohjaa puheen sisältöä tiettyyn suuntaan hyväksymällä tai hylkäämällä tietynlaiset valinnat. Ulkopoliittisista traditioista ja niistä johdetuista premisseistä ei voi merkittävällä tavalla poiketa, sillä ne ovat osa rakennetta. Myös yleisön odotukset ovat osa sitä rakennetta, jossa Obama puhuu. Kratochwillin (ibid.) mukaan yleisö tuomitsisi perusteltavat väitteet mitättömiksi, jos argumentit eivät istuisi rakenteeseen.

Fierke (2001, 7–8) muistuttaakin, että merkityksiä tutkittaessa on huomioitava, että merkitysten sisältö ei ole pysyvä, vaan voi muuttua alueesta ja ajasta riippuen. Tämän vuoksi konteksti, erityisesti yleisö, täytyy ottaa huomioon puheita analysoitaessa. Esioletusten käyttö ja kulloinkin sovellettava ulkopoliittinen perinne muuttuvat yleisön mukaan. Yhdysvaltojen ulkopoliittiset traditiot, niistä johdetut esioletukset ja osin myös kansainvälispoliittinen konteksti on se rakenne, jossa Obama puhuu, tekee valintojaan toiseuden ilmaisujen suhteen ja jonka rakentamiseen hän myös retoriikallaan osallistuu.

Adler määrittelee konstruktivismin Wendtin tavoin näkökulmaksi, joka ottaa huomioon sekä materiaalsen että sosiaalisen ulottuvuuden kansainvälisissä suhteissa. Adlerin mukaan se, miten materiaalsen maailman muokkaa ihmisten toimintaa ja vuorovaikutusta ja miten ihmisten toiminta ja vuorovaikutus muokkaa materiaalista maailmaa, riippuu myös materiaalisesta maailmasta tehdyistä normatiivisista ja episteemisistä tulkinnoista. Nämä tulkinnat ovat dynaamisia ja muuttuvia. Adlerin mukaan jopa vakiintuneimmat instituutiomme, jotka otamme nyt annettuina, niin materiaalsen kuin immateriaalsenkin, perustuvat jaetulle ymmärrykselle ja ovat saaneet alkunsa ikään kuin tyhjästä (Adler 1997, 322). Tästä näkökulmasta jaetun ymmärryksen tutkiminen on mielekästä.

Adlerin näkökulmasta kansainväliset suhteet muodostuvat pääasiassa sosiaalisista tosiasioista, joista siis tulee tosiasioita vasta, kun ihmiset keskenään niin päättävät (Adler 1997, 323). Esitän sosiaalisen konstruktivismin mukaisesti, että se, kenellä on valtaa, saa myös määrittää näitä ”tosiasioita”. Yhdysvaltojen presidentillä on maailmanpoliittisesti paljon valtaa ja siksi hänen puheidensa tarkastelu on perusteltua. Myös Fierken huomautus, että merkitykset voivat muuttua ja erilaisia merkityksiä on olemassa samaan aikaan, on muistutus sosiaalisen konstruktivismin valta-aspektista. Toimija, jolla on paljon valtaa, pystyy määrittämään

vallitsevia merkityksiä. Valta antaa myös liikkumavaraa käyttäen vallitsevia merkitysasettelmaa perinteisestä poikkeavilla tavoilla, kuten Obaman tapa käsitellä pahuutta osoittaa. Wendtin (2005, 342) mukaan valta nähdään kykynä tuottaa vallitsevia merkityksiä, jotka muokkaavat identiteettejä ja intressejä. Valta-aspekti ei ole analyysini keskiössä, mutta se on yksi perustelu sille, miksi tutkielmani näkökulma on merkityksellinen; vahvan valtion johtajan näkemyksillä Toisista ja siitä, ketkä ovat kansainvälisen politiikan sankareita ja roistoja, on merkitystä kansainvälisille suhteille tai vähintään sille, miten Yhdysvallat näyttäytyy muille toimijoille. Lisäksi, vaikka tutkielmassani identiteettinäkökulma ei ole keskiössä, on maininnan arvoista, että juuri presidentin valta-aseman vuoksi Obaman puheilla on tavallista suurempi rooli Yhdysvaltojen ulkopoliittisen identiteetin määrittäjänä.

Koska tarkasteluni kohteena on retoriikka ja siinä esitetyt näkemykset toiseudesta, pätee näkökulmassani Wendtin (2005, 90) näkemys sosiaalisen maailman ja ideoiden suhteesta: *sosiaalisen* todellisuuden rakentumisessa ideat näyttelevät merkittävää roolia. Myöhemmin, kun Obaman virkakausista on kulunut aikaa, lienee mahdollista tutkia, miten Obaman aikana esitetyt ideat Itsestä ja Toisista suhteutuvat *käytännön* poliittisiin päätöksiin ja toimiin. Silloin etsittäisiin vastauksia kysymykseen, jonka Wendtkin (2005, 66) nostaa esiin realistisen ontologiansa kohdalla: voidaanko tietää, ovatko ideatason muutokset muutoksia myös todellisuudessa eikä vain diskursseissa?

Delgado ja Romano huomauttavat, että vaikka Obaman hallinto tuntuu tekevän pesäeroa puheissaan edelliseen Bushin hallintoon, ei heidän ulkopoliittisessa agendassaan ole nähtävissä suuria eroja edellisiin. Käytäntö ei siis ole Delgadon ja Romanon mukaan Obaman hallinnon ulkopoliitikassa muuttunut, vaikka diskurssissa olisikin tapahtunut muutos (Delgado & Romano 2011, 95). Tässä tutkielmassa ei tutkita Obaman retoriikan yhteyttä käytännön poliittisiin päätöksiin eikä siten ideoiden ja materiaalsen maailman suhdetta vaan retoriikassa ilmeneviä näkemyksiä toiseuteen ja niiden suhteutumista ulkopoliittisiin traditioihin. Käytännön poliittisia päätöksiä ja kansainvälisen politiikan tapahtumia käytetään väljänä retoriikan analyysin kontekstina.

Sosiaalista konstruktivismia on kritisoitu sen soveltumattomuudesta kansainvälisen politiikan teoriaksi, eikä kritiikki ole täysin perusteetonta. Konstruktivismi ei ole esimerkiksi neorealismien kaltainen teoria, vaan se on laajemmin tapa tarkastella sosiaalisia suhteita. Adlerin (1997, 323) mukaan konstruktivismi ei ole politiikan teoria *per se*, vaan

yhteiskuntateoria, jonka varaan erilaiset konstruktivistiset teoriat kansainvälisestä politiikasta perustuvat. Konstruktivismia voidaan siis pitää jonkinasteisena filosofisena kategoriana eli peruskäsityksenä tai metateoriana. Itse ymmärrän konstruktivismin tutkielmassani metateorian kaltaisena teoriana, johon ontologinen näkökulmani perustuu. Analyysissäni teoreettinen näkökulma perustuukin pääasiassa pääkäsitteen, toiseuden, määrittelyyn.

Kratochwil (2000, 73–74, 89–90) arvostelee sekä muita teoriasuuntauksia että konstruktivismia kielen tärkeyden aliarvioimisesta, sillä hänen mukaansa keskittymällä kieleen ja sen merkityksiin voidaan ymmärtää todellisuuden suhteellisuus ja se, ettei moniin kysymyksiin ole lopullisia vastauksia. Kratochwillin näkemys kielestä tukee todellisuuden tulkinnallisuuteen perustuvaa epistemologiaa, jonka mukaan analyysin tekeminen kansainvälisistä suhteista on tulkitsemista ja arvioimista. Myös Adler (1997, 322–324) esittää, että konstruktivististen lähestymistapojen ytimessä on ajatus siitä, että sosiaalinen todellisuus rakentuu ympäröivästä maailmasta tehtyjen tulkintojen ja oletusten kautta. Se, miten materiaalinen maailma vaikuttaa ihmisten toimintaan ja miten ihmisten toiminta ja vuorovaikutus muokkaavat materiaalista maailmaa, riippuu materiaalisesta maailmasta tehdyistä tulkinnoista.⁶

2.2. Toiseuden määrittely

Toiseuden käsitettä sovelletaan hyvin monilla eri tieteenaloilla. Toiseuden käsite esiintyy esimerkiksi filosofiassa (ks. esim. Levinas 1981; Sartre 1969), sosiaalipolitiikassa (ks. esim. Helne 2002), antropologiassa, jossa sitä on sovellettu esimerkiksi tutkittaessa ihmisten identifioitumista tai etäännyttämistä vieraudesta (ks. esim. Taussig 1993), psykologian tutkimuksissa (ks. esim. Fletcher 1999) ja kansainvälisessä politiikassa, jossa sitä on sovellettu esimerkiksi kriittisiin teorioihin⁷ laskettavassa postkoloniaalisessa tutkimuksessa (ks. esim. Said 1979; Khatib 2006; Ganguly 2008).

⁶ Hopfin mukaan konstruktivistit voidaan jakaa kriittisen ja konventionaalisen suuntauksen edustajiin. Ontologialtaan suuntaukset muistuttavat toisiaan mutta niiden epistemologiset lähestymistavat eroavat toisistaan. Konventionaalinen konstruktivismi lähestyy tietoa normaalitieteen keinoin eli kriittistä konstruktivismia positivistisemmasta näkökulmasta. Kriittinen suuntaus kallistuu puolestaan poststrukturalistiseen tutkimusperinteeseen (Hopf 1998, 180–183). Epistemologiani lähestyy kielen merkityksen vuoksi kriittistä konstruktivismia. Toisaalta on huomioitava, että myös konventionaalinen konstruktivismi esittää, että sosiaalisten asioiden konstitutiivisuutta tutkitaan tulkitsevilla metodeilla ja epistemologisesti kausaalinen ja konstitutiivisten kysymysten tutkiminen ei ole nollasummapeli (ks. esim. Wendt 1999).

⁷ Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa kriittinen teoria edustaa monia eri teorianäkökulmia. Yhteistä näille on jonkinlainen kriittinen näkökulma vallitsevia teoreettisia tai ylipäätään kansainvälispoliittisia asetelmia kohtaan. (ks. esim. Weber 2005; Roach 2007.) Kriittinen suuntaus sisältää siis näkemyksiltään toisistaan paljonkin poikkeavia näkökulmia lähtien postpositivistisesta tutkimuksesta, kuten feministisestä maailmanpolitiikan tutkimuksesta, positivistisiin teorioihin, kuten marxilaisiin näkökulmiin.

Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa muun muassa Neumann on soveltanut toiseuden käsitettä. Neumann tarkastelee teoksessaan *Uses of Other: 'The East' in European Identity Formation* (1999) Itä-Euroopan identiteettipolitiikan muotoutumista toiseuden käsitteen näkökulmasta. Neumannin mukaan Itseä rakennetaan suhteessa Toiseen: Eurooppaa rakennetaan suhteessa Turkkiin ja Venäjän. Toiseus liitetäänkin käsitteenä usein identiteetin rakentamiseen, vaikkakaan siitä, miten toiseus kytkeytyy identiteetin luomiseen ja ylläpitämiseen, ei ole yksimielisyyttä. Kratochwillin (2007, 507; 2005, 131) mukaan toiseutta tarvitaan oman identiteetin tuottamiseksi eikä toiseuden käsitteestä haluta luopua, sillä silloin luovutaan myös omasta identiteetistä.

Lebow esittää, että Itse-Toinen- tai me-muut -binaarikäsitteen määrittelyn historia ulottuu ainakin 1700-luvulle, jolloin oli tarpeen käsitteellistää läntisen Euroopan hallintojen pyrkimyksiä lisätä sisäpoliittista koheesiota ulkopoliittisilla konflikteilla. Lebow viittaa Kantin ideaan meistä ja muista. Kant näkee, että hintana siitä, että kotimaassa on rauha ja järjestys, ulkopuolella vallitsee konflikti ja rauhaa kotimaassa täytyy ylläpitää niin sanottujen toisten kustannuksella (Lebow 2008, 475). Pahaa vihollista voidaankin soveltaa kotiyleisölle puhuttaessa silloin, kun halutaan yhdistää rakoilevia poliittisia rintamia.

Neumannin lisäksi myös Croenin (2004, 138) mukaan identiteettiä rakennetaan suhteuttamalla Itse Toisiin. Neumannin (1999, 16) edellä mainitussa teoksessa käsitellään Itsen/Toisen dikotomian teoretisointia ja viitataan Levinasin huomioihin toiseudesta. Levinas kirjoittaa olemisen toisesta teoksessaan *Toisin kuin oleminen tai olemuksen ulkopuolella* (*Autrement qu' être ou au-delà de l'essence*, ensimmäinen painos 1974). Teoksen mukaan, itsen subjektiviteetti ja itsen identiteetti määrittyy Toista vasten. Toisen kohtaaminen on välttämätön osa olemista, subjektiviteetti ei ole olemassa eristettynä, vaan saa merkityksensä Toisen kautta (Levinas 1981, 3). Sartren (1969, 16–17) mukaan ihminen on aina erotettu siitä, mitä hän on, kaikella sillä, mitä hän ei ole. Sartren mukaan ihminen siis ymmärtää itsensä negaation kautta.

Neumann viittaa myös Hegelin dialogiseen ymmärrykseen Itsen ja Toisen välisestä suhteesta.⁸ Dialektinen ymmärrys nojaa vastakkainasetteluun, kun taas dialogisessa ymmärryksessä toiseudesta korostuu intersubjektiivinen, ikään kuin vastavuoroinen vuorovaikutussuhde. Neumannin (1999, 3) mukaan länsimaista ajattelua on leimannut dialektinen ymmärrys toisesta.⁹ Myös Costellon (2004, 884) mukaan länsimainen filosofia ja erityisesti metafysiikka on perinteisesti kuvaillut Toista suhteessa Samaan/samuuteen ja unohtanut hermeneuttisen ymmärryksen Itsen ja Toisen välisestä suhteesta.

Costellon (2004, 884) mukaan, joka on perehtynyt Kearneyn ajatteluun¹⁰, toiseudesta voidaan länsimaisessa filosofiassa luoda illuusioita, jolloin toiseus koetaan äärimmäisyyksinä: vieraina, jumalina, hirviöinä. Tämän näkökulman mukaan kun pahuus esitetään Obaman retoriikassa absoluuttisena, toiseus ikään kuin projisoidaan ulkopuolisiin ja Toiset esitetään jopa hirviöiden kaltaisina vieraina. Tämän "vierauden" pitäminen loitolla on Kristevan ja Lebowin mukaan juuri se, mikä pitää "meidät" yhdessä, luo yhteisöllisyyden tunnetta ja integraatiota johonkin ryhmään (Kristeva 1994, 28–9; Lebow 2008, 475). Kun Obama puolestaan käsittelee Yhdysvaltojen tekemiä virheitä, dialektinen ymmärrys toiseudesta säröytyy ja Itsen ja Toisen hyvyys ja pahuus esitetään suhteellisemmassa muodossa, jota voi kuvailla perinteistä dialogin kaltaisemmaksi toiseuden esitysmuodoksi.

Obaman puheissa tarkastelen toiseuden näkökulmasta, miten hyvyys ja pahuus ymmärretään osana Itseä, tässä tapauksessa Yhdysvaltoja, ja toisaalta osana Toisia eli niitä muita toimijoita, joihin ulkopoliittisissa puheissa viitataan joko suoraan tai epäsuorasti. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole esittää, miten Yhdysvallat rakentaa omaa identiteettiään suhteessa Toisiin Obaman retoriikassa. Toiseuden ja kansallisen identiteettipolitiikan tai valtion identiteetin suhde ei ole yksiselitteinen.

Yhteisön, kuten kansakunnan, identiteetin rakentuminen voidaan selittää paitsi suhteessa Toisiin niin myös sisäsyntyisenä prosessina. Sahlinsin (1991, 271) mukaan kansallinen identiteetti määritellään niiden sosiaalisten tai alueellisten rajojen mukaan, jotka on piirretty

⁸ Hegel puhuu teoksessaan *Phenomenology of Spirit* toiseudesta ja toiseksi tulemisesta. Hegelin mukaan toisen ymmärtäminen/tiedon saaminen vaatii tietoon identifioitumista (Hegel 1998, 36–37). Toisen ymmärrys vaatii dialogista kanssakäymistä Toisen kanssa.

⁹ Toisaalta esimerkiksi Rytönen (1999, 441–442) kritisoi Neumannin koko teoksen näkökulmaa toiseuteen tavoiteltua länsimaisemmaksi.

¹⁰ Costellon analyysi perustuu pääosin Kearneyn teokseen “Strangers, Gods, and Monsters: Interpreting Otherness” (2002).

erottamaan kollektiivinen minä sen implisiittisestä negatiivisuudesta, eli Toisesta. Kansallinen identiteetti ei siis ole Sahlinsin mukaan riippuvainen objektiivisista kriteereistä, kuten kieli tai rotu tai kulttuurisesta yhteydestä, vaan Sahlins esittää, että me määrittelemme itsemme sen mukaan, keitä me emme ole, samaan tapaan kuin Sartre (1969) selittää yksilön identiteetin muodostumista negaation kautta.

Myös kulttuuritutkija ja sosiologi Hall (2002, 78–81) nostaa kirjassaan *Identiteetti* esiin Neumannin (1999) tavoin, miten länsi käsitetasolla muovautuu jatkuvasti suhteessa Toisiin. Hall viittaa negatiiviseen toiseuteen. Hallin mukaan länsi on käsite, joukko kuvia, jotka auttavat tekemään eron ei-läntisiin yhteiskuntiin. Käsitteenä länsi toimii Hallin mukaan kuin ideologia; se tuottaa tietoa ja asenteita ja tarjoaa arviointiperusteet sille, millaisiksi muut yhteiskunnat arvioidaan. Ei-läntiset arvioidaan lännestä käsin jonakin ei-toivottavina ja ei-kehittyneinä, tai kuten Costello esittää; vieraina. Hallin pääväite on, että vaikka länsi sai merkityksensä myös sisäisessä prosessissaan, länsi muotoutui myös Toisia vasten.

Hall esittää, että kun ihminen kokee, ettei hän itse kuulu johonkin joukkoon, hän pyrkii tiedostamattaankin selittämään tuon joukon omaan ryhmäänsä kuulumattomaksi. Näin mahdollistuvat Itsen tulkitseminen hyväksi ja normaaliksi ja pahan ja epänormaalin projisoiminen Toiseen (Hall 1992, 308). Myös Barker nostaa esiin negatiivisen toiseuden identiteettiprosessissa ja esittää, että ihmiset ja valtiot identifioituvat vertaamalla itseään Toisiin, jotka jossain määrin nähdään myös vihollisina (Barker 2001, 29). Armstrongin mukaan ryhmät määrittelevät itsensä ei niinkään omien piirteidensä perusteella vaan suhteessa pikemminkin eksklusion, ulossulkemisen kautta (Armstrong 1982, 5).

Määrittelyn toiseuden negatiivisen toiseuden mukaisesti vakiintuneeksi tavaksi hahmottaa Itse ja Toinen erillisinä siten, että Itsen hyvyys ja Toisen pahuus esitetään absoluuttisina määreinä. En kuitenkaan esitä, että negatiivinen toiseus olisi identiteetin rakentamisen kannalta välttämätöntä. Lebow (2008, 478–479) on samaa mieltä Hallin ja Sahlinsin kanssa, että ryhmätasolla on osoitettavissa tarve rakentaa ryhmälle Toinen: sosiaaliset identiteetit parantavat omanarvontuntoa antaen ihmisten saada itseluottamusta ryhmästä reflektoitujen saavutusten avulla. Toisaalta Lebow huomauttaa vastoin Barkerin ja Armstrongin käsityksiä, että vaikka identiteetin rakennuksen ohessa tapahtuu usein stereotyyppisten Toisien luomista, on olemassa hyvin vähän empiirisiä todisteita, että identiteetin rakentaminen tai kansallisen identiteetin ylläpitäminen *vaatisi* näitä Toisia – puhumattakaan negatiivisesta suhtautumisesta

Toisiin, mihin Hall viittaa. Sillä, miten yhteisön jäsenet identifioituvat sisäryhmäänsä, ei välttämättömiä ole negatiivisia vaikutuksia ulkoryhmiin.

Kritiikkinä toiseuden tutkimiselle osana identiteettiprosessia voidaan nähdä myös Wendtin (2005, 224–225) huomio valtion identiteetin itseorganisoituvasta luonteesta. Wendtin mukaan valtiolla on autogeneettinen käsitys Itsestään. Wendt puhuu myös korporaatioidentiteetistä, millä on Wendtin mukaan materiaallinen perusta: valtion tapauksessa alue ja ihmisten kehot. Valtiolla on muisti ja tietoisuus itsestään, mikä tekee siitä toimijan. Wendtin mukaan siis samalla tavalla kuin ihmisellä on idea itsestään, koska hän on biologisesti erillinen yksilö, myös valtioilla on toiseudesta riippumaton käsitys itsestään. Wendt esittääkin, ettei ole mielekästä tutkia Itsen suhdetta johonkin erityiseen Toiseen, koska, jos konstitutiivinen prosessi idean Itsestä syntymiselle on itseorganisoituva, on triviaalia pohtia, muodostuuko käsitys Itsestä Toisen avulla.

Myös Lebow (2008, 475), Hall (2002, 46–48) ja Anderson (2006, 6–7, 37–42) huomioivat yhteisön rakentumisen ilman Toisia eli sisäisessä prosessissa. He määrittelevät kansakunnan ja valtion kuvitelluiksi poliittisiksi yhteisöiksi. Kuviteltu yhteisö eroaa Andersonin mukaan niin kutsutusta todellisesta yhteisöstä siten, että kuvitellussa yhteisössä yhteisön jäsenet eivät kohtaa toisiaan, vaan he saavat tiedon yhteisöstä esimerkiksi median kautta. Hall (2002, 39, 46) lisää, että kun valtio ja kansakunta perustuvat mentaalisiin kuviin, niin myös kansakunnan identiteetti on aina tavalla tai toisella imaginaarinen. Kuviteltuja yhteisöjä rakennetaan ja ylläpidetään Hallin (mt. 48–49) mukaan esimerkiksi kansakunnan kertomuksen, eräänlaisen syntynarratiivin avulla, sekä erilaisten traditioiden ja myyttien avulla.

Kaunismaan ja Laitisen (1998, 168) tulkinta Ricoerista ja identiteetin rakentumisesta antaa näkökulman ulkopoliittisten traditioiden merkitykselle toiseuden tutkimuksessani. Kaunismaa ja Laitinen esittävät, että narratiivi eli kertomus on keskiössä, kun muodostetaan yksilöä tai yhteisöä koskevaa identiteettiä. Itsetulkinta tapahtuu ensisijaisesti kertomusten kautta mutta myös merkkien ja symbolien kautta. Itsestä kerrottujen tarinoiden avulla saavutetaan ymmärrys itsestä.¹¹ Obaman puheissa esiintyvät esioletukset voidaan tulkita osaksi suurempia

¹¹ Kaunismaa ja Laitinen (1998, 168–169) haluavat muistuttaa, että kun puhutaan identiteetistä, ei ole oleellista, onnistutaanko kuvaamaan jonkin valtion ominaisuuksia sellaisena kuin ne ovat (Vorandenheit Heideggerin ymmärryksen tapaan). Oleellista on kuvata, millaiseksi valtio itse itsensä pyrkii määrittämään huolimatta siitä, onko sillä yhteyttä todellisuuteen per se (Dasein eli valtion oma ymmärrys itsestä). Kaunismaan ja Laitisen sanoin: “[s]en sijaan, että ajatellaan identiteetin olevan oikeaan tai väärään osuva kuvaus itsestä, identiteetti onkin produktiivinen itsen ymmärtämisen keino”. (Kaunismaa ja Laitinen 1998, 170 – 174.)

tarinoita yhdysvaltalaisesta ulkopolitiikasta ja Yhdysvalloista yleensä. Niin sanottuja suuria tarinoita tässä yhteydessä ovat Yhdysvaltojen ulkopoliittiset traditiot. Mead (2002) kutsuu näitä traditioita myös myyteiksi tai yhdeksi suureksi myytiksi, jonka avulla yhdysvaltalaista ulkopolitiikkaa voi ymmärtää.

Toiseuden välttämättömyyttä kansallisen identiteetin olemassaolon kannalta ei siis ole todistettu. Onkin mielekkäämpää tutkia toiseutta osana kansakunnan kertomuksia, traditioita ja myyttejä tai retorisenä vakuuttamisen keinona, jolla maa asemoi itseään retorisesti Toisia vasten. Tällöin ei ole kyse valtion identiteetin rakentumisesta vaan kansainvälisistä suhteista puheen tasolla. Toiseudella on politiikassa identiteettiprosessista irrallisia merkittäviä tehtäviä. Näitä ovat esimerkiksi toiminnan oikeutus ja järjestyksen luominen. Tällöin toiseutta käytetään sen perinteisessä dikotomisessa muodossa, jossa Itsen ja Toisen erilaisuus perustuu yleensä stereotyyppisiin mielikuviin, jotka ovat yleisölle tuttuja.¹²

Toiseuteen yhdistetään usein eettinen tai normatiivinen näkökulma. Esimerkiksi Neumann tarttuu toiseuteen myös normatiivisesta näkökulmasta: Neumannin (mt., xi) mukaan Itse/Toinen -dikotomia voi auttaa ymmärtämään kollektiivisia identiteettejä, mutta sen käytöllä voi myös olla reifioiva vaikutus: se voi tehdä dikotomioista todempia kuin ne ovatkaan. Tämän vuoksi tutkimuksessa olisi suotavaa ylittää dikotominen ajattelu. Myös Lebow (2008, 487) tarkastelee asetelmaa eettisestä näkökulmasta ja esittää, että kansainvälisen politiikan realistinen koulukunta reifioi antagonistista me-he – jaottelua politiikkaan.¹³ Eettiset tai normatiiviset näkökulmat eivät näyttele tutkielmassani pääroolia, mutta tutkimusaiheeni ja –kysymykseni mahdollistavat, että toiseudesta esitetään eri näkökulmia ja siten rikotaan tyypillistä ymmärrystä Itse/Toinen –dikotomiasta.

2.3. Hyvä ja paha Yhdysvaltojen ulkopoliittisessa kulttuurissa

Hyvän ja pahan vastakkainasettelua voidaan käsitellä muun muassa traditiona tai narratiivina. Esimerkiksi Harle käsittelee hyvän ja pahan vastakkainasettelun traditiota: hän määrittelee sen

¹² Lebowin mukaan WTC-iskujen jälkeisenä aikana on ollut selvä trendi, jota poliittiset johtajat ovat noudattaneet; pelkoa Toisia kohtaan on käytetty hyväksi luodakseen solidaarisuutta kotona (Lebow 2008, 476).

¹³ Lebow (2008) syyttää realistista koulukuntaa siitä, että poliikot sosialisoidaan siihen oletukseen, että kansainvälinen järjestelmä on vihamielinen eli antagonistinen perusluonteeltaan ja Toisien demonisointi on luonnollinen osa järjestelmää. Lebow myös väittää, että tällainen ajattelu on johtanut illuusion todentumiseen; ajatuksella ja teoilla on yhteys. Kun ajatellaan, että järjestelmä on vihamielinen ja argumentoidaan sen mukaisesti, järjestelmä myös muuttuu sellaiseksi ja vice versa.

toistuvaksi ilmiöksi, jota tapahtumat, kuten sodat, konfliktit ja viharyhmittymien syntyminen toistavat ja tuottavat uudelleen. Yhdysvaltojen poliittisessa kulttuurissa vastakkainasettelun traditio esiintyy Harlen mukaan jatkuvana vihollisen tarpeena, jonka kautta Yhdysvaltojen turvallisuutta rakennetaan (Harle 2000, vii, 6, 94). Tarkastelen tutkielmassani hyvän ja pahan vastakkainasettelua ideoina hyvästä ja pahasta.

Harlen (1991, 42) mukaan ryhmien väliset erot voivat olla keinotekoisia ja perustua yksinomaan mielikuvitukseen tai myytteihin. Chanin, Harlen ja Bernsteinin mukaan identiteettiä ja omaa toimintaa legitimitoidaan myös pahan vihollisen avulla ja tällaisella prosessilla on kautta historian ollut merkittävä asema Yhdysvaltojen ulkopoliittisessa kulttuurissa (ks. esim. Chan 2005, 130; Bernstein 1991, 68; Harle 1991, 26; Harle 2000, 81). Toiseuteen liittyvä dualistinen vastakkainasettelu voidaan nähdä nimenomaan perustavanlaatuisena osana länsimaista tapaa hahmottaa yhteiskuntaa ja tuottaa järjestystä (Galtung 1989, 37).

Bernsteinin mukaan hyvän ja pahan dikotomia perustuu sekä uskonnolliseen että poliittiseen ajatteluun meistä ja heistä (Bernstein 2005, 49, 68). Myös Harle näkee, että dikotomialla on aiemmin ollut merkittävä rooli yhteiskunnassa nimenomaan uskonnon kautta, mutta nyt rooli on siirtynyt politiikkaan: sosiaalisen järjestyksen luominen, joka on aiemmin kuulunut uskonnollisille käsityksille ja instituutioille, on siirtynyt politiikan tehtäväksi, mikä voidaan nähdä syynä dualistisen ajattelun ja dikotomioiden hallitsevalle asemalle nykypoliitikassa (Harle 1991, 85; ks. myös Niebuhr teoksessa Schlesinger 2007, 156). Hyvän ja pahan vastakkainasettelun idean voidaan siis nähdä sekä itsessään rakentuneen sosiaalisesti että toimivan ajattelua ohjaavana tekijänä, jolla on merkitystä siihen, millaiseksi ympärillä olevat rakenteet muodostuvat.

Uskonnollinen käsitys meistä ja heistä on siis erityisen voimakkaana läsnä Yhdysvaltojen ulkopoliittisessa kulttuurissa. Harlen mukaan Yhdysvaltojen ulkopoliittisen kulttuurin perusta löytyy 'taivaallisen kohtalon' ideasta, joka koostuu muun muassa ajatuksesta Yhdysvalloista Jumalan valittuna kansana, uutena Israelina ja vapauden vartijana (Harle 1991, 99). Myös Vinodin (1991, 278) mukaan Yhdysvallat näkee edustavansa Jumalan tahtoa. Vinod esittää, että Yhdysvaltojen ulkopoliittikka perustuu ajatukselle maailman kahtiajakautumisesta, missä Yhdysvallat edustaa hyvää ja Jumalan tahtoa ja vihollisleiri kaikkea päinvastaista. Maailma esiintyy Jumalan ja antikristuksen taistelukenttänä. Samoin Galtung (1996, 249–250) määrittelee Yhdysvaltojen ulkopoliittisen maailmankuvan perustuvan käsitykselle, jonka

mukaan Yhdysvallat on lähimpänä Jumalaa, ja siksi sillä on myös velvollisuus toimia hyvän puolella ja määritellä, kuka on hyvä ja kuka paha, ja rangaista pahaa.

Vinodin, Galtungin ja Harlen tavoin myös Aaltola (2008, 43–44) tunnistaa yhdysvaltalaisessa ulkopoliittisessa kulttuurissa jumalallisen kohtalon sävyn ja esittää, että tällä ”jumalan puolella taistelulla” legitimitoidaan tiettyjä ulkopoliittisia päätöksiä; muiden rankaiseminen nähdään oikeutettuna, koska sillä on Jumalalta saatu mandaatti. Chan (2005, 129) kehittää Galtungin ideaa jumalallisesta oikeudesta: sotimisesta pahaa vastaan saadaan oikeutettua, kun muistutetaan, että pahaa vastaan taistelu on moraalinen velvoite. Pahaa vastaan taistelu tekee taistelijoista automaattisesti hyviä ja heidän keinoistaankin siten oikeutettuja.

Negatiivisen toiseuden ytimessä on vihollisuuden käsite. Wendtin (2005, 260) mukaan vihollisuus konstituoidaan representaatiolla, missä Toisen ei nähdä hyväksyvän Itsen olemassaoloa, jolloin Toinen ei myöskään vapaaehtoisesti nähdä rajoittavan väkivaltaa Itseä kohtaan. Ahon (1994, 116) mukaan jotta Toisesta tulee vihollinen, täytyy ihmisen tulkita tapahtumia, jotka siihen voisivat johtaa, ja muodostaa subjektiivinen käsitys Toisesta vihollisena. Jotta Toinen voidaan ylipäätään ymmärtää vihollisena, täytyy ihmisen objektivisoida oma pahuus eli siirtää oma pahuus Toiseen.¹⁴

En tutki työssäni vihollisuutta *per se* mutta analyysissäni esiintyvät kaksi vihollistyyppiä: paha Toinen, joka ei hyväksy Itsen olemassaoloa sekä tätä abstraktimpi vihollistyyppi: näkymätön vihollinen. Zur kutsuu abstraktia vihollisuutta näkymättömäksi viholliseksi (Zur 1987, 132). Abstraktit viholliset, kuten nälkä, tyrannia ja ääriliikehdintä, ovat tyypillisiä Yhdysvalloille, sillä maalla on hegemoninen asema: imperiumin viholliset ovat tyypillisesti olleet abstrakteja – eivät rinnastettavissa esimerkiksi valtioon (Aaltola 2008, 123).

2.4. Toiseuden eri representaatiot hyvän ja pahan ideoissa

Wendtin mukaan selittämällä, miten Itse ja Toinen representoidaan, voidaan ymmärtää sosiaalista rakennetta (Wendt 2005, 260). Itse ja Toinen ja heidän hyvyys ja pahuus representoidaan Obaman ulkopoliittisessa retoriikassa eri tavoin, riippuen siitä, mikä on puheen pitämisen kontekstin ja puhujan tavoitteiden kannalta mielekästä. Itsen ja Toisen

¹⁴ Aho toisaalta tuo esille konstruktivistisesta vihollisdebatista usein vähemmälle huomiolle jäävän näkökulman ja argumentoi, ettei vihollinen ole kuitenkaan yksin subjektiivisesti luotu ilmiö vaan myös osa objektiivista todellisuutta, ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta tarkasteltuna ei ole mielekästä jättää huomioimatta vihollisen todellista olemassaoloa ja nähdä se vain kollektiivisen mielikuvituksen tuotoksena (Aho 1994, 18.)

hyvyys ja pahuus voidaan esittää pysyvinä ominaisuuksina, jolloin paha Toinen näyttäytyy vihollisena, tai ne voidaan määritellä muuttuviksi ominaisuuksiksi. Tällöin perinteisen vihollisinstituution on mahdollista murentua.

Esitän, että Obaman retoriikassa Meidät ja Heidät esitetään sekä essentialistisesti että antiessentialistisesti ja Itsen ja Toisen hyvyys ja pahuus esitetään sekä pysyvinä että suhteellisina ominaisuuksina. Fassin (2001, 7) esittää, että yleisesti ottaen kaikki äärimmäinen ajattelu erilaisuudesta, liittyi se kulttuuriin tai esimerkiksi biologisiin tekijöihin, perustuu essentialistiseen käsitykseen toiseudesta. Retorisesti essentialistista käsitystä toiseudesta sovelletaan pahoihin vihollisiin, joiden kanssa ei ole tarkoitus solmia rauhaa tai joita ei haluta esittää ymmärrettävässä valossa.

Hyvyys ja pahuus voidaan siis nähdä absoluuttisina, jolloin toimijan tai jonkin asian pahuus on ehdotonta, tai suhteellisia. Aaltola ja Harle esittävät, että nimenomaan absoluuttinen käsitys hyvästä ja pahasta esiintyy Yhdysvaltojen poliittisessa kulttuurissa (Aaltola 2008, 434, 106; Harle 2000, 83). Tällöin on tyypillistä, että Itsen hyvyydellä nähdään jumalallinen perustaa. Jervis esittää, että Yhdysvaltojen maantieteellinen sijainti selittää osaltaan sen, miksi Yhdysvalloissa ulkovallat nähdään joko absoluuttisina vihollisina tai ystävinä. Jervisin mukaan Yhdysvaltojen ei ole tarvinnut tehdä samanlaisia kompromissejä kuin esimerkiksi Eurooppalaisten valtioiden, mistä on seurannut absoluuttisen vihollisuuden käsitys (Jervis 1976, 273).

Toinen tapa ymmärtää hyvyys ja pahuus on suhteellinen eli relationaalinen. Tällöin, kuten Fischer-Barnicol (1992, 32) kuvaa, hyvyys tai pahuus suhteutuu eli on relaatiossa toisiin. Toiseus esitetään dialogisessa muodossa eli toiseudesta korostuu intersubjektiivinen, vastavuoroinen suhde. Tähän liittyy Obaman puheissa esimerkiksi Itsen pahuuden ”tunnustaminen” tai entisen tai nykyisen vihollisen ”ymmärtäminen”. Moon (1977) puhuu relationaalisesta hyvän ja pahan ideasta ja relationaalisista käsitteistä viitatessaan hobbesilaiseen hyvän ja pahan idean ymmärrykseen. Moonin määrittely kuvaa osuvasti Obaman tapaa representoida osassa puheissaan Itsen ja Toisen pahuus suhteellisena. Moonin ajattelumallin mukaan hyvä ja paha tulisi ymmärtää aina suhteessa siihen henkilöön, joka niitä käyttää. Jonkin asian hyväksi tai pahaksi määrittäminen kertoo enemmän määrittelijästä kuin määrittelyn kohteesta. Tällaiset arvot ovat relationaalisia käsitteitä, sillä ne ilmaisevat puhujan ja puhumisen kohteena olevan suhteen (mt., 877, 896).

Hyvän ja pahan ideoihin liittyen Obaman ajattelumaailmaan on yhdistetty muun muassa Niebuhrin ja Nietzschen ajattelua (Kloppenberga 2012, 22; Schultz 2009, 152). Kun kyseessä on hyvän ja pahan ideat Itsessä ja Toisessa Obamaan retoriikkaa on yhdistettävissä Niebuhrilta muun muassa pahuuden filosofia, jonka mukaan pahuuden olemassaolo on välttämätöntä. Niebuhr korostaa myös, ettei politiikkaan tule sekoittaa uskontoa, sillä se tuo absoluuttiset määreet suhteellisten arvojen alueelle (Niebuhr lainattu teoksesta Schlesinger 2007, 156). Nietzscheä puolestaan on nostettavissa käsitys nihilismin ja pahuuden suhteellisuuden jännite. Nihilismillä voidaan nähdä kaksi puolta: positiivinen ja negatiivinen. Negatiivinen tarkoittaa arvotyhjiötä ja sitä, että kaikki on keskenään vaihdettavaa. Positiivinen taas perustuu nietzscheläiseen nihilismiin, jonka mukaan arvoja ei voida ottaa annettuina vaan ne perustuvat itsessään uudelleenarviointiin (ks. esim. Nancy 14.4.2010). Obaman tapaa suhteellistaa pahuus retoriikassa ei siis voida yhdistää negatiivisen nihilismin arvotyhjiöön, sillä esimerkiksi ihmisen arvokkuus näyttäytyy retoriikassa eräänlaisena toimintaa ohjaavana arvona. Pikemminkin kyse on absoluuttisten hierarkioiden ja määreiden koettelusta.

Käsittelen analyysissäni toiseutta myös vastuun näkökulmasta, sillä se ilmentää osaltaan Yhdysvaltojen näkemystä Itsen hyvytyteen. Obama käyttää vastuun retoriikkaa esimerkiksi pyrkiessään mobilisoimaan joukkojaan, osoittamaan Yhdysvaltojen johtajuuden tai saadakseen tukea poliittisille päätöksilleen. Kun vastuusta puhutaan automaattisena ja pyyteettömänä, se nähdään ikään kuin sisäsyntyisenä. Obama käyttää pyyteetöntä hyvytyttä ja vastuunkantoa moraaliin nojaavissa argumenteissaan ja vetoaa ihmisen sisäsyntyiseen vastuunkantoon. Tällöin ihmisellä on ikään kuin väistämätön vastuu Toisesta eikä vastuu ole vapaaehtoista tai perustu päätökseen kantaa vastuuta.¹⁵ Toinen tapa ymmärtää vastuu perustuu Yhdysvaltojen valta-asemaan ja globalisaation tuottamaan välttämättömyyteen. Tällöin Toisista otetaan vastuu, koska se on Yhdysvaltojen intresseissä.

¹⁵ Vastuun käsitteestä (Levinas 1981, 10; 1996b, 80–82). Sisäsyntyisestä vastuusta (Levinas 1981, 11).

3. Ulkopoliittiset traditiot analyysin viitekehyksenä

3.1. Tradition määritelmä

Analyysini viitekehyksenä toimivat ulkopoliittiset traditiot, sillä traditiot mahdollistavat Obaman retoriikan sitomisen osaksi laajempaa Yhdysvaltojen ulkopoliittista perinnettä. Traditiot ohjaavat ulkopoliittisen retoriikan käyttöä ja ovat osa rakennetta, missä Obama puhuu ja mihin Obaman käyttämät esisopimukset asettuvat. Tarkastelen traditioita lähinnä toiseuden näkökulmasta: miten traditioissa hahmotetaan Yhdysvallat suhteessa Toisiin ja miten traditioissa käsitetään Itsen ja Toisen hyvyys sekä pahuus. Traditioissa eri käytösmallit, arvoasetelmat ja säännöt määrittelevät, miten toiseuteen suhtaudutaan.

Traditiot ovat siis osa rakennetta, joka ohjaa puhujan toimintaa: retoriikan avulla uusinnetaan ja mahdollisesti myös muokataan näitä traditioiden tarjoamia malleja ja arvohierarkioita. Traditioiden tehtävänä on kontekstoida Obaman retoriikka, jotta tulkintani presidentin retorisisista valinnoista eivät jää irrallisiksi huomioiksi siitä, miten toiseutta voidaan käyttää ulkopoliittisessa retoriikassa. Tulen esittämään Obaman retoriikan asettuvan tiettyihin ulkopoliittisiin koulukuntiin, jotta tietyt retoriset valinnat toiseudesta merkityksellistyisivät siten, kuin ne yhdysvaltalaisessa poliittisessa kulttuurissa ymmärretään. Lähestymällä retoriikkaa toiseuden näkökulmasta ja käyttämällä traditioita retoriikan kontekstina on myös mahdollisuus esittää uusia huomioita etabloituneista ulkopoliitiikan perinteistä toiseuden näkökulmasta.

Käytän tutkielmassani Hobsbawmin määritelmiä traditiosta, sillä se tukee konstruktivistista näkökulmaani. Hobsbawm määrittelee traditiot keksityiksi, sosiaalisesti rakentuneiksi ja toisinaan myös virallisesti institutionalisoiduiksi tavoiksi, joita ohjaavat säännöt ja symboliset rituaalit ja jotka ilmentävät tiettyjä arvoja ja normeja (Hobsbawm 1992, 1, 6, 13). Traditiot ovat siis sosiaalisesti rakentuneita käyttäytymistapoja, jotka antavat toimijoille tietynlaisia arvohierarkioita ja malleja. Ne ovat osa rakennetta, jonka säännöt ja merkitykset ohjaavat toimijan eli tässä tapauksessa puhujan toimintaa: retoriikan avulla ilmaistaan näitä malleja ja arvohierarkioita.

Hobsbawm painottaa erityisesti, että traditiot ovat *keksittyjä*. Ne ovat menneisyyden *tulkintoja* (Hobsbawm 1992, 1–2, 12–13). Näitä tulkintoja analysoimalla voidaan ymmärtää, miten nykyisyydessä on menneisyys läsnä. Myös Jefferyn (2005, 62) mukaan traditio on keksintö tai tulkinta, jolla menneisyys rekonstruoidaan, jotta sitä voidaan käyttää nykyisyydessä.

Ulkopoliittisten traditioiden määritelmät eivät ole tarkkarajaisia, sillä ne perustuvat tulkintoihin ja siten myös muokkautuvat ajan saatossa, kuten merkitykset muuttuvat konstruktivismin näkökulmasta ajassa ja paikassa. Niistä on kuitenkin muotoutunut vakiintuneita tulkintoja tai myyttejä.

3.2. Irti realismin ja liberalismien dikotomiasta

Yhdysvaltojen ulkopoliittisia traditioita on tutkittu runsaasti (ks. esim. Callahan 1994; Hartz 1955; Hunt 1987; Lieven & Hulsman 2006) ja tietty hallinto on pyritty yhdistämään tiettyyn ulkopoliittiseen traditioon, kuten realismiin tai liberalismiin (Houghtonin 2002, 172). Yhdysvaltojen ulkopoliittisista traditioista puhuttaessa esiin nousevat monesti dualistiset vastinparit. Ilmaukset, kuten realistit ja idealistit (ks. esim. Houghton 2002, 172; Callahan 1994; Dobson & Marsh 2007, 8; McCormick 2009, 102), kyyhkyn ja haukat (ks. esim. McCormick 2009, 95; Perez 2012; Stanley 2007, 1937, 1947; Walt 2012) tai isolaation ja internationalismin kannattajat (ks. esim. Johnstone 2009, 4; Klingberg 1952, 240; Morgenthau 1965, 81–82; Perkins 1962, 138, 147; Rossini 1995, 12–14) esiintyvät niin median, tutkijoiden kuin poliitikkojenkin näkemyksissä.

Näistä dualistista vastinpareista liberalistit/idealitit¹⁶ ja realistit lienevät yleisimmin viitatuksi ulkopoliittisen ajattelun traditiot. Tosin mielipiteet tämän vastinparin sisällöstä ja kahden linjan eroista vaihtelevat suuresti (ks. esim. Griffiths 1995). Tätä voi osin selittää se, ettei Yhdysvaltojen ulkopoliittikan linja ole lineaarinen (Miller 1990, 319–323), eikä yhden hallinnon ulkopoliittikka väistämättä seuraa yhtä traditioita. Poliittisen johdon ohjenuorina voivat toimia useat eri traditiot samanaikaisesti. Dualistiset vastinparit antavat toisaalta selkeän kehikon tarkastella ulkopoliittikkaa, mutta ne saattavat jättää huomioimatta joitakin yhdysvaltalaisen ulkopoliittikan nyansseja.

Toinen usein sovellettu näkökulma Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaan on idea Yhdysvaltojen erityislaatuisuudesta (*american exceptionalism*). Yhdysvaltalaisesta erityislaatuisuudesta ovat kirjoittaneet esimerkiksi Madsen (1998), Lipset (1996), Lepgold ja McKeown (1995) ja Luck (2003). Erityislaatuisuuden ideaa hyödynnetään pyrittäessä kuvailemaan Yhdysvaltojen poliittista tai kulttuuri-identiteettiä, luonnetta, ulkopoliittisia traditioita tai Yhdysvaltojen ideologista historiaa. Lepgold ja McKeown esittävät, että erityislaatuisuus on “ainoa selkeästi

¹⁶ Crawfordin tapaan käytän liberalismia idealismin synonyyminä. (Crawford 2000, 17.)

artikuloitu näkökulma Yhdysvaltojen ulkopolitiikassa“. Lepgoldin ja McKeownin mukaan erityislaatuisuus esimerkiksi väheksyy eurooppalaista valtapolitiikkaa ja suhtautuu epäilevästi vaikeisiin rauhanajan sitoumuksiin (Lepgold and McKeown 1995, 369). Lipsetin mukaan erityislaatuisuus koostuu viidestä ideasta: vapaudesta, tasa-arvosta, individualismista, populismista ja laissez faire –mentaliteetista (Lipset 1996, 26). Madsen kuvaa Lepgoldin ja McKeownin tavoin, että erityislaatuisuuden idea on keskeinen Yhdysvaltojen kulttuurisessa identiteetissä. Sillä on myös perusteltu ulkopolitiikkaa. Madsenin mukaan erityislaatuisuuteen on vedottu esimerkiksi silloin, kun on perusteltu Yhdysvaltojen roolia niin sanottuna maailmanpoliisina (Madsen 1998, 1-2, 146).

Erityislaatuisuuden käsitettä on myös arvosteltu ja esitetty, että sitä käytetään vaihtelevin merkityksin riippuen käsitteen soveltajasta. Erityislaatuisuuden keskeisen merkityksen on kyseenalaistanut esimerkiksi McDougall, jonka mielestä erityislaatuisuuden idea ei ole selkeästi määriteltävissä oleva yhdysvaltalaisesta ulkopolitiikasta ohjaava johtotähti, vaan erityislaatuisuuden sisältö määräytyy sen mukaan, kuka sitä käyttää tai tarkastelee. McDougall esittää, että suurin osa erityislaatuisuuden ideoista kuvaa vain, mitä Yhdysvallat voisi olla, mutta se ei ole ulkopolitiikan linja tai traditio (McDougall 1997, 34).

Dualististen vastinparien tai erityislaatuisuuden logiikan sijaan perustan traditioista määrittävän kontekstini ulkopoliittisia traditioita tutkineen Meadin teokseen *Special Providence: American Foreign Policy and How it Changed the World* (2002). Mead esittää teoksessaan, että perinteinen jako realismiin ja idealismiin tarjoaa liian yksinkertaisen näkökulman Yhdysvaltojen muutosherkkään ulkopolitiikkaan. Mead (2002, 53, 84–85) esittää, että Yhdysvaltojen ulkopolitiikka on sekoitus idealismia ja realismia. Näin on myös esitetty Obaman ulkopolitiikasta (ks. esim. Indyk et al., 2012a). Mead kuitenkin kirjoittaa, että Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaa ohjeistaa kahden sijaan neljä traditioita tai koulukuntaa: jeffersonilainen, hamiltonilainen, wilsonilainen ja jacksonilainen koulukunta. Mead esittää, että idea realismin ja idealismin dikotomiasta on vanhentunut myytti. Kuten Harle, Aaltola, Chan ja Galtung myös Mead kertoo Yhdysvaltojen voimakkaasta tendenssistä jakaa maailma kahtia Meihin ja Muihin. Mead (2002, 61–66) yhdistää tähän tendenssiin myytin realismin ja liberalismien dikotomian merkityksestä Yhdysvaltojen ulkopolitiikassa.

Jako Meihin ja Muihin korostui juuri Yhdysvaltain kylmän sodan aikaisessa ulkopolitiikassa, jolloin luotiin vuosikymmenet kestänyt myytti Meistä ja Heistä, Yhdysvalloista ja kommunisteista. Kylmän sodan aikana päätettiin muuttaa ulkopolitiikkaa ja kohdata uuden

politiikan avulla ”paha maailma”: sementoitiin ulkopoliittinen dikotomia niin sanotuista liberalisteista ja realisteista, yhteistyön ja esimerkin kannattajista ja ”kovalla kovaa vastaan” -mentaliteetin kannattajista, joista jälkimmäinen oli kylmänsodan valtavirtaa (Kelley 1977, 553; Mead 2002, 61–66, 256). Mead (2002, 53) pyrkii rikkomaan edellä kuvatun dikotomioihin perustuvan myytin ja luomaan uuden, joka perustuisi kylmää sotaa edeltäviin ulkopoliittisiin ideoihin.

Meadin mukaan hänen esittelemänsä neljä koulukuntaa heijastelevat laaja-alaisesti Yhdysvaltojen strategista kansallista intressiä, demokraattista prosessia ja eri intressiryhmien tarpeita (Mead 2002, 90–92). Eurooppalaiset ymmärtävät Meadin mukaan ulkopoliitiikan 1800-luvun realistisena maalauksena, mutta yhdysvaltalainen ulkopoliitiikka on kuin kaleidoskooppi: alati vaihtuva väripaletti, mutta kuitenkin looginen (mt., 36). Yhdysvaltalaisella ulkopoliitiikalla on oma erityislaatuinen logiikkansa, sillä yhdysvaltalaiset ovat kiinnostuneita maailmanjärjestyksestä, eivätkä vain siitä, miten jossain tietyssä maailmankolkassa asiat ovat (mt., xvi).

Meadin teoksen ongelma on, että luodessaan monipuolista, vivahteikasta myyttiä Yhdysvaltojen ulkopoliittisista traditioista, hän myös rakentaa myyttiä, joka todistaa Yhdysvaltojen erityislaatuisuuden eri koulukuntien muodostaman synteetin avulla. Tämä synteesi ohjaa Meadin mukaan maailmaa kohti hyvää liberaalia maailmanjärjestystä. Tästäkin huolimatta Meadin malli tarjoaa ajankohtaisimman ja monivivahteisimman kehikon analyysin tueksi. Vahvistan tulkintojani Meadin koulukunnista esimerkiksi Kelleyn (1977), Thompsonin (1978) ja Sullivanin (2002) näkemyksillä ulkopoliitiikan opeista. Seuraavaksi tarkastelen kolmea traditiota, joiden uskon esiintyvän Obaman retoriikassa toiseudesta. Ne ovat eri näkökulmia realismiin ja liberalismiin.

3.3. Niebuhrin ja Jeffersonin jalanjäljillä

Niebuhr, joka voidaan nähdä yhtenä Obaman politiikkaan vaikuttavana filosofina (Brooks 2007), esittää, että realistit eivät sinällään näe ihmistä joko hyvänä tai pahana, vaan ihminen pystyy hyvään ja oikeudenmukaisuuteen, mutta hänellä on silti *taipumus* pahaan ja epäoikeudenmukaisuuteen. Niebuhrin mukaan kyky hyvään ja pahaan juontuu ihmisen vallan- ja elämänhalusta. Usein hyvä ja paha sekoittuvat, sillä omaa etua tavoitellaan altruistisin argumentein. Niebuhr ei kiellä ihmisten kykyä hyvään, mutta muistuttaa, että joka tasolla tapahtuu itserakkaudesta pursuavaa korruptioita (Niebuhr 1986, 160, 169–171).

Niebuhr siis edustaa eräänlaista antiessentialistista ymmärrystä Itsestä ja Toisesta, kun kyse on hyvästä ja pahasta. Hän perustaa ajattelunsa toimijoiden lähtökohtaiseen samanarvoisuuteen; kaikilla on taipumus pahaan ja kyky hyvään. Ne määrittyvät kunkin toimijan omasta näkökulmasta. Bernsteinin (2005), Harlen (1991) ja Galtungin (1996) mukaan hyvän ja pahan dikotomia perustuu pääosin uskonnolliseen ajatteluun. Niebuhr painottaakin, että uskonnollista ajattelua ei tulisi sekoittaa politiikkaan, sillä siitä juontuvat absoluuttiset määreet hyvästä ja pahasta ovat vaaraksi Yhdysvaltojen demokratialle. Niebuhr toteaa, että uskonto on vaaraksi demokratialle siksi, että uskonto tuo absoluuttiset arvot suhteellisten arvojen alueelle (Niebuhr lainattu teoksesta Schlesinger 2007, 156).

Niebuhr näkee Yhdysvaltojen vallan mahdolliseen murenemiseen pääsyynä vihasta kumpuavan sokeuden johtoportaan, jonka vuoksi ei ymmärretä varoa niitä menetyksiä, joita taisteluista seuraa (Niebuhr 2008, 174). Eräänlainen liberalistinen ristiretkimäisyys ulkopolitiikassa (ks. myös Aaltola 2008, 61), voi johtaa Yhdysvaltojen valta-aseman murenemiseen. Niebuhr kuvailee liberalisteja valon lapsiksi, jotka pyrkivät saamaan oman edun tavoittelun universaalien lakien säätelemiksi ja harmoniaan universaalin hyvän kanssa. He ovat hyväntahtoisia hölmöjä, sillä he aliarvioivat itsekkäiden motiivien ja tekojen voiman sekä muissa että itsessään. Pimeyden lapset puolestaan ovat kyynisiä ja viisaita – joskin pahoja – realisteja, jotka tekevät kaikkensa oman edun saamiseksi. Heidän mukaansa vahvan valtion ei tarvitse kunnioittaa mitään lakeja, jotka ovat sen oman vallan ulottumattomissa. Niebuhrin mukaan nykyinen kansainvälisen politiikan järjestelmä on heikko, sillä se aliarvioi oman edun tavoittelun voiman (Niebuhr 1986, 166).

Niebuhrilainen ajattelu toiseudesta lähenee Meadin koulukunnista *jeffersonilaisuutta*. Tämä Thomas Jeffersonin oppeihin perustuva koulukunta vastustaa Yhdysvaltojen puuttumista toisten valtioiden asioihin ja tuomitsee voimakkaasti kaikenlaisen ristiretkimäisen omien arvojen ”viemisen” ulkopolitiikassa. Jefferson ei halunnut luoda poliittisia yhteyksiä ulkomaille (Thompson 1978, 997), sillä jeffersonilaisten mukaan parhainta olisi, jos ulkopolitiikkaa ei tarvitsisi olla lainkaan. Jos sellaista on oltava, sen tehtävänä on hallinnoida Yhdysvaltojen osallistumista kansainväliseen politiikkaan siten, että kansainvälisillä suhteilla on mahdollisimman vähän kuluja ja haittaa yhdysvaltalaisille demokraattisille instituutioille. Kaiken politiikan pitää tähdätä demokratian suojelemiseen kotona (Mead 2002, 186).

McDougallin mukaan Jefferson oli ilmaissut, ettei Yhdysvallat tarvitse diplomaatteja lainkaan. Taloudellisista asioista huolehtivat konsulit riittävät (McDougall 1997, 23). Keasbey tiivistää Jeffersonin ulkopoliitiikan neuvot Lähi-idässä: taloudellinen kilpailu kaikkien kanssa, poliittinen liittolaisuus ei kenenkään kanssa. Niebuhrin tavoin jeffersonilaiset eivät halua ajatella, että toiset valtiot ovat Yhdysvaltojen ystäviä ja toiset vihollisia. Kaikki kansakunnat ja toimijat ovat arvaamattomia ja siksi mahdollisia uhkia yhdysvalloille (Keasbey 1899, 183, 193).

Jeffersonilainen ulkopoliitiikka nojaa ideaan haavoittuvaisesta demokratiasta. Ulkopoliitiikan horisontissa ei Meadin (2002, 183) sanoin nähdä mahdollisuuksia vaan pikemminkin mahdollisia uhkia. Jeffersonilaiset eivät halua sekaantua muiden sotiin. Sota on huonoksi niin voittajalle kuin häviäjällekin, sillä se muodostaa vihaa ja uhreja. Lisäksi sotiminen vaatii pysyviä sotilaallisia instituutioita ja varojen koordinoimista sotaan, mikä taas vaatii vallan keskittämistä. Sotiminen tarkoittaa, että yhä enemmän valtaa valuu eliiteille ja salaisten palveluiden tarve lisääntyy. Kaikki tämä on uhka demokratialle (Kelley 1977, 553–542; Mead 2002, 184–188).

Toiseuden näkökulmasta jeffersonilaisuus esiintyy antiessentialistisena koulukuntana. Jeffersonilaiset näkevät demokratian suojelemisen kaiken toiminnan päämääränä. Demokratiaa ei uhkaa pelkästään revisionistiset ulkovallat vaan myös Yhdysvallat itse. Jeffersonilaisuus tai niebuhrilainen ymmärrys ihmisestä ovat esimerkkejä relationaalisesta suhtautumisesta toimijoiden hyvyyteen ja pahuuteen. Relationaalisuus ei tarkoita negatiivisen nihilismin tarjoamaa arvotyhjiötä. Jeffersonilaisille demokratian toteutuminen on kaikkea toimintaa ja tulkintaa ohjaava tavoite tai arvo. Muihin toimijoihin ei suhtauduta näistä näkökulmasta vieraanvaraisesti, sillä heidän kanssaan ei oikeastaan haluta olla missään tekemisissä. Heihin ei kuitenkaan suhtauduta suoranaisen vihamielisestikään, sillä kaikki toimijat nähdään lähtökohtaisesti tasa-arvoisen epäilyttävinä. Demokratian sijaan Obama korostaa usein retoriikassaan ihmisarvokkuutta toimintaa ohjaavana johtotähtenä: kaikki mikä uhkaa arvokkuuden toteutumista, uhkaa Yhdysvaltojen ideaaleja ja Yhdysvaltoja itseään.

Niebuhrille pahuus on ihmiselle sisäsyntyistä ahneutta. Sen olemassaolo on välttämätön ja se on otettava kaikessa toiminnassa huomioon. Jeffersonilaisille pahuus oli jotakin ilmiöihin – ei tiettyihin toimijoihin – liittyvää uhkaa. Pahuus on sitä, mikä uhkaa demokratiaa. Se voi olla yhdysvaltalainen sisäpoliittinen ilmiö tai ulkoa päin tuleva uhka. Määritellessään Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan keskeisiä intressejä jeffersonilaiset eivät puhu nimenomaan

Yhdysvaltojen *olemassaolon* suojelemisesta vaan demokraattisten *instituutioiden* suojelemisesta.

3.4. Hamiltonilainen traditio

Realistiseen perinteeseen voidaan laskea jeffersonilaisuuden lisäksi *hamiltonilaisuus*, joka ottaa huomioon ihmisen taipuvaisuuden itsekkyyteen ja kyvyn pahaan, pyrkii ajamaan itsekkäästi omaa kansallista intressiään mutta suosii jefferosnilaisuudesta poiketen kosmopoliittista lähestymistapaa (Mead 2002; Kelley 1977; Thompson 1978). Hamiltonilaisuuden ytimessä on, että ulkopoliittikkaa tulisi ohjata yksin Yhdysvaltojen kansallinen intressi (Thompson 1978, 997). Meadin mukaan hamiltonilaisuus oli hallitseva ulkopoliittinen koulukunta Yhdysvalloissa noin 140 vuotta ensimmäiseen maailmansotaan asti. Alexander Hamiltonin oppeihin perustuen hamiltonilaisten kansalliset intressit perustuvat paljolti ulkomaankaupan toimivuuteen ja turvaamiseen sekä vapaankaupan edistämiseen. Hamiltonilaisten mukaan tarvitaan oikeus liikkua vapaasti, käydä kauppaa ja vaihtaa valuuttaa turvallisesti. Hamiltonilaisten mukaan vapaankaupan ja sen mahdollistavan kansainvälisen järjestyksen ylläpitoon tarvitaan vahva toimija: Yhdysvallat (Mead 2002, 106–107, 127).

Kelley puolestaan käyttää termiä hamiltonilaisuus kuvaillessaan poliittisen progressiivisuuden eri muotoja Yhdysvalloissa alkaen 1800-luvun lopulta. Kelley kutsuu tässä yhteydessä hamiltonilaisuutta kansalliseksi republikaaniseksi progressiivisuudeksi, jota johti valtakunnan eliitti ja joka tavoitteli lakia ja järjestystä vahvan hallinnon avulla. Vaikka Kelley kuvaa lähinnä hamiltonilaisten sisäpoliittista agenda, hän viittaa myös hamiltonilaisten ulkopoliittikkaan. Kelley esittää, että hamiltonilaisuus suosii kosmopoliittista ajattelua: Yhdysvaltojen hallinnon tulee olla vahva ja valtion tulee puuttua kansainvälisiin asioihin. (Kelley 1977, 549)

Mead (mt., 103–105) esittää, että hamiltonilaiset suhtautuvat melko sallivasti sodankäyntiin, kunhan valtion hallinto säilyy siviilien käsissä ja voimaa käytetään nimenomaan kaupallisten intressien suojeluun. Kelleyn kuvaama hamiltonilaisuus pyrki vahvistamaan Yhdysvaltojen sotilaallista voimaa ja kansainvälistä toimijuutta (Kelley 1977, 549). Toisaalta Mead taas huomauttaa, että hamiltonilaiset toivovat diplomaattien käyttävän kaikki energiansa kaupankäynnin edistämiseen. Lopulta kaupankäynti on avain rauhaan; valtakamppailu ja sotilaallisen turvallisuuden korostaminen johtavat aina jonkun tappioon. Hamiltonilaisten mukaan suhteissa muihin valtioihin on oltava viekas pragmatismissaan mutta rauhanomainen

ja humaani samaan aikaan. Tulee tuntee ihmisten erehtyväisyys ja ahneus ja antaa kansallisen intressin ajaa ulkopoliittikkaa (Mead 2002, 99–101).

Hamiltonilainen ymmärrys toiseudesta on monimutkainen. Toisaalta se muistuttaa esimerkiksi Niebuhrin esittämiä luonnehdintoja ihmisen kyvystä hyvään ja pahaan, toisaalta se näkee oman toimintansa absoluuttisesti hyvänä. Meadin (mt., 105, 127, 130–131) mukaan hamiltonilaiset ovat yhdysvaltalaisia realisteja ajattelussaan ihmisluonnosta ja kansainvälisistä suhteista. Mead luonnehtiikin hamiltonilaisia laskelmoiviksi tunteettomiksi omien intressien ajajiksi. Hamiltonilaiset näkevät vapaakaupan kaikkea toimintaa ja toimijoita määrittävänä johtotähtenä kun taas jeffersonilaisille demokratia on ylin arvo. Muut toimijat nähdään hamiltonilaisittain epäluotettavina mutta myös mahdollisina kauppakumppaneina. Niiden kanssa voidaan käydä kauppaa, jotka myöntyvät vapaan kaupan sääntöihin: ketään ei suljeta pois automaattisesti. Ne, jotka pyrkivät häiritsemään vapaata kaupan käyntiä, raivataan tieltä, mutta heitä ei määritellä pahoiksi, sillä he ovat mahdollisia tulevaisuuden kauppakumppaneita. Kyseessä on antiessentialistinen käsitys Toisen pahuudesta mutta lähes essentialistinen ymmärrys Itsen hyvydestä.

3.5. Wilsonilainen traditio

Wilsonilaisuuden ytimessä on ideoiden välinen kilpailu voimankäytön sijaan. Koulukunta painottaa, että yhdysvaltalaisilla on oikeus ja jopa velvollisuus olla kiinnostunut siitä, mitä muut tekevät niin ulko- kuin sisäpoliittisestikin ja puuttua siihen. Moraalin tulee wilsonilaisten mukaan olla osa ulkopoliittikkaa (mt., 135–139). Wilsonilaisuuden perusta löytyy lähetystyöstä, joka kattaa uskonnollisen työn ohella avustustyön eri haarat ulkomailla sekä poliittisen aktivismin. Lähetystyön yhtenä tavoitteena oli ihmisoikeuksien edistäminen kohdemaassa. Liikkeen myötävaikutuksesta 1800-luvulla yhdysvaltalaiset diplomaatit ryhtyivät neuvottelemaan ihmisoikeuksista ulkovaltojen kanssa (mt., 149).

Toisin kuin jeffersonilaisuudessa tai hamiltonilaisuudessa wilsonilaisuuteen kuuluu voimakas moraaliiin perustuva tarve jaotella toimijoita ominaisuuksiltaan hyviin ja pahoihin. Negatiivisten Toisten, kuten tyrannioiden, kanssa ei mielellään tehdä yhteistyötä, vaan heidän toimintaansa tulee puuttua. Pahoiksi leimataan esimerkiksi epädemokraattiset hallinnot. Wilsonilaiset eivät kohtaa Toisia samanarvoisina, sillä he uskovat, että asiat olisivat parhaiten, jos muuta saataisiin taivuteltua noudattamaan Yhdysvaltojen arvoja ja moraalisia näkökulmia.

Wilsonilaisen ulkopolitiikan peruseriaatteen ovat Meadin (mt., 163–166) mukaan, että demokratiat ovat parempia liittolaisia kuin monarkiat ja tyranniat ja siksi demokratiaa pitää tukea. Toiseksi sotaa tulee vastustaa, mutta tarvittaessa sotaan on lähdettävä, jos sen avulla pystytään estämään esimerkiksi räikeimmät ihmisoikeuksien loukkaukset. Wilsonilaisuus on ollut osa yhdysvaltalaisesta ulkopolitiikasta 1700-luvulta lähtien. Harlen (2000, 86) mukaan wilsonilaisuus on luonnollinen ja oleellinen osa yhdysvaltalaisesta ulkopoliittisesta retoriikkaa, sillä esimerkiksi sotaan lähdetessä voi olla jopa haitaksi, jos moraaliset näkökulmat jätetään pois, sillä yleisö nimenomaan odottaa moraalisia perusteluja.

Wilsonilaiset uskovat, että paras tapa ajaa Yhdysvaltojen intressejä on multilateraalinen osallistuminen kautta ja tukemalla kansainvälisiä instituutioita (Sullivan 2002, 143–145). Kelleyn mukaan presidentti Wilson alun perin perusti ulkopolitiikkansa Iso-Britanniassa vaikuttaneen liberaalin William E. Gladstonen oppeihin. Gladstonen oppeihin kuuluu, että ulkopolitiikassa tulee ajaa vähemmistöjen oikeuksia ja imperialistinen politiikka tulee tuomita. Tämä näyttäytyy eräänlaisena ylimpänä arvona. Toisaalta Gladstone myös vastusti protektionismia (Kelley 1977, 550, 552), mikä istuu hamiltonilaiseen kosmopoliittiseen ajatteluun.

Liberalistiseen traditioon nojautuva wilsonilainen ulkopolitiikan perinne onkin Meadin (2002, 167–168) mukaan usein tarjonnut kansan tuen politiikalle, joka palvelee hamiltonilaisia ulkopolitiikan tavoitteita. Hamiltonilaisuus ja wilsonilaisuus sopivat monessa asiakysymyksessä yhteen: yhteisiin sääntöihin perustuva maailmankauppa ja vakaa maailmanjärjestys ja kolonialismin vastustus kuuluvat sekä wilsonilaisten että hamiltonilaisten tavoitteisiin. Kuitenkin käsityksessään moraalista ja suhtautumisestaan Toisiin wilsonilaisuus eroaa hamiltonilaisuudesta samalla tavalla kuin perinteinen liberalismi eroaa realismista. Realisteille niin sanotulla oikeudenmukaisuudella ja moraalilla perusteluilla on toisarvoinen merkitys politiikkaa tehdessä (Stoessinger 1984, 233). Toisaalta taas, kuten Houghton (2002, 176, 177) nostaa esille, moraalilla ja esimerkiksi humanitaariset eleet voidaan myös realistien mukaan ottaa osaksi politiikkaa silloin, kun ne selkeästi palvelevat kansallista etua.

Wilsonilaisuuteen liittyen Dobsonin ja Marshin mukaan (2001, 5–6, 130) Yhdysvalloissa liberalistiseen traditioon liitetään usko instituutioihin, avoimeen diplomatiaan, ihmisoikeuksien edistämiseen ja taloudelliseen kehitykseen markkinoiden avaamisen ansiosta. Osallistumisen traditio nähdään turvallisuutta ja vaurautta luovana esimerkiksi markkinoiden

avaamisen, kansainvälisen oikeuden ja kollektiivisen turvallisuuden mekanismien myötä. Joskus liberalismiin liitetään myös käsitys siitä, etteivät demokratiat sodi keskenään ja että länsimainen demokratia nähdään parhaana mahdollisena hallinnon muotona. Tällöin suhtautuminen Toisiin on essentialistista: Itse nähdään absoluuttisesti hyvänä eikä Itsen toimintaa kyseenalaisteta.

Liberalistit suhtautuvat kansainvälisessä politiikassa Toisiin optimistisesti. Sullivanin (2002, 143 – 145) mukaan liberalistit pyrkivät esimerkiksi siihen, että valtiot voisivat päättää yhdessä rauhaan sitoutumisesta, mistä Woodrow Wilsonin Kansainliitto on esimerkki. Valtioiden suvereniteetti ei ole esteenä esimerkiksi ihmisoikeuksien edistämiseksi. Kun hyvän ”vieminen” esitetään oikeutettuna, Itse näyttäytyy absoluuttisesti hyvänä ja Toinen on vieras, avuntarpeessa oleva, eikä tiedä omaa parastaan. Vaikka hyvän Itsen idea on tyypillistä liberalismille, pahan Toisen ideaan ei turvauduta usein. Sullivanin mukaan liberalistit uskovat, että valtaosa valtioista on hyväntahtoisia, yhteistyöhaluisia ja että valtaosa voidaan saada hyväksymään moraaliset kriteerit osaksi kansainvälisen politiikan normistoa (Sullivan 2002, 143–145).

Realistien maailmankatsomus käsitetään siis yleensä pessimistisenä. He näkevät maailman anarkistisena, missä omaa etua tavoittelevat valtiot tuottavat usein konflikteja intressien törmäessä. Tämän vuoksi toimijoiden tulee olla varuillaan. Realistit näkevät myös Itsen osana tätä kansallista etua tavoittelevaa valtiojoukkoa. Itsekin on paha tarvittaessa – tai jeffersonilaisittain myös tahattomasti. Realistien mukaan Itseen kohdistuvaan pahuuteen on aina valmistauduttava. Liberalistit puolestaan suhtautuvat optimistisesti ihmisen kykyyn tehdä yhteistyötä (Dobson & Marsh 2001, 6) ja etenkin Itsen kykyyn toimia hyvän puolesta. Lisäksi he uskovat universaaleihin moraalisääntöihin, hyvän ja pahan jaotteluihin, minkä vuoksi on legitiimiä ottaa moraalit osaksi ulkopoliittikkaa. Oma käsitys hyvästä ymmärretään universaalina. Realistisen koulukunnan kritiikki liberalismille perustuu Griffithsin (1995, 14) mukaan liberalismiin normatiivisuudelle. Realistisen tradition isän, Morghenthaun (2006, 5–13) mukaan maailmaa tulisi tarkastella sellaisena kuin se on, eikä sellaisena kuin sen haluaisi olevan. Ulkopoliittikkaa tehdessä tulisi muistaa, ettei universaaleja moraalisia periaatteita voida käyttää valtioiden toimintaa arvioitaessa; kansallisen edun tulee olla ainoa ohjenuora.

Nyen mukaan yleisö voidaan suostutella saman asian taakse käyttämällä hyväksi useita eri traditioita perusteena, sillä eri yleisöihin pätevät eri traditioiden perustelut. Retoriikkaa tutkittaessa ei siis ole niinkään oleellista tietää, mihin koulukuntaan puhuja itse mahdollisesti

uskoo, sillä hän voi turvautua retoriikassaan eri koulukuntiin riippuen yleisöstä. Esimerkiksi syyskuun 11. iskujen jälkeen sotaan lähtemistä perusteltiin jacksonilaisille, eli niin sanotuille haukoille, Nyen mukaan al Qaida -yhteyksillä, hamiltonilaisille ja perinteisille wilsonilaisille joukkotuhoaseilla sekä YK:n päätöslauselmilla ja moderneille wilsonilaisille Saddamin hallinnon kaatamisella (Nye 2004, 265).

4. Retoriikan analyysi

4.1. Retoriikan määritelmä

Metodini koostuu joukosta käsitteitä, jotka perustuvat pääosin Chaïm Perelmanin uuden retoriikan analyysiin. Lisäksi sovellan Kenneth Burken näkökulmaa retoriikkaan soveltamalla hänen käsitettään identifikaatiosta. Metodiosuuteni ei tee oikeutta Perelmanin tai Burken monitasoisille ja kattaville teorioille, vaan lähestyy niitä tiettyjen analyysissäni käyttämien käsitteiden kautta. Analyysini rakenne ja jopa jossain määrin tarkoituskin olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi soveltamalla sisällönanalyysiä. Uuden retoriikan analyysin käsitteet, etenkin premissin käsite, tarjoavat kuitenkin selkeimmän keinon hahmottaa toistuvia toiseuden ilmaisuja, ymmärtää yleisön ja puhujan suhde ja vuorovaikutus ja pyrkiä hahmottamaan, miksi toiseuden ilmaisut vaihtelevat tietyn logiikan mukaisesti. Retoriikan analyysin menetelmällä on myös mahdollista osoittaa esimerkiksi arvohierarkioita, rinnastuksia ja ilmaisuja, jotka esitetään epäsuorasti tai jätetään osin sanomatta.

Gillin ja Whedbeen (1997, 158) mukaan retoriikkaa on tutkittu ainakin Platonin ja Aristoteleen ajoista. Suuri osa tästä tutkimuksesta, etenkin aikaisemmin, on koostunut retoriikkaa käsittelevistä oppikirjoista. Tällöin puhetaito on ollut huomion keskipisteessä. Myös Richardsin (2008, 5) mukaan retoriikassa painotettiin aikaisemmin argumentoinnin logiikkaa ja kielioppia tai suostuttelun taitoa. Richards huomauttaakin, että myös antiikissa esitettiin, että retoriikka ei ole vain kielellisten välineiden taksonomiaa ja suostuttelustrategioita. Toisaalta Richards (2008, 13) huomauttaa, että jo antiikissa retoriikkaa käsiteltiin monimerkityksellisemmin kuin pelkkänä puhetaitona. Richards tulkitsee Ciceron ajatuksia retoriikasta: Retoriikka on tapa prosessoida argumentteja. Retoriikka on eräänlainen dialoginen tapa ajatella, jonka mukaan näkökulmat ja mielipiteet – myös sellaiset, joita on pidetty luonnollisina – voivat muuttua.

Nykyään retoriikka voidaan määritellä puhe- ja argumentointitaidon lisäksi esimerkiksi toimijoiden käyttämiksi sanoiksi, joilla pyritään muokkaamaan mielipiteitä tai saamaan toisissa aikaan toimintaa (Burke 1950, 41) tai laajemmin ideoiden, arvojen, mielipiteiden ja uskomusten erilaiseksi kommunikoinniksi tai jopa instrumentaaliseksi diskurssin muodoksi, jonka pyrkimyksenä on saada toisten suostumus (Asante 1969, 3; Gill ja Whedbee 1997, 157).

Perelman (1996, 8), joka on retoriikan yksi 1900-luvun merkittävimmistä retoriikan tutkijoista, esittää, että retoriikan tutkimus on suostutteluun ja vakuuttamiseen tähtäävän

puheen tutkimista. Argumentaatiolla pyritään Perelmanin (mt., 19) mukaan joko saamaan aikaan älyllistä hyväksyntää tai alttius hyväksyä väitteet, tai perustelemaan toimintaa tai saamaan aikaan toiminta-alttiutta. Haapanen (1996, 41) ja Richards (2008, 5–9) esittelevät samankaltaisia tehtäviä retoriikalle: puheen tulisi esimerkiksi osoittaa jokin asia oikeaksi tai hyväksyttäväksi, miellyttää kuulijoita, saada heidät taipumaan tai vapauttaa tai tuomita jokin asia.

Retoriikka voidaan siis määritellä puhetaidoksi tai tekniikoiksi, argumentoinniksi, sanoiksi, muiksi kommunikointikeinoiksi tai instrumentaaliseksi diskurssiksi, jolla halutaan vaikuttaa yleisöön kohti jotakin päämäärää. Tutkielmassani määrittelen retoriikan kommunikoinniksi, jolla pyritään suostuttelemaan tai vakuuttamaan yleisö. Vaikka en käsittele retoriikkaa puhetaitona, eikä tutkimukseni päähuomio ole retoriikan tekniikoissa, niiden tiedostaminen auttaa hahmottamaan esimerkiksi puhujan rakentamia arvoasetelmia ja näkökulmavalintoja suhteessa yleisöön ja löytämään toiseuden ilmaiset silloinkin, kun ne ilmaistaan epäsuorasti.

Palosen (1997, 2–3) mukaan retoriikan määrittely on vaikeaa sen monimerkityksellisyyden vuoksi, mutta sen ymmärtäminen on oleellista politiikan ymmärtämisen kannalta. Vaikka retoriikan määritelmästä ei ole päästy yksimielisyyteen, Gillin ja Whedbeen (1997, 157) mukaan retoriikka nähdään eri määritelmissä oleellisena osana politiikkaa. Myös Burken (1950, 41) mukaan retoriikan tärkein pyrkimys on ihmisen uskomusten manipulointi poliittisia tarkoituksia ajatellen. Retoriikan tutkimus sopii siksi erityisen hyvin poliittisten puheenvuorojen tutkimiseen.

Ciceron ymmärrys retoriikasta – retoriikka on eräänlainen dialoginen tapa ajatella, jonka mukaan näkökulmat ja mielipiteet voivat muuttua – on osuva ottaen huomioon tutkielmani konstruktivistisen näkökulman. Konstruktivistinen näkökulma kieleen painottaa kielen merkityksellisyyttä sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa. Kieli ei siis ole vain strategia tai välineistö, vaan sillä on sosiaalista ja poliittista todellisuutta rakentava voima (retoriikan vaikutuksista esimerkiksi politiikkaan ks. esim. Cameron et al., 2000). Tutkimusasetelmani ei pyri saamaan selville Obaman käsitystä toiseudesta, vaan Obaman argumentoinnissa käytettäviä vaihtelevia käsityksiä toiseudesta. Kyse ei ole pysyvistä totuuksista tai edes pysyvistä käsityksistä, sillä retoriikka on dialoginen tapa ajatella, jonka mukaan myös luonnollisina pidetyt näkökulmat voivat muuttua. Retoriikka antaa tilaa muuttuvalle todellisuudelle. Kyse onkin strategioista: yleisön oletukset Itsestä ja Toisesta, jotka ovat osa puhujaa ympäröivää rakennetta, ohjaavat puhujan retorisia valintoja. Toiseuden ilmauksia

voidaan käyttää keinona suostutella kulloinenkin yleisö hyväksymään erilaiset ulkopoliittikkaa koskevat näkemykset tai päätökset.

Toiseuden ilmenemismuodot perustuvat puhujaa ympäröivään rakenteeseen. Rakenne selittää toiseuden ilmaisuja. Rakenne kostuu yhtäältä laajemmista taustalla vaikuttavista ulkopoliittikan tarinoista, myyteistä tai traditioista – ulkopoliittikan koulukunnista – ja toisaalta välittömämmästä kontekstista – yleisöstä ja esimerkiksi vallitsevasta poliittisesta tilanteesta. Konstruktivismi teoreettisena näkökulmana auttaa asettamaan toiseuden ilmaisut ulkopoliittisiin traditioihin ja retoriikan analyysi tarjoaa välineet tutkia yleisön merkitystä argumentaatiota koskevissa valinnoissa. Alasuutarin (1995, 100) mukaan retoriikan tutkimisen tarkoituksena on lopulta eritellä, miten kielellisten valintojen ja käytäntöjen kautta luodaan todellisuutta ja sitoutetaan yleisöä tiettyihin ajatusmalleihin argumentoinnin avulla. Obaman puheet siis tapahtuvat rakenteessa mutta toimivat myös rakenteen potentiaalisena muuttajana. Obama voi valta-asemansa turvin pyrkiä käyttämään toiseuden ilmaisuja totutusta poikkeavalla tavalla ja siten muuttaa ulkopoliittista retoriikkaa ympäröivää laajempaa traditioiden rakennetta.

4.2. Retorisen analyysin lähtökohdat

Retoriikkaa analysoidessa voidaan Gillin ja Whedbeen (1997, 162) mukaan arvioida joko kysymystä, mitä puhe koskee tai puheen tarkoitusta (*exigence*), yleisöä, puheen luonnetta (*genre*) tai puhujan uskottavuutta – sitä, millaisessa asemassa puhuja on suhteessa yleisöönsä. Obaman ulkopoliittikkaa käsittelevissä puheissa esiintyvät esimerkiksi aseistariisuntaan, sotilaallisiin operaatioihin mukaan lähtöön, joukkojen taistelumoraaliin, toimijoiden suhteiden huononemiseen, ilmastonmuutokseen, kansainväliseen kauppaan, rikollisuuteen, ääriliik ehdintään, kehitysyhteistyöhön tai Yhdysvaltojen rooliin kansainvälisissä suhteissa liittyviä kysymyksiä. En kuitenkaan nosta näitä kysymyksiä analyysini keskiöön, vaan ne toimivat joissakin yhteyksissä toiseuden ilmaisuja selittävinä puheiden välittömään kontekstiin liittyvinä huomioina. On myös otettava huomioon, että puheen ikään kuin todellinen tarkoitus (*exigence*) voi olla epäsuorasti ilmaistu, jolloin se jää tulkinnanvaraiseksi. Lisäksi puheen merkitys voi jäädä jopa puhujalta tiedostamatta (ks. esim. Burke 1969a, 26)

Yleisö toimii analyysissäni merkittävämmässä osassa. Gillin ja Whedbeen (1997, 163) mukaan on huomioitava, että puheen yleisö saattaa olla jokin muu kuin ihmiset, jotka ovat läsnä puhujan edessä tai katsojat, jotka seuraavat puhetta elektronisesti. Puhe voi olla osoitettu esimerkiksi tuleville sukupolville, medialle, universaaliyleisölle tai jollekin yksittäiselle

ihmiselle tai poliittiselle ryhmälle, joka ei ole välittömässä yleisössä. Niin kuin puheen kysymys tai tarkoitus myös puheen yleisö voi olla tulkinnanvarainen.

Yleisön merkitys toiseuden ilmaisutavoissa on suuri, sillä yleisön esioletukset ovat merkittävässä asemassa, kun puheen sisältöä laaditaan. Yleisön rooli merkityksellistyy, koska yleisöllä oletetaan olevan esioletuksista, jotka puolestaan ovat kytköksissä ulkopoliittisiin traditioihin, jotka ohjaavat puhujan valintoja. Tarkastelen yleisön käsitettä tarkemmin alla. Genre, puheen teema, on yhteydessä yleisöön ja yleisön esioletusten saama merkitys huomioi nähdäkseni analyysissä epäsuorasti myös genren merkityksen. Lisäksi on huomioitava, että erityyiset puheet, kuten kiitospuheet tai muistopuheet, ovat aina myös poliittisia puheenvuoroja ja poliittisia kannanottoja eikä vain kiitos- tai muistopuheita puheen pitäjän poliittisen valta-aseman seurauksena.

Retoriikan tutkimuksessa voidaan myös tutkia puhujan karismaa ja sitä kautta vaikuttavuutta (ks. esim. Brower et al., 2001; Robinson & Topping 2012). Puheiden vaikutusten arvioinnin mielekkyys ja onnistumisen mahdollisuus lisääntynee presidentin virkakausista kuluneen ajan myötä ja niiden tutkiminen vaatii erilaista tutkimusasetelmaa. Vaikka puheiden vaikuttavuutta ei tutkielmassani oteta huomioon, puheen pitäjän valta-asema suhteessa yleisöön legitimoi puheiden tutkimista.

Puheen pitäjän asema ei kuitenkaan liity vain hänen valtaansa. Myös yleisön käsitys puhujasta on yhteydessä hänen asemaansa. Yhdysvaltojen presidentin asema puhujana esimerkiksi Egyptissä Kairon yliopistossa vuonna 2009 voidaan nähdä eri tavoin. Kansainvälinen yleisö laajasti voi nähdä hänet yhtenä maailman vaikutusvaltaisimpana henkilönä tai hänet voidaan nähdä vihamielisen valtion edustajana. Yhdysvalloissa republikaanipuolueen edustajat näkivät Obaman Kairossa anteeksipyytelijänä, joka puhuu yleisölle alistuneena johtajana ja jonka puhe muistuttaa genreltään anteeksipyytelyä, tietynlaista *apologiaa* (ks. esim. Gill & Whedbee 1997, 164). Obaman tapauksessa erityisesti hänen ihonvärinsä ja perhetaustansa saattavat vaikuttaa hänen asemaansa. Obama toiseudella (joka on tosin myös kiistelty sellainen [ks. esim. Kroes 2012, 2]) omassa maassaan ja tämän vaikutus yleisön näkemyksiin hänen toiseutta koskeviin kannanottoihin on myös manininnan arvoinen.

4.3. Analyysin työvälineet

Metodologisesti analyysini lähestyy sisällönanalyysiä, sillä päähuomioni ei ole retoriikan tekniikoissa vaan toiseuden eri ilmenemismuodoissa, mutta koska tutkin poliittisia puheenvuoroja, joissa suostuttelulla ja argumentaatiotekniikoilla, esimerkiksi sanomatta jättämisellä, on merkittävä rooli, on retoriikan analyysin käyttö perusteltua. Tutkimuskysymykseni ”miten Barack Obama hyödyntää toiseutta ulkopoliittisessa retoriikassaan” sisältää myös ikään kuin kysymyksen ”miksi toiseutta käytetään eri tavoin eri puheissa”. Retoriikan analyysi tarjoaa selkeitä käsitteitä, joiden avulla voi tutkia yleisön merkitystä retoriikkaan. Tämä antaa paitsi syvyyttä analyysilleni niin myös auttaa jäsentämään analyysin tuloksia.

Tutkielmassani käytän metodina pääosin Perelmanin uuden retoriikan analyysistä nostettuja käsitteitä. Käsitteet perustuvat hänen alun perin vuonna 1977 julkaistuun teokseensa *L'empire rhétorique*, suomeksi käännettynä *Retoriikan valtakunta* (1996). Perelmanin uuden retoriikan analyysin pääteokseksi voidaan myös laskea hänen ja Olbrechts-Tytecan alun perin vuonna 1958 julkaisema yhteisteos *Traite de l'argumentation: La nouvelle rhétorique*, englanniksi käännettynä *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation* (1969), jossa argumentaation teorian tarkoituksiksi määritellään oppi diskursiivisista tekniikoista, joiden avulla voidaan suostutella tai muutoin saada aikaan lisää kannatusta väitteille, jotka esitetään mielen hyväksyttäväksi (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1969, 4).

Perelmanin mukaan uusi retoriikka on vakuuttamista, joka sopeutuu aktiivisesti eri yleisöihin vanhan retoriikan keskittyessä vain tietynlaiseen yleisöön (Perelman 1996, 154). Tämän määritelmän mukaisesti Perelmanin uutta retoriikkaa kutsutaan yleisökeskeiseksi. Uuden retoriikan analyysiä voi Perelmanin (1996, 8) mukaan soveltaa kaikkiin vakuuttamiseen tai suostutteluun tähtääviin esityksiin. Retoriikan analyysi menetelmänä istuu kielelliseen sosiaaliseen konstruktivismiin nojaavaan analyysiin, sillä, kuten aiemmin todettiin, retoriikan tutkimuksessa on lopulta kyse sellaisten kielellisten valintojen tutkimisesta, jotka rakentavat todellisuutta sitouttamalla yleisöä argumentaation avulla tiettyihin ajatusmalleihin (Alasuutari 1995, 100).

Pääosin retoriikan analyysin käsitteitä soveltamalla tulkitSEN puheissa vaikuttamisen keinoja ja pyrin ymmärtämään, miten Obama käyttää toiseutta ja hyvän ja pahan vastakkainasettelun ideaa argumentoinnissaan. Käsitteet toimivat siis analyysini työvälineinä. Analyysissäni soveltamani käsitteet ovat premissi, universaaliyleisö, rinnakkaissuhde, laadullinen kaksoishierarkia, retorinen syllogismi, erityistapaus identifikaatio ja metonymia. Näistä

premissin käsite on tärkein ja ohjaa, miten analyysini rakentuu. Seuraavaksi käsittelen näitä työvälineitä edellä mainitussa järjestyksessä.

Analyysissä tulee erottumaan, miten toiseuden eri ilmenemismuotoja käytetään hyväksi, kun perustellaan väitteitä ja pyritään saamaan yleisön hyväksyntä niille ja toisaalta, miten toimintaa perustellaan tai miten yleisössä pyritään luomaan toiminta-alttiutta. Innostuksen aikaansaaminen yleisössä toiseuden eri ideoiden avulla on mahdollista, sillä se on jo yleisesti hyväksytty ajattelumalli – taustalla vaikuttava esisopimus. Shoganin (2007, 63) mukaan kun käytetään hyvän ja pahan vastakkainasettelun retoriikkaa, tulee varmistua yleisön tuesta vastakkainasettelulle. Bushin virkavuosina iskut kaksoistorneihin lienee saaneet aikaan tilanteen, jossa yleisö tuki voimakasta vastakkainasettelun retoriikkaa. Bush vetosi näihin yleisön esioletuksiin. Obaman kohdalla poliittinen tilanne on ollut erilainen ja hänen kannattajiensa esioletus hyvän ja pahan vastakkainasettelusta lienee muuttunut. Tärkein käsite analyysini kannalta ja samalla myös aineiston analyysiä tahdittava käsite liittyy näihin yleisön oletuksiin.

Kyseessä on *premissi* eli esisopimus. Käytän tutkielmassani Perelmanin määritelmää premissistä. Perelman lähtee oletuksesta, jonka mukaan kielellisistä konstruktioista voidaan tehdä arvopäätelmiä esimerkiksi liittyen hyvään ja pahaan. Yhteisymmärrys arvoista yleisön ja puhujan välillä syntyy argumentoinnin kautta. Argumentointi taas tarkoittaa Perelmanin mukaan, että yleisön *hyväksyntä* tietyille premisseille onnistutaan *siirtämään* koskemaan puhujan johtopäätöksiä. Jos ei yhteisymmärrystä ole, puhujan väitteitä ei voida hyväksyä (Perelman 1996, 28; myös Summa 1996, 63). Premissit siis ohjaavat puheen rakentumista ja ovat kaikkien puheiden perusta. Perelman jakaa esisopimukset todellisuutta koskeviin tosiasiapäätelmiin ja suotavuutta koskeviin arvopäätelmiin, joihin arvohierarkiat perustuvat (Perelman 1996, 60).

Eri premissit ilmaisevat niitä eri tapoja, miten toiseus voidaan representoida esimerkiksi suhteessa hyvään ja pahaan. Analyysissäni tarkastelen toiseuden eri ilmenemismuotoja premisseinä. Samassa puheessa voivat esiintyä esimerkiksi hamiltonilaiseen ulkopoliitiikan traditioon perustuva vapauden premissi tai wilsonilaiseen koulukuntaan perustuva premissi Yhdysvaltojen taivaallisesta kohtalosta. Puhujan on tunnettava yleisönsä premissit, sillä muutoin hän ei saa siirrettyä yleisön hyväksyntää omien väitteidensä taakse. Jos puhuja ei tiedä, mitä odotuksia yleisöllä on, argumentit kyseenalaistetaan välittömästi (Perelman 1996, 16–18)

Puheiden yleisö on se joukko, johon halutaan puheella vaikuttaa. Toisinaan puheet osoitetaan tietyille kapeammalle yleisölle, jonka esioletukset tunnetaan melko hyvin. Toisinaan yleisö on hyvin laaja ja heterogeeninen – Yhdysvaltojen presidentin kohdalla tämä voi tarkoittaa koko maailmaa. Sovellan analyysissäni *universaaliyleisö* -käsitettä, joka tarkoittaa, että puheen kohteena ovat teoreettisesti kaikki kuulijat maailmassa (Perelman 1982, 17–18; Alasuutari 1995, 96). Esimerkiksi Nobelin rauhanpalkintoseremonian yhteydessä pidetyssä puheessa yleisönä oli teoriassa koko maailma.

Yleisö voidaan myös määritellä suppeammin erityisyleisöksi, esimerkiksi kotiyleisöksi, joka siis koostuu lähinnä yhdysvaltalaisista. Joissakin yhteyksissä kotiyleisö voi määrittyä tarkemmin esimerkiksi yhdysvaltalaisiksi sotilaiksi, tietyn puolueen edustajiksi, kongressin edustajiksi tai joksikin merkittäväksi eturyhmäksi. Yleisönä voi myös olla Obaman puheiden kohdalla jokin uskontokunta tai maaryhmä, kuten muslimit, Latinalaisen Amerikan maat tai niin sanotut arabimaat. Jälkimmäiset koostuvat pääosin Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan maiden väestöistä, joissa valtaosa väestöstä on arabeja. Kun sovellan analyysissä erityisyleisön käsitettä, nimeän erityisyleisön.

Yleisöllä on siis merkitystä siinä, miten Obama haluaa Toiset puheessaan representoida. Yleisö asettaa tietyt esisopimukset puheelle ja Obama hyödyntää soveliaiksi näkemiään esisopimuksia argumentoinnissaan. Yleisön määrittäessä millaisia esisopimuksia on puheen taustalla, päättää puhuja, millaisia argumentteja hän nostaa saadakseen johtopäätöksensä hyväksytyksi. Johtopäätös voidaan saada hyväksytyksi yhdistämällä todellisuuden tekijöitä toisiinsa erilaisilla tunnustetuilla sidoksilla. Näitä ovat esimerkiksi peräkkäisyysuhde, joka käyttää syyn ja seurauksen logiikkaa ja rinnakkaissuhde, joka perustuu rinnastamiseen. Näistä sidoksista sovellan Perelmanin (1996, 93) *rinnakkaissuhdetta*. Rinnakkaissuhteessa on kyse jonkin asia, tapahtuman, arvon tai muun entiteetin rinnastamisesta toiseen. Poliittisessa retoriikassa on tyypillistä esimerkiksi rinnastaa jokin nykypolitiikan tapahtuma tai päätös merkittävään historialliseen tapahtumaan, jolloin nykyisyys merkityksellistetään menneellä.

Todellisuuden tekijöitä voidaan siis yhdistää sidoksilla (syy-seuraus, rinnastaminen) tai niitä voidaan yhdistää hierarkian avulla. Rinnakkaissuhteisiin liittyy *laadullinen kaksoishierarkia*, joka on poliittisissa puheenvuoroissa usein tapa vakuuttaa yleisö toimien oikeellisuudesta. Laadullisesta kaksoishierarkiasta on kyse, kun päämäärän ylemmyydestä päätellään siihen johtavan keinon ylemmyys (Perelman 1996, 116).

Perelman (1996, 41–42) painottaa, että argumentointi edellyttää aina valintaa; olennaista on paitsi se, mitä ilmaistaan, myös se, mitä jätetään ilmaisematta. Sanomatta jättämisiä voidaan tutkia retorisella syllogismilla. Analyysissäni sovelletaan Aristoteleen kehittämää käsitettä enthymema eli *retorinen syllogismi*. Retorinen syllogismi on kolmesta lauseesta – kahdesta premissistä ja johtopäätöksestä – koostuva loogisen päättelyn muoto, jolle on erityistä se, ettei toista yleisesti tunnettua premissiä tarvitse tai kannata ilmaista ääneen, vaan kuulijoiden voidaan olettaa päättelevän se itse (ks. lisää Aristoteleen määrittelemästä käsitteestä esim. Haapanen 1996, 32). Retorisen syllogismin käsite merkityksellistyy esimerkiksi silloin, kun Obama puhuu Yhdysvaltojen tekemistä virheistä.

Argumentointi pohjautuu usein yhteisiin uskomuksiin ja siihen liittyvän jaettuun tunteeseen yhteisöstä ja arvoista, jotka useimmiten ovat Aaltolan (2008, 10, 78) mukaan pikemminkin lähtöisin erilaisista myyteistä, kuin todellisista tapahtumista tai totuuksista. Myyttisyys on osa poliittista retoriikkaa ja voi esiintyä puheissa esimerkiksi erilaisina ihmeinä, joita sotilaat tai poliitikot ovat tehneet. Harlen (1991, 12, 135) mukaan myytteihin vetoaminen perustuu siihen, että se on vakuuttavampaa kuin rationaalinen argumentointi. Myyttisyyteen perustuvat mielikuvat toimivat usein *erityistapauksena* havainnollistamassa yleisölle heidän oman mielikuvituksensa avulla jotakin sääntöä (Perelman 1996, 122). Oleellista on, että myyttinen vakuuttelun elementti, johon erityistapaus perustuu, löytyy yleisöstä – sitä ei voi tuoda muualta (Kelly 1987, 326).

Täydennän Perelmanin uuden retoriikan analyysiin perustuvaa menetelmääni ohella Burken retoriikan teorian yhdellä pääkäsitteellä, identifikaatiolla. Summa (1996, 52, 59) arvioi Perelmanin ja Burken välisiä eroja retoriikan tutkijoina ja esittää, että Perelman kirjoittaa argumentoinnista tietoisena vakuuttamiseen tähtäävänä toimintana, kun taas Burke keskittyy analysoimaan retorisia ilmiöitä piilevinä vaikutuksina symbolisen järjestyksen luomisessa. Burken voidaan tulkita keskittyvän siihen, kuinka kielellisillä valinnoilla, erityisesti kielikuvilla, rakennetaan järjestelmä ja esimerkiksi ylläpidetään valtasuhteita.

Perelmanin uuden retoriikan analyysiä kutsutaan yleisökeskeiseksi, sillä se soveltuu moniin eri yleisöihin, mutta Perelmanin näkökulmassa puhujan rooli ja yleisön ja puhujan kaksisuuntainen suhde eivät juuri korostu. Burken *identifikaation* käsite paikkaa tätä puutetta. Kun Perelman on kiinnostunut vakuuttavasta argumentoinnista, Burke (1969a, 19–20) tutkii eri tekstien piileviä identifikaatioprosesseja. Identifikaatiosta on kyse, kun puhuja pyrkii

samastamaan puhujan ja yleisön intressit. Puhuja siis identifioi tarkoituksensa kuulijan intresseihin. Identifikaation onnistuminen edellyttää Burken (mt., 37, 55) mukaan, että puhuja tuntee yleisönsä premissit. Lisäksi Burke (1966, 302) esittää, että jos jokin tavoite tai toiminta samastetaan johonkin laajempaan kokonaisuuteen, on kyse identifikaatiosta. Tätä ei kuitenkaan tule sekoittaa rinnastamiseen, jossa asiat nähdään ikään kuin samankaltaisina tai -arvoisina.

Burken mukaan identifikaation käsitteeseen liittyy kiinteästi erottamisen idea, joka taas on osa poliittisille puheille tyypillistä jakoa Meihin ja Muihin (mt., 58). Burken näkökulmasta identifikaatiossa ja sen myötä myös retoriikassa on kyse siitä, että ihmiset, jotka ovat jotenkin erillisiä toisistaan ja enemmän tai vähemmän vastakkain, identifioituvat toisiinsa jonkun periaatteen tai muun yhdistävän syyn vuoksi, joka kuitenkin sallii heidän pysyä erillään. Retoriikassa tapahtuu siis identifikaatio, joka on vastaus erillistymiselle (*division*). Ihmiset pyrkivät tekemään asioita yhdessä ja yhteiselo vaatii sitä, että ihmiset eri keinoin oikeuttavat retoriikassaan toimintansa ja vakuuttavat toisen osapuolen (Burke 1969a, 22–25). Identifikaatioprosessi ei ole suoraviivainen, avoin tapahtuma, vaan epäsuorista ja piilevistä merkityksistä koostuva prosessi (mt., 26), jossa argumentaatiotekniikat eivät ole määriteltävissä yhtä selkeästi kuin Perelmanin uuden retoriikan analyysissä.

Burken määrittelemä identifikaatioprosessista, jossa korostuu argumentoinnin vaikutusten piilevyys, istuu niiden kansainvälisen politiikan tutkimusten teorioiden näkökulmaan, jotka tuovat esiin kielen merkityksen sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa. Toiseuden ilmaukset vakuuttamiskeinona voivat olla epäsuoria ja tulkinnanvaraisia. Ne eivät kuitenkaan ole irrallisia, sillä ne perustuvat tiettyihin ulkopoliittikan perinteisiin, jotka kukin yleisö tuntee. Identifikaatio onnistuu, jos yleisö antaa hyväksyntänsä puhujan tavoitteille ja kokee ne omikseen. Tämä taas tapahtuu Perelmanin kuvailemalla hyväksynnän siirtämisellä. Puhujan on onnistuttava siirtämään yleisön antama hyväksyntä jollekin esioletukselle eli premissille koskemaan puhujan omia oletuksia. Puhujan täytyy tuntea yleisön esioletukset toiseudesta, jotta hän saa vakuutettua yleisön hänen omien näkemystensä oikeellisuudesta.

Identifikaation lisäksi sovellan analyysissä Burken teorian käsitettä *metonymia*. Metonymia on yksi Burken perustroopeista eli peruskielikuvista. Metonymia tarkoittaa reduktiota; sitä, kun jokin abstrakti asia ilmaistaan jonkin konkreettisen avulla (ks. esim. Burke 1969b, 506, 509; Summa 1996, 54). Ulkopoliittikkaa käsittelevissä puheenvuoroissa on esimerkiksi tavallista, että abstraktit pahat objektivisoidaan johonkin materiaaliseen. Aaltolan (2008, 126)

mukaan paha voidaan objektivisoida joko ihmisiin tai materiaan, kuten hirmuhallitsijoihin, joukkotuhoaseisiin tai kaukaisiin alueisiin, epäjärjestyksen tyyssijoihin, kuten romahtaneisiin valtioihin.

4.4. Aineistona presidentti Obaman puheet

Käytän aineistonani presidentti Barack Obaman ulkopoliittikkaa käsitteleviä puheita ajalta 12.1.2009 – 12.12.2011. Valitsin analyysini kohteeksi presidentin viralliset lausunnot. Koska tarkoitukseni ei ole tutkia Obaman omia käsityksiä toiseudesta vaan hänen presidenttinä käyttämiään retorisia keinoja hyödyntää toiseuden ideaa, en liitä tutkimukseeni esimerkiksi Obaman muistelmia tai senaattorivuosina pidettyjä puheita. Presidentin puheilla on merkitystä ulkopoliittisen identiteetin ilmiäsuina ja kansainvälisen politiikan keskusteluareenana, joten mielenkiinto puheita kohtaan kansainvälisen politiikan tutkimuksen näkökulmasta on perusteltu.

Ensimmäisen virkavuoden voidaan nähdä olevan tärkein vuosi, sillä silloin laaditaan uuden presidentin politiikan linjat (Light 1999, 41). Sama koskee retorisia linjauksia. Ensimmäistä vuotta seuraavien vuosien puheet joko vahvistavat ensimmäisen vuoden linjavetoja tai osoittavat niissä muutoksia. Toinen ja kolmas vuosi antavat tutkimukselle syvyyttä. Mahdollisten kansainvälispoliittisten muutosten tai tapahtumien myötä ne myös testaavat ensimmäisen vuoden linjauksien kestävyys.

Päädyin tarkastelemaan Obaman kolmea ensimmäistä vuotta, sillä Obaman ensimmäisen kauden viimeinen vuosi (2012) oli presidentinvaaleihin valmistautumista. Valmistautuminen vaaleihin alkoi jo kolmantena vuonna – neljäntenä se sai päähuomion. Neljäntenä vuonna vaaleihin valmistautuminen näkyi luonnollisesti kaikessa retoriikassa. Retoriikka käsitteli valtaosin taloutta, erityisesti Yhdysvaltojen velkaantumista, joka oli marrasvaalien 2012 pääpuheenaihe.

Teoreettisen lähestymistapani kannalta Obaman puheet soveltuvat aineistoksi, sillä retoriikkaa käytetään politiikassa luomaan järjestystä ja määrittelemään toimijoiden asemaa, roolia ja identiteettiä (Kuusisto 1996, 271). Yhdysvaltojen presidentin ulkopoliittisissa puheissa Yhdysvaltojen Itsen ja Toisen määritelmät saavat paljon näkyvyyttä ja ovat siksi erityisen merkityksellisiä.

4.5. Puheiden ulkopoliittinen konteksti

Puheiden sisältö ei synny tyhjiössä. Puhujan asema, yleisö, puheen pitämisen keinot ja puheenpidon poliittinen konteksti ovat tärkeitä tekijöitä analysoitaessa puheita, sillä retoriikan

tutkimus ilman kontekstia jättää tulkinnan merkityksettömäksi (Palonen 1988, 61). Obaman ensimmäisen kauden ulkopoliitiikkaa on arvioitu sekoitukseksi realistista pragmatismia ja liberalistista progressivismia. Arvostetun Brookingsin ajatushautomon tutkijoiden (Indyk et al. 2012a) mukaan Obaman ensimmäisen kauden ulkopoliittiset saavutukset ovat muutamista onnistumisista huolimatta vähäiset eikä Obama onnistunut luomaan selkeästi määriteltävissä olevaa ulkopoliittista linjaa. Tutkijoiden mukaan ulkopoliitiikka sai ylipäänsä vain vähän huomiota sisäpolitiikan, etenkin talouden, ollessa politiikan keskipisteessä. Obaman yhdeksi suureksi ansioksi arvioidaan Yhdysvaltojen maineen parantaminen kansainvälisen yhteisön silmissä.

Obaman kolmea ensimmäistä virkavuotta leimasivat pitkälti sisäpoliittiset kamppailut maailmantaloutta ravistelleen talouskriisin hoidosta terveydenhuoltouudistukseen. Ulkopoliittisesti merkittäviä tapahtumia olivat niin sanotun arabikevään tapahtumat, Irakin ja Afganistanin sotien loppuun vieminen, suhteiden lämmittäminen Venäjän ja muslimimaiden kanssa, pyrkimykset sulkea Guantanamon vankileiri, löytää ratkaisu Iranin ydinohjelmakysymykseen sekä edistyä Lähi-idän rauhanprosessissa.

Obama astui ensimmäisenä afroamerikkalaisena Yhdysvaltojen presidentin virkaan 20.1.2009. Hän peri kaksi sotaa edeltäjältään. Ensimmäisenä virkavuotenaan Obama pyrki täyttämään vaalilupauksiaan. Tammikuussa hän määräsi huonomaineisen Guantanamon vankilan suljettavaksi muistuttaen, että Yhdysvaltojen on noudatettava ideaalejaan (Obama 12.1.2009). Keväällä Yhdysvaltojen ulkopoliittinen hallinto lupasi vetää joukot Irakista elokuuhun 2010 mennessä. Kesäkuussa Lähi-idässä Obama vetosi lännen ja muslimimaiden huonontuneiden suhteiden parantamiseksi. Lokakuussa hallinto lähetti lisää joukkoja Afganistaniin ja Obamalle myönnettiin Nobelin rauhanpalkinto. Ensimmäisen virkavuoden aikana keskityttiin myös ydinaseriisuntaan ja ilmastopolitiikkaan.

Toisena virkavuotenaan Obama keskittyi sisäpoliittisiin kamppailuihin ja pyrki viemään läpi kiistellyn terveydenhuoltouudistuksen ennen vuoden 2010 välivaaleja, joissa demokraatit pelkäsivät menettävänsä enemmistöaseman kongressin alahuoneessa, edustajainhuoneessa. Lisäksi huomio kiinnittyi keväällä 2010 tapahtuneeseen Meksikonlahden öljyturmaan. Ulkopoliitiikassa Obama keskittyi viemään läpi Venäjän kanssa keväällä 2010 solmitun, maiden strategisten ydinaseiden määrää vähentävän START-sopimuksen kongressissa. Marraskuussa Obama teki kymmenenpäiväisen virkamatkan Aasiaan. Lisäksi hän teki kaksi yllätysvierailua Afganistaniin. Toisena virkavuotena Lähi-idän tilanne kiristyi. Iranin sanktioita kovennettiin, Israel ilmoitti jatkavansa siirtokuntien rakentamista Länsirannalle ja palestiinalaiset jättäytyivät rauhanneuvotteluista.

Kolmantena virkavuotenaan Obama vei päätökseen Irakin sodan. Merkittävä ulkopoliittinen tapahtuma oli myös Osama Bin Ladenin kiinnisaaminen toukokuussa. Obaman ulkopoliittisesta retoriikasta suuri osa keskittyi niin kutsutun arabikevään tapahtumiin ja niiden seurauksiin. Yhdysvallat osallistui Libyan operaatioon Ranskan ja Iso-Britannian ohella. Näistä kansainvälispoliittisesti merkittävistä tapahtumista huolimatta Obaman päähuolenaiheiden nähdään olleen Yhdysvaltojen talousahdinko ja vuoden 2010 välivaalien seurauksena jakautunut kongressi.

Tarvittaessa liitän analyysissäni tulkitsemani tekstin siihen asiayhteyteen, jossa puhe on pidetty, mutta tutkimuskysymykseni huomioon ottaen ei ole niinkään tärkeää selvittää, miten yksittäiset puhetta edeltäneet tapahtumat ohjaavat retoriikan muotoutumista, vaan pyrin nimenomaan tunnistamaan toistuvia toiseuden ilmauksia suhteessa hyvän ja pahan vastakkainasettelun ideaan. Analysoidakseni, miten hyvän ja pahan vastakkainasettelun idea ilmenee valitsemissani puheissa, tarkastelen aineistoa eri premissien kautta, jotka ilmentävät vastakkainasettelua eri näkökulmista.

5. Toiseus Obaman ulkopoliittisessa retoriikassa

5.1. Analyysin rakentuminen premissien mukaan

Analyysini rakentuu Obaman hyödyntämien argumentaatiota ohjaavien esisopimusten eli premissien mukaan. Argumentaatio perustuu Perelmanin mukaan premisseihin, jotka puolestaan määrittyvät yleisön mukaan. Toimijan tekemiä retorisia valintoja määrittää rakenne, johon kuuluvat yleisö, ulkopoliittiset traditiot ja kansainvälispoliittiset tapahtumat. Toimija voi myös itse konstituoida rakennetta, jossa hän puhuu. Ulkopoliittiset traditiot ja osaltaan myös kansainvälispoliittiset tapahtumat ovat yhteydessä siihen, millaisia esioletuksia yleisöllä on pidettävän puheen suhteen.

Presidentti Obaman toiseutta koskevasta retoriikasta erottui kahdeksan pääasiallista tapaa argumentoida Itsen ja Toisen suhdetta sekä Itsen ja Toisen hyvyttä ja pahuutta. Jaoin nämä premissit neljään eri toiseutta käsittelevään kategoriaan. Analyysini rakentuu tämän jaottelun mukaisesti. Analyysini kehikon hahmottumista ohjasivat Obaman puheiden sisällön lisäksi tutkimuskirjallisuus koskien Yhdysvaltojen ulkopoliittisia perinteitä sekä toiseutta.

Analyysissäni tarkastelen aluksi, miten Obaman hyödyntää toiseuden ideaa, siten että hyvyys ja pahuus ymmärretään pääosin essentialistisesti. Ensimmäinen kategoria käsittelee esioletuksia, joissa Itse on absoluuttisesti hyvä. Esittelen premissien kohdalla myös, miten Obama rikkoo niiden perinteistä asua esittämällä hyvän suhteellisenä ja Yhdysvaltojen kohtalon siten, ettei se ole ennalta määrätty. Nimesin nämä premissit vapaan maailman sankarin ja jumalallisen kohtalon toteuttajan premisseiksi. Pääasiassa premissit asettuvat wilsonilaiseen ulkopoliitiikan perinteeseen. Nämä tunnistamani premissit olen nimennyt Yhdysvaltojen ulkopoliittisia traditioita koskevan kirjallisuuden rohkaisemana.

Toinen kategoria käsittelee premissejä, joissa Toinen nähdään absoluuttisesti pahana. Kyseessä on eräällä tapaa Obaman viholliskuvia käsittelevä alaluku. Pahoja vihollisia koskevat premissit määrittelin nimettömän vihollinen esisopimukseksi sekä esisopimukseksi koskien vihollista, joka valitsi vihollisuutensa ja päätti hylätä yhteisönsä. Kyse on jälleen pääosin wilsonilaisesta perustelusta, jossa paha kuvataan epäinhimilliseksi ja syy pahuudesta vieritetään Toisen vastuulle.

Kahdessa viimeisessä kategoriassa tarkastelen, miten Obama hyödyntää antiessentialistista ymmärrystä Itsen ja Toisen hyvyydestä ja pahuudesta. Kolmas kategoria käsittelee toiseuden ideaan kiinteästi liittyvää Itsen ja Toisen suhdetta vastuun näkökulmasta. Retoriikka Itsen vastuusta Toista kohtaan kertoo Itsen suhteesta hyvään. Nämä premissit määrittelin sisäsyntyiseksi vastuuksi Toisesta ja johtajuuden langettamaksi vastuuksi toisesta. Ensimmäisessä määritetty absoluuttinen hyvyys wilsonilaisen tradition mukaisesti ja jälkimmäisessä suhteellinen hyvyys hamiltonilaisen tradition mukaisesti. Nimet näille hahmottamilleni premisseille nostin pääasiassa toiseutta käsittelevästä kirjallisuudesta.

Neljäs ja viimeinen kategoria sisältää premissit koskien suhteellista toiseuskäsitystä. Itsen ja Toisen suhde esitetään tällaisessa retoriikassa suhteellisena. Toiseuden negatiivisia vaikutuksia pyritään estämään joko argumentoimalla, että kaikki ihmiset ovat lopulta samankaltaisia ja -arvoisia jaetun ihmisyyden premissin mukaisesti tai vetoamalla, että niin Itse kuin Toinenkin kykenevät pahuuteen suhteellisen pahuuden premissin mukaisesti. Neljännen kategorian premissit nojaavat kaikkiin kolmeen edellä mainittuihin ulkopoliittikan traditioihin. Wilsonilaisuus korostaa ihmisten samankaltaisuutta ja ihmisyyden jakamisen ideaa, hamiltonilaisuus Toisen kykyä sekä hyvään että pahaan ja jeffersonilaisuus etenkin Itsen kykyä sekä hyvään että pahaan.

5.2. Hyvän itsen premissit

5.2.1. Vapaan maailman sankari

Vapaan maailman sankarin esisopimuksessa Yhdysvallat, Itse, määritellään perinteisesti maailman valoksi, toivon majakaksi. Vapaan maailman sankarina Yhdysvallat on erityislaatuinen. Se taistelee hyvän puolesta, historian oikealla puolella ja auttaa sorrettuja. Vapaan maailman sankarin premississä liikutaan absoluuttisten määreiden äärellä. Itsen hyvyys on kiistaton. Tämä premissi esiintyy yleensä Obaman puheissa, kun puhutaan kotiyleisölle. Esimerkiksi puhuessaan kotiyleisölle WTC-iskujen muistopäivänä vuonna 2010 Obama viittaa yhdysvaltalaisen sisäsyntyiseen hyvyyteen ja vapauksiin, jotka ovat osa yhdysvaltalaisuutta. Hän käyttää Meidän ja Heidän erottelua rakentajiin ja tuhoajiin:

Päivänä, jolloin toiset pyrkivät tuhoamaan, me olemme valinneet rakentaa; kansallisen palveluksen ja muistamisen päivä kokoaa Amerikan kansan sisäsyntyisen hyvyyden. He voivat yrittää käyttää meidän vapauksiamme hyväksi, mutta me emme uhraa vapauksiamme, joita me vaalimme tai mene epäilyksen ja epäluottamuksen muurien

taakse. He saattavat haluta ajaa meidät erillemme, mutta me emme anna periksi heidän vihallensa ja ennakkoluuloille.¹⁷

Vapaan maailman sankarin esisopimukseen liittyy wilsonilainen demokratian edistäminen maailmanlaajuisesti ja sorrettujen puolesta taistelu. Esisopimusta käyttämällä pyritään rakentamaan vastuuntuntoisen sankarin identiteettiä. Vapaan maailman sankaruuden identiteetin rakentaminen on Obaman retoriikalle ominaista, kun halutaan nostattaa kansallistunnetta tai vakuuttaa, ettei Yhdysvaltojen valta-asema ole rapistumassa eikä Yhdysvallat pakene vastuuta.

Obaman puheissa tätä esisopimusta sovelletaan, kun Yhdysvallat määritellään 2000-luvun vapaan maailman johtajana (Obama 19.5.2009), joka on maailman viimeinen ja paras toivo (Obama 4.7.2009). Yhdysvallat kansainvälisen yhteisön jäsenenä ja johtajana rinnastetaan vapauden, (Obama 12.1.2009; 27.2.2009; 5.4.2009; 17.4.2009; 13.5.2009; 21.5.2009; 20.11.2009; 1.12.2009; 27.1.2010; 8.11.2010) ihmisarvon (Obama 4.6.2009; 1.12.2009; 27.1.2010; 1.5.2010; 19.5.2011; 21.9.2011; 17.11.2011) ja oikeudenmukaisuuden (Obama 27.3.2009; 4.6.2009; 1.12.2009; 10.12.2009; 1.5.2010) puolustajiksi, hyväntahtoisiksi (Obama 13.5.2009; 11.9.2010) ja yhteistyöhaluisiksi (Obama 21.1.2009; 4.6.2009; 17.11.2011). Johtajuus nähdään hamiltonilaisittain välttämättömänä: jonkun on ylläpidettävä järjestystä. Yhdysvaltojen täytyy kantaa vastuu.

WTC-iskujen muistopäivänä Obama puhuu wilsonilaisittain yhdysvaltalaisten *sisäänrakennetusta hyvydestä* (Obama 11.9.2010). Tällöin hyvyys käsitetään essentialistisesti. Hyvyys on jotakin yhdysvaltalaisille ominaislaatuista, luonnollista. Valtaanastujaispuheessaan vuonna 2009 Obama puhuu yhdysvaltalaisten *pyyteettömästä hyvänteosta*; he ravitsevat nälkiintyneet kehot ja ruokkivat nälkäiset mielet (Obama 21.1.2009). Myös Oslossa, Nobelin rauhanpalkinnonjakotilaisuudessa hyvän tekoa kuvaillaan *epäitsekkääksi*. Vapaan maailman sankarin esisopimuksessa yleisö pyritään vakuuttamaan wilsonilaiselle traditiolle ominaisella inhimillisyyteen ja yhteistyöhaluun viittaavalla pyyteettömyydellä. Kyseessä ei ole omien intressien ajaminen:

Amerikan Yhdysvallat on auttanut takaamaan globaalia turvallisuutta kansalaistemme verta vuodattamalla ja aseidemme voimin yli kuuden vuosikymmenen ajan. [...] Me

¹⁷ On a day when others sought to destroy, we have chosen to build, with a National Day of Service and Remembrance that summons the inherent goodness of the American people. They may seek to exploit our freedoms, but we will not sacrifice the liberties we cherish or hunker down behind walls of suspicion and mistrust. They may wish to drive us apart, but we will not give in to their hatred and prejudice. (Obama 11.9.2010.)

olemme kantaneet tämän taakan – ei sen takia, että ajaisimme omaa tahtoamme, vaan me olemme tehneet sen valistuneesta epäitsekkyystämme [...].¹⁸

Puhuessaan kolmantena virkavuotenaan demokraateista kostuvalle kotiyleisölle Obama painottaa wilsonilaiseen ajattelumalliin nojaten, että Yhdysvaltojen ulkopolitiikan täytyy yhä toimia muiden maiden auttamiseksi. Yhdysvaltojen täytyy toimia toivon majakkana (Obama 3.8.2011). Itsenäisyyspäivänä 2011 Obama käsittelee Yhdysvaltojen merkitystä. Hänen mukaansa Yhdysvaltojen merkitys on maailman valona toimiminen ja demokratian periaatteiden puolesta taisteleva (Obama 4.7.2011). Vapaan maailman sankaruus on läsnä usein puhuttaessa omille joukoille. Tällöin premissiä käytetään hyväksi pyrittäessä kasvattamaan toiminta-alttiutta ja kansallistunnetta. Yhdysvaltojen joukot edustavat Obaman puheissa ikuista sankaruutta ja voittoa (Obama 22.5.2009).

Kotiyleisölle puhuessaan Obama määrittelee vapaan maailman, tässä tapauksessa positiivisen Toisen, koostuvan niistä, jotka ovat halukkaita yhteistyöhön Yhdysvaltojen kanssa ja jotka haluavat jakaa vapautta ja mahdollisuuksia kaikille kansoille (Obama 31.8.2010). Puhuessaan joukoilleen Obama luo rinnakkaissuhteen toisen maailmansodan aikaiseen koalitioon, joka löi natsismin ja fasismin, Afganistanin sodan kansainväliseen koalitioon, ja pyrkii siirtämään Yhdysvaltojen roolille toisessa maailmansodassa annetun hyväksynnän Afganistanin sodalle. Natsismin ja fasismin kaataminen toimivat myös erityistapauksena osoittamassa vapaan maailman yleistä sääntöä huonojen hallintojen vastustamisesta.

Obama puhuu vapaiden valtioiden yhteisöstä (Obama 22.5.2010). Vapaat valtiot olivat Yhdysvaltojen liittolaisia. Vapaaksi maailmaksi määritellään myös ihmiset, jotka uskovat siihen, että kaikki on luotu samanarvoisiksi ja kaikilla on yhtäläiset oikeudet (Obama 4.7.2010). Vapaa maailma kostuu ihmisistä, jotka haluavat oikeudenmukaisuutta ja arvokkuutta. Kuka tahansa voi kuulua siihen – se ei liity rotuun, uskontoon tai alueellisiin tekijöihin (Obama 25.1.2011).

Vapaan maailman sankarin premissiin liittyy myytti Yhdysvaltojen erityislaatuisuudesta. Yhdysvaltojen erityislaatuisuus essentialistisessa muodossa ilmenee yhdessä wilsonilaisen perustelun kanssa esimerkiksi puhuttaessa kampanjatilaisuuksissa tai Yhdysvaltojen joukoille. Wilsonilaiseen hyvän viemiseen maailmalle yhdistetään tällöin idea Yhdysvaltojen erityislaatuudesta kyvystä ajaa koko maailman intressiä – ei vain omaansa (ks. esim. Obama

¹⁸ United States of America has helped underwrite global security for more than six decades with the blood of our citizens and the strength of our arms. [...] We have borne this burden not because we seek to impose our will. We have done so out of enlightened self-interest [...]. (Obama 10.12.2009.)

15.6.2010; 30.11.2011). Kampanjoidessaan presidentinvaaleja varten vuonna 2011 Obama perustelee Yhdysvaltojen erityislaatuisuutta wilsonilaisittain. Erityislaatuisuus juontuu halusta huolehtia kotipesän lisäksi koko muusta maailmasta:

He odottavat meidän johtajuuttamme. He tietävät, että Amerikka ei ole suuri vain siksi, että me olemme voimakkaita, vaan myös siksi, että meillä on joukko arvoja, joita maailma ihailee; siksi, että emme vain ajattele, mikä olisi meille hyväksi, vaan ajattelemme myös, mikä olisi hyväksi maailmalle. Se tekee meistä erityisiä. Se tekee meistä erityislaatuisia.¹⁹

Yhdysvaltalainen johtajuus on wilsonilaisessa perinteessä vapaan maailman sankarina toimimista. Hamiltonilaisessa perinteessä se on kansainvälisen järjestelmän pystyssä pitämistä. Puhuessaan sotilaille Obama painottaa ensin wilsonilaisittain, että Yhdysvaltojen menestys perustuu yhteistyöhön muiden kanssa ja sen yhteistyön ohjaamiseen kohti vapauden ja oikeudenmukaisuuden edistämistä. Lisäksi hän toteaa hamiltonilaisen perinteen mukaisesti, että Yhdysvaltojen täytyy muokata maailmaa tiettyyn suuntaan ja vahvistaa kansainvälisiä standardeja ja instituutiota (Obama 24.5.2010). Yhdysvallat toimii Obaman mukaan globaalin toiminnan katalysaattorina (Obama 25.5.2011). Yhdysvaltojen tehtävä on rakentaa maailmasta rauhanomaisempi (Obama 24.5.2010).

Yhdysvalloilla on tärkeä rooli maailman historiassa ja erityislaatuinen johtoasema, mutta se on yhteydessä sen kykyyn luoda kumppanuuksia:

Ja siten en näe, että usko siihen, että Amerikalla on jatkuva erityislaatuinen rooli johtaa maailmaa kohti rauhaa ja vaurautta olisi vastakkainen sen tunnustamiselle, että johtajuus vaatii ja riippuu meidän kyvystämme luoda kumppanuuksia, koska me emme voi ratkaista näitä ongelmia yksin.²⁰

Obama toteaa samassa puheenvuorossa, että tietyt ydinarvot, kuten sananvapaus, tasa-arvo, demokraattiset käytännöt, ovat erityislaatuisia, vaikkakaan ne eivät toteudu täydellisesti Yhdysvalloissa (Obama 4.4.2009). Obama pyrkii vakuuttamaan sekä kuulijansa kotimaassaan, jotka odottavat erityislaatuisuuteen vetoamista että kansainvälisen yleisön, joka ei halua yhteistyökyvyttöä, omahyväistä Yhdysvaltoja kumppanikseen. On siis tilanteita, jolloin Obama käyttää vapaan maailman sankarin premissiä perinteisesti että poiketen

¹⁹ They're looking to us for leadership. They know that America is great not just because we're powerful, but also because we have a set of values that the world admires; that we don't just think about what's good for us, but we're also thinking about what's good for the world. That's what makes us special. That's what makes us exceptional. (Obama 30.11.2011.)

²⁰ And so I see no contradiction between believing that America has a continued extraordinary role in leading the world towards peace and prosperity and recognizing that that leadership is incumbent, depends on, our ability to create partnerships because we create partnerships because we can't solve these problems alone. (Obama 4.4.2009.)

essentialistisesta hyvän käsityksestä. Universaaliyleisölle puhuessaan Obama pyrkii vakuuttamaan kansainväliset toimijat Yhdysvaltojen yhteistyökyvykkyydestä ja ikään kuin nöyrästä asenteesta ja vetoaa relationaaliseen ymmärrykseen Itsestä puhuessaan Yhdysvaltojen erityislaatuisuudesta. Yhdysvaltalainen näkee Yhdysvallat erityislaatuisena siinä missä kuka tahansa näkee oman valtionsa erityislaatuisena. ”Uskon amerikkalaiseen erityislaatuisuuteen kuten epäilen brittien uskovan brittiläiseen erityislaatuisuuteen ja kreikkalaisten uskovan kreikkalaiseen erityislaatuisuuteen.”²¹

Toisinaan Obama nojaa ajatukseen Yhdysvaltojen erityislaatuisuuden suhteellisuudesta myös kotiyleisölle puhuessaan. American University -yliopistossa pitämässään puheessaan Obama (1.7.2010b) esittää, että Yhdysvaltojen erityislaatuisuutta voi selittää maan historialla: Yhdysvallat oli sorrettujen kansanosien turvapaikka ja vapauden lähde. Heti perään hän toteaa, että pian Yhdysvallat kuitenkin sortui itse sortamaan maahanmuuttajia ja unohti perustamisasiakirjojensa hengen; toisin sanoen Yhdysvaltojen hyvyys tai erityislaatuisuus ei ole pysyvä olotila tai väistämätön osa yhdysvaltalaisuutta: se on jatkuvan uudelleenarvioinnin kohteena.

Vapaan maailman sankarin premissiä voidaan hyödyntää haettaessa hyväksyntää nykypolitiikalle identifioimalla nykypolitiikka historiallisiin, laajan hyväksynnän saaneisiin tapahtumiin. Obama esimerkiksi muistuttaa wilsonilaisittain, että Yhdysvallat taisteli kommunismia ja fasismia vastaan, sillä niiden rinnalla tulee seistä, jotka haluavat olla vapaita (Obama 25.5.2011). Puhuessaan joukoille Pensacolassa, Floridassa Obama (15.6.2010) pyrkii saamaan joukkojen tuen Afganistanin politiikalleen identifikaation avulla. Obama identifioi Yhdysvaltojen toiminnan Afganistanissa osaksi laajempaa fasismin, tyrannian ja terrorismin ja diktatuurin päihittämistäistelua. Obama vetoaa Yhdysvaltojen ideaaleihin ja tarpeeseen toimia toivon majakkana ja pyrkii siirtämään yleisön tälle esisopimukselle antaman hyväksynnän nykypolitiikalleen.

Wilsonilaisuuden ja hamiltonilaisuuden lisäksi vapaan maailman sankarin esisopimusta voidaan hyödyntää jeffersonilaisessa hengessä. Kotiyleisölle puhuessaan Obama sanoo, että Yhdysvalloista tuli vapaan maailman sankari ja valo maailmalle maan itsenäistyttyä ja julistettua, että kaikki ovat tasa-arvoisia. Obama painottaa jeffersonilaisessa hengessä, että

²¹ I believe in American exceptionalism, just as I suspect that the Brits believe in British exceptionalism and the Greeks believe in Greek exceptionalism. (Obama 4.4.2009.)

Yhdysvaltojen demokratia ja sen periaatteet toimivat esimerkkinä ja valon lähteenä muille kansoille ja ovat vallankumouksellisia yhä edelleen (Obama 4.7.2010). Mielenkiintoista toiseuden kannalta näissä lausunnoissa on niiden jeffersonilainen henki demokratian *esimerkistä* sen sijaan, että puhuttaisiin wilsonilaisittain demokratian *viemisestä*. Demokratian viemiselle voidaan nähdä tulleen kyseenalainen kaiku presidentti George W. Bushin valtakausien myötä.²²

Itsenäisyysjulistuksen tasa-arvon periaatteesta puhuessaan Obama muistuttaa jeffersonilaiseen perinteeseen nojaten, että nämä eivät ole vain “ikääntyvän pergamentin sanoja”. “Ne ovat periaatteita, jotka määrittelevät meidät kansakuntana” ja työ näiden periaatteiden toteutumiseksi ei tule koskaan valmiiksi (Obama 4.7.2010). Tasa-arvoisuuden ideaalin puolesta on jatkuvasti taisteltava:

Ja tänä päivänä, joka on erityislaatuisesti amerikkalainen – meitä muistutetaan siitä, että meidän itsenäisyysjulistuksemme, esimerkkinä, teki meistä valon maailmamme, eikä ainoastaan inspiroinut ihmisiä vaatimaan heidän vapauttaan [...] Kaksisataa-kolmekymmentäneljä vuotta myöhemmin nämä sanat ovat yhtä rohkeita ja yhtä vallankumouksellisia kuin ensikertaa lausuttaessa: ”Me pidämme näitä totuuksia itsestäänselvyyksinä: että kaikki ovat luotuja tasa-arvoisiksi [...]”.²³

Kotiyleisölle puhuessaan Obama tuo esiin, että Yhdysvaltojen tulee seistä niiden rinnalla, jotka uskovat, että Luoja on suonut jokaiselle yhdenvertaiset perustavanlaatuiset luovuttamattomat oikeudet. Tätä sitoutumista tulee uudistaa jatkuvasti (Obama 4.7.2010). Tasa-arvon ideaali on myös osa jaetun ihmisyyden esisopimusta, mutta toimiessaan erityislaatuisuuden ja maailman valon perustana, se on osa vapaan maailman sankarin premissiä. Tällöin Itse nähdään erityislaatuiseena tien näyttäjänä ja Toiset, muut kansat esitetään eräänlaisina opetuslapsina, joille Yhdysvallat näyttää tietä.

Vapaan maailman sankarin esisopimukseen kuuluu idea Yhdysvaltojen vastuuntuntoisuudesta. Johtajuuden tavoittelua ja hegemonia-asemaa perustellaan vastuunkantamisella (Obama 18.12.2009). Eksyksissä olevista opetuslapsista on pidettävä huolta. Yhdysvallat on valmis kantamaan vastuun Toisesta ja ottamaan johtoaseman, kun sorretut kansat sitä vaativat

²² “Demokratian viemisestä arvokkuuden edistämiseen” (ks. esim. Pedersen 2009, 114, 156).

²³ And on this day that is uniquely American, we’re reminded that our Declaration, our example, made us a beacon to the world, not only inspiring people to demand their own freedom [...]. Two hundred and thirty-four years later, the words are just as bold, just as revolutionary, as they were when they were first pronounced: “We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal [...]” (Obama 4.7.2010.)

(Obama 27.3.2009). Obama vetoaa sotilaille puhuessaan wilsonilaiseen traditioon: On Yhdysvaltojen tehtävä vähentää konfliktien määrää maailmanlaajuisesti (Obama 24.5.2010). Arabikevään yhteydessä Libyan kohdalla Obama pyrkii vakuuttamaan yleisön esittämällä, että Yhdysvallat vastaa uhatun kansan huutoihin. Lentokieltoalueen perustaminen ja kansainvälisen koalition toiminta on Obaman mukaan sekä Yhdysvaltojen että maailman intresseissä (Obama 19.3.2011).

Yhdysvallat perustelee hegemoniansa välttämättömyyttä sillä, että jopa muu maailma odottaa heidän ottavan johtoaseman. Tällä pyritään luomaan toiminta-alttiutta, kuten Obama kongressin edessä puhuessaan ensimmäisen virkavuotensa alussa:

Kun seisomme tässä historian risteyskohdassa, kaikkien ihmisten silmät kaikissa kansakunnissa ovat jälleen kohdistuneet meihin katsoen, mitä me teemme tällä hetkellä, odottaen meiltä johtajuutta.²⁴

Johtajuus perustuu siis Obaman wilsonilaisessa retoriikassa arvoihin ja niiden noudattamiseen. Niin universaaliyleisölle kuin kotiyleisöllekin puhuttaessa vapaan maailman sankariin liitetään *moraalinen* johtajuus. Johtajan tulee kantaa moraalinen vastuunsa esimerkiksi ydinasevaltiona ja pyrkiä poistamaan ydinaseet maailmasta (Obama 5.4.2009). Moraali yhdistetäänkin yleensä wilsonilaiseen argumentointiin. Obaman mukaan Yhdysvallat toivon majakkana tulee loistamaan moraalista esimerkkiään niille, jotka janoavat vapautta, oikeudenmukaisuutta ja arvokkuutta (Obama 25.1.2011). Moraalinen johtajuus liittyy niin sodan tematiikkaan, (Obama 21.5.2009) talouteen (Obama 22.5.2009) kuin ilmastonmuutokseenkin (Obama 27.2.2009).

Useassa ulkopoliittikkaa käsittelevässä puheessa mainitaan, etteivät Yhdysvaltojen turvallisuus ja ideaalit ole ristiriidassa (ks. esim. Obama 12.1.2009; 5.4.2009; 13.5.2009; 9.10.2009; 10.12.2009). Ideaaleiksi lasketaan ainakin vapaus, oikeudenmukaisuus ja ihmisarvokkuus. Turvallisuuden edistäminen vaatii siis vapauden ja oikeudenmukaisuuden edistämistä. Obama yhdistää ideaalien noudattamisen moraaliin eli käsitykseen siitä, mikä on oikein ja väärin. Ideaalit antavat vastauksen moraalisiin kysymyksiin ja ne ovat pohjimmiltaan aina samoja: vapaus, oikeudenmukaisuus ja ihmisarvokkuus. Kotiyleisölle puhuessaan Obama esittää, että juuri moraalin käyttäminen ulkopoliitiikan ohjenuorana erottaa Yhdysvallat sen vastustajista ja tekee siitä voimakkaan (Obama 21.5.2009). Ideaalit ovat ne, jotka tekevät Yhdysvalloista supervallan (Obama 13.5.2009) ja niiden noudattaminen on tärkeää, sillä Obaman mukaan

²⁴ As we stand at this crossroads of history, the eyes of all people in all nations are once again upon us, watching to see what we do with this moment, waiting for us to lead. (Obama 24.2.2009.)

mikään voima maailmassa ei ole niin mahtava kuin Yhdysvaltojen moraalinen esimerkki (Obama 24.2.2009).

Ja meidän täytyy tehdä se selväksi jokaiselle miehelle, naiselle ja lapselle ympäri maailmaa, jotka elävät synkän tyrannian varjossa, että Amerikka puhuu heidän ihmisoikeuksiensa puolesta ja pyrkii sytyttämään vapauden ja oikeudenmukaisuuden, mahdollisuuksien ja ihmisten arvokkuuden keskinäisen kunnioituksen valon. Se kuvastaa sitä, jota me olemme. Se on Amerikan auktoriteetin moraalinen lähde.²⁵

Obaman mukaan Yhdysvaltojen sitoutuminen vapauden edistämiseen ja omien ideaalien seuraamiseen on oleellista ihmisarvon kannalta (Obama 25.5.2011). Toisaalta kotiyleisölle puhuessaan Obama painottaa wilsonilaisuuden sijaan hamiltonilaisittain, että yhdysvaltalaisien tulee puuttua rajojensa ulkopuolisiin tapahtumiin ja auttaa toisia kansoja kohti vapautta siksi, että se lisää yhdysvaltalaisien turvallisuutta (Obama 28.3.2011). Vapaan maailman sankarin taakka tulee kantaa kansallisen intressin vuoksi.

Puhuessaan joukoilleen Obama muistuttaa, että jokainen amerikkalainen, joka palvelee Yhdysvaltojen sotavoimissa, on sankari. Lisäksi joukkojen sankaruus osoittaa Obaman mukaan, että Yhdysvaltojen kurssi on oikea ja pimeyden takana odottaa parempi tulevaisuus (Obama 31.8.2010). Sotilaille puhuessaan keväällä 2011 Obama painottaa, että Yhdysvallat ei ole koskaan toiminnassaan kadottanut periaatteitaan vapaudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Yhdysvallat on aina taistelut universaalien vapauksien ja oikeuksien puolesta kaikkialla maailmassa (Obama 18.5.2011).

Kun vapaan maailman sankarin premissiin ei haluta yhdistää negatiivista jaottelua meihin ja muihin, tuodaan esiin rosoisempi versio Yhdysvaltojen hyvyydestä ja toisaalta korostetaan vapauden kaipuun universaalialuonnetta. Kotiyleisölle puhuessaan Obama on tuonut esiin, että Yhdysvallat on itse syntynyt vapauden kaipuusta, mutta on sen jälkeen kääntynyt pettämään omaa vapauden ideaaliaan sortamalla tiettyjä kansaosia (Obama 1.7.2010b).

Puhuessaan kotiyleisölle ns. arabikevään puhjettua Obama muistuttaa, että ihmiset Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä janoavat samaa vapautta kuin yhdysvaltalaiset. Obama pyrkii vakuuttamaan yleisön vetoamalla yleisölle tuttuun esimerkkiin Rosa Parksista. Obama luo rinnakkaissuhteen Rosa Parksien ja tunisialaisen tupakkakauppias Mohammed Bouazizin toiminnan välille. Kumpikin janoi vapautta ja taisteli oikeuksiensa puolesta. Obama vetää

²⁵ And we must make it clear to every man, woman and child around the world who lives under the dark cloud of tyranny that America will speak out on behalf of their human rights, and tend to the light of freedom and justice and opportunity and respect for the dignity of all peoples. That is who we are. That is the source, the moral source, of America's authority. (Obama 1.12.2009.)

tästä rinnakkaissuhteesta johtopäätöksen: vapauden kaipuu on universaali (Obama 19.5.2011). Yhdysvallat haluaa seisoa niiden tukena, jotka haluavat olla vapaita ja koska vapauden kaipuu on universaali, Yhdysvallat haluaa seisoa kaikkien yksilöiden rinnalla. Tällaisella retorisella syllogismilla estetään negatiivisen toiseuden mielikuvan synty. Lisäksi Rosa Parks ja Mohammed Bouazizin rinnastaminen estää sellaisen mielikuvan synnyn, jossa Yhdysvallat katsoisi alaspäin isoveljen tavoin Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kansoja.

Obama nojaa myös hamiltonilaiseen traditioon puhuessaan Yhdysvaltojen johtoasemasta kotiyleisölle. Puhuessaan kampanjatilaisuudessa Obaman (30.11.2011) mukaan Yhdysvalloissa on trendikästä puhua maan pienenevästä vaikutusvallasta mutta esimerkiksi Aasiassa janotaan Yhdysvaltojen johtajuutta ja halutaan luoda kauppasopimuksia, koska tiedetään, että Yhdysvallat noudattaa yhteisiä sääntöjä, joista kaikki hyötyvät. Obama pyrkii liittämään myös vapaan talouden vapaan maailman määritelmään. Puhuessaan Australian parlamentille vuonna 2011 Obama muistuttaa, että ”historia on vapaiden puolella – vapaiden yhteiskuntien, talouksien ja kansojen” (Obama 17.11.2011).

5.2.2. Jumalallisen kohtalon premissi

Jumalallisen kohtalon esisopimukseen liittyy idea Yhdysvalloista valittuna kansana. Valitulla kansalla olisi jumalallinen oikeutus toimia. Esisopimukseen liittyy myös missionismi. Missionistisella retoriikalla perustellaan esimerkiksi wilsonilaiselle traditiolle tyypillistä vapauden, demokratian ja ihmisoikeuksien viemistä. Perinteisessä mielessä jumalallisen kohtalon premissi ymmärtää Itsen ja Toisen absoluuttisesti: Jumalan valittu kansa on hyvä Jumalan armosta ja tällöin laadullisen kaksoishierarkian logiikan mukaisesti myös Jumalan valitseman kansan toiminta on hyvää. Toinen on epäpyhä ja taistelee antikristuksen puolella, minkä vuoksi Toinen on essentialtaan paha.

Obama käyttää puheissaan jumalallisen kohtalon premissiä sekä sen perinteisessä asussa että epätyypillisesti. Obama liittää Jumalan, pyhyyden tai muun liturgisen sanaston retoriikkaansa eri tavoin, sillä Jumalallisen kohtalon premissiä ei voi tyystin hylätä. Sen voidaan katsoa olevan voimakas osa Yhdysvaltalaista suurvaltaidentiteettiä. Jumalallisen kohtalon premissiin liittyy myös perinteisesti käsitys Yhdysvaltojen erityislaatuudesta, jota käsiteltiin vapaan maailman sankarin premissin kohdalla.

Jumalallisuus voidaan yhdistää vapauteen esimerkiksi esittämällä wilsonilaisittain, että vapaus on jumalallista perua ja on Yhdysvaltojen tehtävä viedä sitä eteenpäin tai ikään kuin

jeffersonilaisittain, että lupaus vapaudesta on Jumalalta ja tätä haurasta vapautta täytyy teoilla vaalia. Jeffersonilaisittain vapaus ei ole ikuista ja se voidaan menettää. Obaman ilmaistessa valtaanastujaispuheessaan, miten tämänhetkinen sukupolvi toivottavasti voi välittää lapsenlapsilleen vapauden, hän viittaa vapauteen *Jumalan lupauksena* ja lahjana. Hän kuitenkin sanoo, että kohtalo on epävarma ja yhdysvaltalaisien täytyy itse muotoilla se. Tämän mukaan vapaudella on jumalallinen perusta, mutta kohtalo ei ole silti ennalta määrätty:

Tämä on itseluottamuksemme lähde – tieto siitä, että Jumala kutsuu meidät muotoilemaan epävarman kohtalomme. Tämä on vapautemme ja uskomiemme oppien tarkoitus [...]. On aika tullut kantaa eteenpäin sitä arvokasta lahjaa; Jumalalta saatua lupautta, että kaikki ovat tasa-arvoisia, kaikki ovat vapaita. [...] ja katseemme horisontissa ja Jumalan armo yllämme, me veimme eteenpäin sitä suurta vapauden lahjaa ja toimitimme sen tulevaisuuden sukupolville.²⁶

Puhuessaan Etelä-Koreassa yhdysvaltalaisille sotilaille Obama pyrkii nostattamaan yleisönsä kansallistuntoa kumoamalla ajatuksen vapaudesta synnynnäisenä ominaisuutena. Vapaudesta puhutaan osoituksena sotilaallisesta vastuuntunnosta. Vapaus on jotakin, jonka vuoksi on tehtävä *uhrauksia*:

Ja kirkkaan Amerikan lipun alla ovat, kiveen kaiverrettuna ajattomat sanat, joiden tiedämme olevan totta: ”Vapaus ei ole ilmaista. Vapaus ei ole ilmaista. Ja se on maksettu niiden palveluksella ja uhrauksilla, jotka kantavat Amerikkalaista univormua”.²⁷

Puhuessaan joukoilleen Alaskassa Obama muistuttaa, että vapaudet ansaitaan uhrauksilla; ne eivät ole automaattisesti lahjoitettuja siunauksia (Obama 12.11.2009). Vapauden jumalallisuutta pyritään korostamaan uskonnollisella retoriikalla puhuttaessa Yhdysvaltojen kotiyhteisölle ja joukoille, jolle on tyypillisiä ilmaukset *ihme* ja *uhraus*. Esimerkiksi puhuessaan Irakin sodan päättämisestä kotiyhteisölle Obama käyttää tyypillistä retoriikkaa vapauden edestä tehdyistä uhrauksista:

²⁶ This is the source of our confidence -- the knowledge that God calls on us to shape an uncertain destiny. This is the meaning of our liberty and our creed [...]. The time has come [...] to carry forward that precious gift; [...] the God-given promise that all are equal, all are free [...] and with eyes fixed on the horizon and God's grace upon us, we carried forth that great gift of freedom and delivered it safely to future generations. (Obama 21.11.2009.)

²⁷ And under a bright American flag, etched in stone, are timeless words we know to be true: 'Freedom is not free. Freedom is not free. And it is paid in the service and the sacrifice of all who wear America's uniform'. (Obama 20.11.2009.)

Amerikan Yhdysvallat [...] on olemassa, koska vapaat miehet ja naiset ovat vuodattaneet verensä sille Normandian rannoilta Anbarin aavikoille; Korean vuorilta Kandaharin kaduille. Te opetatte meille, että vapauden hinta on suuri.²⁸

Uhraukset ovat olleet valtavia [...] kaikki amerikkalaiset ovat ihmeissään univormuja kantaneiden miestemme ja naistemme palvelusta [...]. He ja heidän perheensä ovat epäitsekkiään uhrautumisen ruumiillistumia.²⁹

Puhuessaan edustajainhuoneessa toisen virkavuotensa alussa Obama (9.1.2010) painottaa, että vapaan maailman johtajan asema ei perustu Yhdysvaltojen suurvalta-asemaan vaan arvojohtajuuteen ja suhteutuu Yhdysvaltojen kykyyn noudattaa arvojaan. Obaman mukaan Yhdysvallat ei ole aina tehnyt näin ja on siten menettänyt asemansa johtajana. Vapaan maailman johtajuus ei tällöin ole annettu, *jumalallinen kohtalo*, vaan se täytyy ansaita. Obama soveltaa retorista syllogismia ilmaistessaan näkemyksensä Yhdysvaltojen johtajuuden suhteellisuudesta: Obama painottaa, että Yhdysvaltojen johtajuus ja asema on saavutettu hänen aikanaan takaisin, sillä Yhdysvallat on jälleen sitoutunut noudattamaan omia arvojaan. Sanomatta jää, että hänen edeltäjänsä ei noudattanut arvoja, joihin Yhdysvallat on sitoutunut ja tämän vuoksi Yhdysvaltojen asema vapaan maailman johtajana horjui tai jopa puuttui. Myös vuoden 2011 kansakunnan tilaa käsittelevässä puheessa Obama (25.1.2011) toteaa, että Yhdysvaltojen johtajuus on palautettu. Kyseessä on negaation kautta johtajuuden rinnastaminen itseen ja Yhdysvaltojen heikkenemisen rinnastaminen edeltävään presidenttiin ja hänen politiikkaansa.

Obaman retoriikassa millään kansakunnalla ei ole jumalallista erityisoikeutta omistaa ydinaseita saati määritellä, kenellä niitä saa olla. Puhuessaan universaaliyleisölle Obama ikään kuin hylkää idean jumalallisesta oikeutuksesta ydinaseisiin. Esimerkiksi Egyptissä muslimiväestölle puhuessaan Obama toteaa, ettei Yhdysvalloilla ole erityisoikeutta ydinaseeseen.

Yhdenkään kansan ei tulisi valita, mikä kansa saa omistaa ydinaseita. Ja siksi vakuutan uudelleen voimakkaasti, että Amerikka on sitoutunut tavoitteeseen maailmasta, missä yhdelläkään kansalla ei ole ydinasetta.³⁰

Jumalallisen kohtalon premissi on kiinteästi yhteydessä vapaan maailman sankarin premissiin. Obaman puheissa esiintyy sekä deterministinen että determinismin vastainen käsitys

²⁸ The United States of America [...] exists only because free men and women have bled for it from the beaches of Normandy to the deserts of Anbar; from the mountains of Korea to the streets of Kandahar. You teach us that the price of freedom is great. (Obama 27.2.2009.)

²⁹ The sacrifices have been enormous [...] all Americans are awed by the service of our own men and women in uniform [...]. They and their families embody the example of selfless sacrifice. (Obama 27.3.2009.)

³⁰ No single nation should pick and choose which nation holds nuclear weapons. And that's why I strongly reaffirmed America's commitment to seek a world in which no nations hold nuclear weapons. (Obama 4.6.2009.)

Yhdysvalloista vapauden lähettiläänä. Vapaus ei jälkimmäisessä ole jumalallista perua eikä Yhdysvalloilla ole jumalallista asemaa verrattuna muihin.

Jumalallisen kohtalon retoriikkaan kuuluu missionismin ajatus Jumalan antamasta velvollisuudesta toimia. Esimerkiksi omille voimatoimille pyritään antamaan jumalallinen oikeutus. Vihollisten nimittäessä toimensa pyhiksi se tuomitaan, sillä vihollinen käyttää pyhyttä väärin ja se antaa sille väärän oikeuden olla säästämättä ketään (Obama 10.12.2009). Yhdysvaltojen sotiminen on oikeutettua, koska Yhdysvallat toimii *moraalisesti* oikein. Kotiyleisölle puhuessaan Obama painottaa wilsonilaitittain, että Yhdysvaltojen toiminnan perusteet ovat oikeutettuja, koska Yhdysvallat vaatii vapautta ja oikeudenmukaisuutta kaikille (Obama 11.9.2010).

Moraalisuus liittyy myös myyttisyyteen. Aineelliset perustelut eivät ole tarpeeksi painavia yleisön hyväksynnän saamiseksi, vaan tavoitteena on oltava jotakin ”pyhempää”. Kun päämääränä on vapaus ja oikeudenmukaisuus kaikille, on myös sotiminen sen puolesta oikeutettua. Kyse on laadullisesta kaksoishierarkiasta. Moraaliseen johtajuuteen liittyen Obama korostaa, että sodassa kaikki keinot eivät ole sallittuja vaan Yhdysvaltojen on toimittava ideaaliensa ohjaamana (Obama 21.5.2009). Päämäärän ylemmyyden ohella ideaalit tekevät toiminnasta oikeutettua.

Poiketessaan perinteisestä jumalallisen kohtalon premissistä Obama argumentoi, ettei Yhdysvalloilla ole ennalta määriteltä kohtaloa. Tällöin yhdysvaltalaisuuteen kuuluu Obaman mukaan idea siitä, ettei kukaan ei ole kirjoittanut maalle kohtaloa, vaan yhdysvaltalaiset kirjoittavat itse oman kohtalonsa (Obama 24.5.2010). Yhdysvallat ei siis ole kulkemassa vääjäämättä kohti jotakin, vaan kansa voi määritellä itse, millainen maa on kulloinkin. Historiaa ei ole kirjoitettu mihinkään kirjoihin. Kohtaloa ei ole ennalta määrätty. Yhdysvaltojen ideaalit säilyvät mutta kaikesta muusta kansakunta päättää itse: “Yhdysvaltojen idea säilyy. Kohtalomme voimme päättää itse.”³¹

Obama määrittelee ideaalit joksikin pysyväksi perustusasiakirjoihin määritellyiksi oikeuksiksi: yksilöoikeudet, vapaus, oikeusvaltioperiaate, suvaitsevaisuus erilaisuutta kohtaan, tasa-arvo. Obama kuitenkin muistuttaa, ettei näiden ideaalien tulkinnoissa voisi olla eroja. Obama nostaa esiin esimerkiksi Yhdysvaltojen synkän historian rotusorrosta ja maahanmuuttajien kaltoin kohtelusta (Obama 1.7.2010b). Ideaalit ovat sinällään ikuisia, mutta niiden tulkinta muuttuu ajan mukana. Kukin sukupolvi kirjoittaa maalle uutta historiaa.

³¹ The idea of America endures. Our destiny remains our choice. (Obama 25.1.2011.)

Antideterministinen retoriikka on osa relationaalista hyvän ja pahan käsitystä Itsensä ja Toisesta, sillä se jättää tilaa virheille. Itsen erehtyväisyys otetaan huomioon ja sitä käytetään ponnahduslautana kohti parempaa Itseä: Itsen kohtalo on valinnoista kiinni. Mikään ei ole ennalta määrätty (Obama 23.9.2010). Obaman kansakunnan tilaa käsittelevissä puheissa toistuu ajatus yhdysvaltalaisuuden ja maan kohtalon antideterministisyydestä: ”On houkuttelevaa katsoa näitä tapahtumia jälkeenpäin ja ajatella, että meidän edistymisemme oli väistämätöntä – että olisi Amerikan kohtalo menestyä.”³²

Kuten Robert Kennedy kertoi meille, ”tulevaisuus ei ole lahja. Se on saavutus”. Amerikkalaisen unelman ylläpitäminen ei ole helppoa. Se on vaatinut kultakin sukupolvelta uhrauksia ja kamppailua ja uuden ajan haasteisiin vastaamista.³³

Obama kääntää antideterministisyyden vahvuudeksi: juuri kohtalon määrittelemättömyys tekee Yhdysvalloista vahvan. Obama hyödyntää retoriikassaan omaa toiseuttaan myös puhuessaan kansalaisuuden ja kohtalon ennaltamäärittelemättömyydestä. Obaman mukaan Yhdysvaltalaisuus määrittyy tiettyjen jaettujen arvojen ja tiettyihin oppeihin uskomisen kautta – ei veren tai syntymäpaikan. Ja juuri se, että kuka tahansa voi kirjoittaa seuraavan kappaleen historiaan, tekee Yhdysvalloista harvinaislaatuisen ja vahvan (Obama 1.7.2010b).

5.3. Pahan Toisen premissit

5.3.1. Nimetön vihollinen

Toisesta luodaan paha vihollinen Obaman retoriikassa esimerkiksi puhuttaessa kotiyhteisölle tai omille joukoille ja haluttaessa luoda toiminta-alttiutta tai saamaan tukea hallinnon poliittiselle päätökselle. Vihollisista puhutaan myös silloin, kun pyritään yhdistämään Yhdysvaltojen yhä enenevässä määrin polarisoitunut kotirintama (Obama 29.1.2010). Obama hyödyntää pahan vihollisen premissiä myös joissakin tapauksissa universaaliyhteisölle puhuessaan (ks. esim. puhe Nobel-tilaisuudessa 10.12.2009). Esisopimus, jonka mukaan vihollinen on absoluuttisesti paha, on yhteydessä vapaan maailman sankarin ja jumalallisen kohtalon ideoihin, jotka ilmentävät hyvän Itsen ideaa.

Pahuus ja paha vihollinen esiintyvät joko nimeämättöminä abstrakteina vihollisina Obaman puheissa, mikä on esimerkiksi Aaltolan (2008) mukaan yhteydessä hegemonistisen

³² It's tempting to look back on these moments and assume that our progress was inevitable — that America was always destined to succeed. (Obama 27.1.2010.)

³³ As Robert Kennedy told us, 'The future is not a gift. It is an achievement.' Sustaining the American Dream has never been about standing pat. It has required each generation to sacrifice, and struggle, and meet the demands of a new age. (Obama 25.1.2011.)

identiteetin rakentamiseen, tai nimettyinä, kuten al Qaida -terroristijärjestö. Obaman päätös vältellä pahan Toisen nimeämistä voi olla poliittinen linjaveto tai retorinen taktiikka, jolla pyritään lisäämään poliittista liikkumatilaa. Taktiikkaan kuuluu, että etenkin universaaliyleisölle puhutaan paljon ihmiskunnan vihollisista tai alueellisista vihollisista – ei niinkään Yhdysvaltojen vihollisista. Tällöin sovelletaan metonymiaa ja puhutaan laajasti esimerkiksi ydinaseuhasta tai tietyistä ääriilikkeestä. Puhuessaan YK:n yleiskokoukselle Obama luettelee ihmiskunnan jaetut viholliset: ydinaseet, köyhyys, välinpitämättömyys ja taudit (Obama 21.9.2011).

Kotiyleisölle puhuessaan haasteisiin lasketaan lisäksi ääriilikkeet ja konfliktit sekä jälkimmäisistä toipuminen (Obama 24.5.2010). Kotiyleisölle vihollisista voidaan puhua esimerkiksi, kun halutaan yhdistää rakoileva kotirintama. Obaman kahden ensimmäisen vuoden aikana demokraateilla oli niukka enemmistö sekä edustajainhuoneessa että senaatissa, mutta vuoden 2010 välivaalien jälkeen republikaanit siirtyivät hallitsemaan edustajainhuonetta, mikä lisäsi toisaalta vastakkainasettelua politiikassa ja toisaalta tarvetta saada puolueet tekemään yhteistyötä yli puoluerajojen. Vihollisinstituutiota on käytetty kahden riitelevän puolueen yhteistyön esimerkkeinä ja kannustimina (Obama 29.1.2010).

Silloin kun vihollisina ja pahuuden edustajina esiintyvät abstraktit pahat, niitä ovat esimerkiksi ilmastonmuutos, epätasa-arvo, köyhyys, huono hallinto, epidemiat ja fundamentalismi (Obama 24.2.2009; Obama 25.3.2009; 5.4.2009; 4.6.2009; 22.5.2009; 22.9.2009; 1.5.2010; 8.4.2010; 31.8.2010; 23.9.2010; 28.3.2011; 19.5.2011). Ne ovat eräänlaisia näkymättömiä vihollisia. Abstraktin pahuuden konstruoiminen on Aaltolan (2008) mukaan tyypillistä imperiumin kaltaiselle suurvallalle – näin myös Yhdysvaltojen kohdalla. Puolustettavanakin on ainakin retoriikan tasolla abstraktit hyvät, kuten Obaman ulkopoliittisen johdon retoriikassa humanisuus (Obama 5.4.2009; 21.9.2011) ja vapaus (Obama 12.1.2009; 27.2.2009; 5.4.2009; 17.4.2009; 13.5.2009; 20.11.2009; 1.12.2009; 23.9.2010; 21.9.2011).

Kun pahaa vihollista ei nimetä, se ilmaistaan eräänlaisen metonymian, reduktion avulla. Kaukaiset alueet edustavat pahuutta: pahuutta vastaan taistellaan kaukaisissa epäjärjestyksen valtaamissa oloissa, missä pahan Toisen kuvaillaan suunnittelevan jatkuvasti juonia yhdysvaltalaisten henkien riistämiseksi (Obama 24.2.2009; 27.3.2009; 21.5.2009; 20.10.2009; 1.12.2009; 22.5.2010; 13.8.2010; 11.9.2010). Kaukaiset tukikohdat Pakistanin ja Afganistanin rajalla kuvaillaan “maailman vaarallisimmaksi paikaksi amerikkalaisille” (Obama 27.3.2009). Myös ydinaseet objektivisoidaan edustamaan absoluuttista pahaa, (Obama 1.12.2009;

26.3.2010; 30.3.2010; 13.4.2010) ja jos ne joutuvat vihollisen käsiin, koko “vapaan maailman” turvallisuus on uhattuna (Obama 27.3.2009).

Iranin ja Pohjois-Korean uhkaan sekä Venäjän kanssa solmittavaan START-sopimukseen liittyen Obaman retoriikassa korostuvat ydinaseet vuonna 2010. Obama painottaa, että suurin uhka yhdysvaltalaisille ovat ydinaseet ja ydinmateriaalin joutuminen terroristien käsiin (Obama 27.1.2010; 26.3.2010; 30.3.2010; 13.4.2010). Kannustaessaan eri maita ydinaseriisuntaan Obama puhuu terroristeista kansainvälisen yhteisön ja ihmiskunnan yhteisenä uhkana. Laadullisen kaksoishierarkian mukaisesti koska uhka ydinaseiden joutumisesta terroristien käsiin on suuri, myös sitä vastaan tehtävä ydinaseriisunta ja terrorismin vastainen toiminta on oikeutettua.

Abstrakteista uhista käytetään usein Obaman retoriikassa taudin metaforaa. Vihollinen on tyypillistä yhdistää Yhdysvaltojen poliittisessa retoriikassa sairauteen, kuten terrorismi epidemiaan tai korruptio syöpään. ”Millään maalla ei ole varaa korruptioon, joka riivaa maailmaa kuin syöpä.”³⁴ Puheissa on kyse identifikaatiosta, jossa terrorismi tai korruptio tai muu paha identifioidaan laajempaan sairauden ideaan, joka yleismaailmallisesti koetaan negatiiviseksi. Näin puhujan intressi toimia terrorismia vastaan yhdistyy kuulijoiden intressiin toimia sairauksien kaltaisia ongelmia vastaan.

Vihollisesta tai uhasta voidaan myös käyttää tuhoavan rikkakasvin metaforaa, jolloin se täytyy *kitkeä pois, repiä juuriltaan*. Pahuutta edustavat Obaman mukaan ne, jotka *kylvävät tuhoa ja vihaa* (Obama 31.8.2010). Obama puhuu väkivaltaisen ääriliikhehdinnän *syövästä*, joka täytyy *kitkeä juurineen*³⁵ (Obama 2.5.2011). Obama käyttää terroristeista *syövän* metaforaa puhuessaan kotiyleisölle Afganistania ja Pakistania koskevasta strategiasta³⁶: ”Älkää siis erehtykö: al Qaida ja sen ekstremistit ovat syöpä, joka uhkaa tappaa Pakistanin sisältä päin”.³⁷ ”Me olemme Afganistanissa estääksemme jälleen syövän leviämisen ympäri maata. Mutta tämä syöpä on pesiytynyt myös Pakistanin raja-alueelle”.³⁸

Al Qaida esiintyy eksistentiaalisena vihollisena. Se on Obaman mukaan armoa tuntematon vihollinen joka on omistautunut hyökkäämään Yhdysvaltoihin, jatkaa juonitteluaan

³⁴ No country can afford the corruption that plagues the world like a cancer. (Obama 21.9.2011)

³⁵ [...] root out the cancer of violent extremism. (Obama 2.5.2011)

³⁶ Metafora on Burken mukaan jonkun asian ymmärtäminen toisen asian kautta. Joku on siis jonkunlainen. (Burke 1969b, 503.) Metafora on yksi Burken perustroopeista eli peruskielikuvista. (Summa 1996, 54.)

³⁷ So make no mistake: al Qaeda and its extremist allies are a cancer that risks killing Pakistan from within. (Obama 27.3.2009.)

³⁸ We're in Afghanistan to prevent a cancer from once again spreading through that country. But this same cancer has also taken root in the border region of Pakistan. (Obama 1.12.2009.)

Afganistanin ja Pakistanin rajoilla, eikä kykene mihinkään muuhun kuin amerikkalaisten tappamiseen. Järjestö ei pysähdy ellei heidän verkostoaan hajoteta ja lyödä (Obama 5.1.2010; 31.8.2010; 16.12.2010). Obaman mukaan al Qaida ja sen liittolaiset ovat pieniä miehiä ja historian väärällä puolella. Al Qaida rukoilee pelon ja vihan puolesta eikä kunnioita ihmishenkeä (Obama 22.5.2010). Obama käyttää metonymioita kuvatessaan vihollisen kiinni ottamista: Viholliset paikannetaan ase kädessä. Viholliset ovat kuin haitallinen kasvi, jonka juuret Yhdysvallat voi repiä ja hävittää: “[...] me aiomme ottaa heidät tähtäimeemme, mihin ikinä he ovatkaan juurtuneet [...]”.³⁹

Obaman puheissa meidät esitetään sankarillisina ja hyvinä. Me olemme paitsi Yhdysvallat, niin myös *kansainvälinen yhteisö* tai jopa *ihmiskunta* (23.9.2010), niin kuin wilsonilaiselle traditiolle on tyypillistä. Toiset eli He identifioidaan pääosin johonkin suurempaan kokonaisuuteen tai abstraktioon, kuten tyranniaan (Obama 27.2.2009; 21.5.2009; 1.12.2009; 28.3.2011; 19.5.2011; 21.9.2011), häikäilemättömään sortoon (Obama 27.3.2009; 23.10.2009; 1.12.2009; 10.12.2009), murhaajiin (Obama 4.6.2009; 1.12.2009; 10.12.2009; 28.3.2011) ja teurastajiin (Obama 21.1.2009; 1.12.2009; 2.5.2011). Tyrannian kohdalla Obama esimerkiksi muotoilee, että tyrannia on yhä läsnä ihmiskunnan ongelmana ja *se näyttäytyy* milloin sortohallituksen toimina Pohjois-Koreassa, milloin raikausta aseenaan Kongossa käyttävän järjestön toiminnassa (Obama 23.9.2010). Paha Toinen ikään kuin nimetään, mutta viholliseksi määritellään nimenomaan tyrannia – ei kongolaisjärjestö tai Pohjois-Korean johtoporras. Näin säilytetään hamiltonilaiselle ulkopolitiikan traditiolle ominainen edes vähäinen mahdollisuus yhteistyöhön tulevaisuudessa.

Jos yleisössä halutaan aikaan toiminta-alttiutta vihollisen selättämiseksi, vihollinen pyritään rinnastamaan sellaiseen pahuuteen, jonka yleisö on yksiselitteisesti tuominnut, kuten natsismiin. Obaman puhuessa joukoilleen (Obama 22.5.2010) natseista hänen voidaan tulkita tuottavan esimerkin avulla sääntö: väkivallattomilla keinoilla ei voida pysäyttää absoluuttista paha, kuten toisen maailmansodan tapahtumat osoittavat. Toisaalta, jos yleisö on jo hyväksynyt tämän säännön, toimivat natsit erityistapauksena havainnollistamalla sääntöä – tekemällä sen läsnä olevaksi yleisön tietoisuudessa. Erityistapauksen tehtävänä on vedota yleisön mielikuvitukseen: oleellista ei ole osoittaa säännön pätevyyttä vaan ohjata yleisön ajattelua ja asenteita mielikuvia ja myyttisyyttä käyttämällä.

Puhuttaessa Heistä sodan osapuolina he, usein tappamisen sijaan, ovat joko *murhanneet* (Obama 4.6.2009; 1.12.2009; 10.12.2009; 12.5.2010; 22.6.2011; 21.9.2011) tai *teurastaneet*

³⁹ [...] we intend to target al Qaeda wherever they take root [...]. (Obama 5.1.2010)

(Obama 1.12.2009; 21.1.2009; 28.3.2011) uhrinsa, mikä tekee toiminnasta laitonta laadullisen kaksoishierarkian mukaisesti. Paha Toinen piileksii luolissa ja juonii siellä iskuja Yhdysvaltoja vastaan (Obama 11.9.2010). Nämä ilmaukset kuvastavat pahan Toisen elämellisyyttä sekä erilaisuutta suhteessa Itseen. Luolissa piileskelevät murhaajat ja teurastajat -ilmauksilla depersonalisoidaan Toinen. Ilmaukset, kuten teurastaja, antavat Toisista kuvan, jonka mukaan He ovat epäinhimillisiä toimissaan: ”[...] ne, jotka [...] hyökkäsivät maahani Afganistanista, käyttävät uskontoa oikeuttamaan viattomien murhaamisen.”⁴⁰

Ja kuten tiedämme, nämä miehet kuuluivat al Qaidaan – ääriryhmään, joka on vääristänyt ja häpäissyt Islamin, yhden maailman hienoista uskonnoista, oikeuttaakseen viattomien teurastuksen. Al Qaidan operaatioiden tukikohta oli Afganistanissa, jossa heille antoi suojapaikan Taliban liike–häikäilemätön, sortava ja radikaali liike [...].⁴¹

Obaman ensimmäisen kauden yksi hallitseva ulkopoliittisen retoriikan teema, välien korjaus muslimiyhteisöön, näkyy Obaman retoriikassa esimerkiksi absoluuttisen pahuuden projisoimisena yhteisiin vihollisiin: ääriliikkeisiin.

Osama bin Laden ei ollut muslimien johtaja; hän oli muslimien joukkomurhaaja. [...] Joten kaikkien niiden, jotka uskovat rauhaan ja ihmisarvoon tulisi nähdä hänen lähtönsä hyvänä asiana.⁴²

Joukoilleen puhuessaan Obama painottaa, että Islam on osa Yhdysvaltoja eli Itseä, muslimit palvelevat Yhdysvaltojen asevoimissa. Islam uskontona edustaa kaikkea päinvastaista kuin ääriliikkeet, jotka sanovat edustavansa Islamia. Ääriliikkeet ovat yhteinen vihollinen. Ne yrittävät Obaman mukaan saada aikaan sodan Yhdysvaltojen ja Islamin välille. (Obama 22.5.2010) Ääriliikkeet ovat myös Irakin ja Afganistanin kansojen vihollisia. (Obama 12.5.2010; 31.8.2010)

Obama painottaa moraalien, periaatteiden ja arvojen merkitystä tehdessään eron hyvän Itsen ja pahan Toisen välillä. Obama painottaa puhuessaan kotiyleisölle WTC-iskujen muistopäivänä, että terroristit eivät hyökänneet vain Yhdysvaltoja kohtaan vaan myös Yhdysvaltojen ideaa vastaan. Viholliset pyrkivät muuttamaan Yhdysvaltojen Itseä, demoralisoimaan Yhdysvallat,

⁴⁰ [...] religion is used to justify the murder of innocents by those [...] who attacked my country from Afghanistan. (Obama 10.12.2009.)

⁴¹ As we know, these men belonged to al Qaeda -- a group of extremists who have distorted and defiled Islam, one of the world's great religions, to justify the slaughter of innocents. Al Qaeda's base of operations was in Afghanistan, where they were harbored by the Taliban -- a ruthless, repressive and radical movement [...]. (Obama 1.12.2009.)

⁴² Bin Laden was not a Muslim leader; he was a mass murderer of Muslims. [...] So his demise should be welcomed by all who believe in peace and human dignity. (Obama 2.5.2011.)

mutta Yhdysvallat pysyy uskollisena periaatteilleen (Obama 11.9.2010). Vihollisella ei ole periaatteita eikä arvoja. Obama kuvaa terroristeja vihollisiksi, jotka eivät tunnusta sodan lakeja (Obama 4.4.2009). Yhdysvallat taas nousee moraalinsa vuoksi vihollisten yläpuolelle:

[...] kun me taistelemme vihollista vastaan, joka ei kunnioita mitään sodan oikeussääntöjä, me keskitymme itse noudattamaan korkeampaa standardia—elämällä arvojemme mukaisesti ja noudattamalla oikeusvaltioperiaatetta ja oikeuskäytäntöjä, joita me niin voimakkaasti puolustamme.⁴³

Puhuessaan Iftar -illallisella (Obama 13.8.2010) syyskuun 11. 2001 iskuista Obama määrittelee viholliset sellaisiksi, joilta puuttuvat arvot kokonaan, nihilisteiksi. Pahasta Toisesta luodaan konemainen, ilman moraalialia ja arvoja toimiva vihollinen. Itsen paremmuus suhteessa Toiseen perustuu wilsonilaisittain yhdysvaltalaiseen moraaliseen ylemmyyteen. Moraalinen ylemmyys taas perustuu yhdysvaltalaisten kykyyn ei vain hyväksyä toiseus vaan myös vaalia sitä:

”Meidän kykymme osoittaa ei vain suvaitsevaisuutta vaan kunnioitusta niitä kohtaan, jotka ovat erilaisia – ja tämä elämäntapa, tämä amerikkalaisille tyypillinen oppi, eroaa voimakkaasti meitä vastaan tuona syyskuun aamuna hyökänneiden nihilismistä [...]”.⁴⁴

Viitatessaan ihmisen kykyyn tehdä pahaa (Obama 4.6.2009; 5.6.2009; 10.12.2009) Obaman hallinto kallistuu Niebuhrin edustaman tradition ohjaamaksi, johon liittyy muun muassa skeptisyys sen suhteen, kuinka paljon maailmaa voi muuttaa. Niebuhrilainen pessimismi istuu jeffersonilaiseen traditioon, missä korostetaan historian tuomaa viisautta elämän realiteeteista ja demokratian haurautta ja sen suojelun ensisijaisuutta kotimaassa. Pessimistisen ihmiskäsityksen näkökulmasta on tärkeää, ettei jätetä huomioimatta maailman epätäydellisyyttä. Universaaliyleisölle ja etenkin demokraattipuolueen äänestäjille puhuessaan Obama välttelee pahan vihollisen esille tuomista ja voimankäytön esiin nostamista sen tuhoamiseksi. Kuitenkin esimerkiksi Oslossa puhuessaan Nobel-tilaisuudessa Obama toteaa, että:

Sillä alkäämme erehtyä: maailmassa on pahuutta. [...] Kun sanotaan, että voimankäyttö voi joskus olla tarpeen, se ei ole kyynisyyttä – se on historian tuntemista; ihmisen epätäydellisyyden ja järjen rajallisuuden huomioon ottamista.⁴⁵

⁴³ [...] as we fight an enemy that respects no law of war, we will continue to hold ourselves to a higher standard – by living up to the values, the rule of law and due process that we so ardently defend. (Obama 25.5.2011.)

⁴⁴ Our capacity to show not merely tolerance, but respect towards those who are different from us — and that way of life, that quintessentially American creed, stands in stark contrast to the nihilism of those who attacked us on that September morning [...]. (Obama 13.8.2010.)

5.3.2. Vihollinen, joka hylkäsi yhteisönsä

Obaman puheissa positiiviseksi Itseksi tai “meiksi” rakentuu joko Yhdysvallat, niin sanottu kansainvälinen yhteisö – eräänlainen kansakuntien tai kansallisvaltioiden perhe – tai niin sanottu vapaa maailma. Usein universaaliyleisölle puhuttaessa Me olemme kansainvälinen yhteisö. Kansainvälisen yhteisön jäsenet ovat liittolaisia, kumppaneita, ystäviä (Obama 7.6.2011). Obaman puheissa määritellään myös negaation kautta, ketkä kuuluvat kansainväliseen yhteisöön: yhteisöön eivät kuulu ne, jotka eivät noudata kansainvälisiä velvoitteitaan. Kansainvälisen yhteisön konstruktio on eräänlainen metonymia, reduktio kaikille niille maille, jotka Yhdysvallat määrittelee sillä hetkellä jollain tapaa yhteystyökykyisiksi ja -haluisiksi tai jotka noudattavat jotakin tiettyä sääntöä tai sopimusta – puheesta ja yleisöstä riippuen. Obama vetoaa vastuuseen ja velvollisuuteen puhuessaan Iranin ydinasepolitiikasta. Iranin täytyy kantaa vastuunsa kansainvälisen yhteisön jäsenenä: “[...] ojensin käteni Iranin suuntaan viime vuonna ja painotin, että kansainvälisen yhteisön jäsenenä sillä on sekä oikeuksia että velvollisuuksia.”⁴⁶

Obama pyrkii retorisesti luomaan kuvan hyvästä kansainvälisestä yhteisöstä, inklusiivisesta kansakuntien perheestä, joka ei määrittele toisia pahaksi vaan antaa kaikille mahdollisuuden olla osa yhteisöä – myös Iranin – tai jättäytyä siitä pois. Vastuu pahuuden määrittelystä siirtyy Toiselle itselleen ja Itse, kansainvälinen yhteisö näyttäytyy hyvänä, joka ei tuomitse toimijoita olemukseltaan pahaksi, vaan pitää oven auki jokaiselle halukkaalle (ks. esim. 23.9.2010). Obama pyrkii myös muistuttamaan, että Iranilla on täysi oikeus ydinvoimaan, kuten kenellä tahansa kansainvälisen yhteisön jäsenellä:

Ja sen vuoksi vakuutin voimakkaasti, että Amerikan sitoutuminen maailmaan, missä yksikään valtio ei omista ydinaseita. Ja kenellä tahansa valtiolla – Iran mukaan lukien – on oikeus rauhanomaiseen ydinvoimaan.⁴⁷

⁴⁵ For make no mistake: Evil does exist in the world. [...] To say that force may sometimes be necessary is not a call to cynicism -- it is a recognition of history; the imperfections of man and the limits of reason. (Obama 10.12.2009.)

⁴⁶ [...] I offered the Islamic Republic of Iran an extended hand last year, and underscored that it has both rights and responsibilities as a member of the international community. (Obama 23.9.2010.)

⁴⁷ And that's why I strongly reaffirmed America's commitment to seek a world in which no nations hold nuclear weapons. And any nation -- including Iran -- should have the right to access peaceful nuclear power. (Obama 4.6.2009.)

Obama toteaa, että Yhdysvallat ei itse määrittele kansainvälisen yhteisön sääntöjä, vaan kansainvälinen yhteisö yhdessä määrittelee ne. Kansainväliseen yhteisöön pääsee kuka tahansa mukaan, joka suostuu noudattamaan sen sääntöjä. Jos taas jättäytyy ulkopuolelle, on lähes automaattisesti uhka tai vihollinen. Obama tuo esiin, että tästä ei päättä Yhdysvallat vaan kansainvälinen yhteisö yhdessä. Obama muistuttaa, että esimerkiksi Iranin sanktioiden takana ovat myös esimerkiksi Kiina ja Venäjä (Obama 30.3.2010).

Puhuessaan joukoilleen kotona Afganistanin sodasta Obama muistuttaa, että syy sotaan on yksin siinä, että muut hyökkäsivät Yhdysvaltoihin ja yhä juonivat iskuja Yhdysvaltoja vastaan (Obama 22.5.2010). Vastuu siirretään viholliselle. Joukoilleen puhuessaan Bagramin lentotukikohdassa Afganistanissa Yhdysvallat määrittellään jopa altruistiseksi, jotka kunnioittavat kaikkien ihmisten arvokkuutta ja Toiset barbaarisiksi tuhoajiksi:

Al Qaida ja väkivaltaiset ääriliikkeet, joita vastaan te taistelette, haluavat tuhota. Mutta kaikki te haluatte rakentaa – ja se on jotain perustavanlaatuista Amerikassa. He eivät kunnioita ihmiselämää. Te näette arvokkuutta kaikissa ihmisissä.⁴⁸

Yhdysvaltojen toiminta on laadullisen kaksoishierarkian säännön mukaisesti legitiimiä. Joukoista puhuttaessa sankaruuden identiteetti ei perustu vain Yhdysvaltojen kansan puolesta taisteluun, vaan kyseessä on koko maailmaa koskettavien totuuksien toimeenpano, ihmisoikeuksien vieminen sinne, mistä ne puuttuvat:

Meidän joukkomme ovat taistelleet rohkeasti säälimätöntä vihollista vastaan. Meidän siviilimme ovat tehneet valtavia uhrauksia. [...] vihollinen, jolla ei ole mitään muuta tarjottavaa afganistanilaisille, kuin sortoa ja terroria, täytyy eristää. Ja me jatkamme perusihmisoikeuksien tukemista kaikille afganistanilaisille.⁴⁹

Euroopasta Tyynelle valtamerelle, me olemme toimineet kansana, joka sulkee kidutushuoneita ja korvaa tyranniat oikeusvaltioilla. Tätä me edustamme. Ja siellä, missä terroristit tarjoavat ainoastaan epäjärjestyksen ja tuhon tuomaa epäoikeudenmukaisuutta, Amerikan täytyy osoittaa, että meidän arvomme ja instituutiomme ovat sinnikkäämpiä kuin vihamieliset ideologiat.⁵⁰

⁴⁸ Al Qaeda and the violent extremists who you're fighting against want to destroy. But all of you want to build -- and that is something essential about America. They've got no respect for human life. You see dignity in every human being. (Obama 28.3.2010.)

⁴⁹ Our troops have fought bravely against a ruthless enemy. Our civilians have made great sacrifices. [...] an enemy that has nothing to offer the Afghan people but terror and repression must be further isolated. And we will continue to support the basic human rights of all Afghans [...]. (Obama 27.3.2009.)

⁵⁰ From Europe to the Pacific, we've been the nation that has shut down torture chambers and replaced tyranny with the rule of law. That is who we are. And where terrorists offer only the injustice of disorder and destruction, America must demonstrate that our values and our institutions are more resilient than a hateful ideology. (Obama 21.5.2009.)

Obama pyrkii esittämään wilsonilaisittain, että hänen hallintokaudellaan tyranneja ja terroristiryhmiä, jotka tyrannisoivat omia kansalaisiaan, Yhdysvallat ei voi kunnioittaa. Tyrannit ja terroristit eli He ovat valinneet olla Yhdysvaltojen vihollisia. Kansalaisten oikeuksien epäminen pakottaa Yhdysvaltojen hylkäämään nämä Toiset (Obama 23.9.2010). Toiset valitsevat olla pahoja. Obama painottaa, että Yhdysvallat on valmis yhteistyöhön kenen tahansa vastuuntuntoisen toimijan kanssa. Yhdysvaltojen viholliseksi valitaan tulla – Yhdysvallat ei tee kenestäkään vihollista.

Obaman puheissa Iranin ydinohjelma, ja mahdollinen ydinaseen haltuun saaminen määrittyy suureksi tai suurimmaksi turvallisuushakaksi (Obama 27.1.2010), mutta Obama painottaa puhuessaan universaaliyleisölle, että hän on heti virkaansa astuttuaan tehnyt selväksi, että Yhdysvallat on valmis aloittamaan uuden kappaleen Iranin suhteen (Obama 1.7.2010a). Puhuessaan universaaliyleisölle Obama pyrkii osoittamaan, että kansainvälinen yhteisö, ei sulje ketään pois tai harrasta eristämisen politiikkaa. Sen sijaan Iran on itse vapaasta tahdostaan päättänyt jättäytyä kansainvälisen yhteisön ulkopuolelle. Iran halutaan mukaan kansainväliseen yhteisöön, mutta se on valinnut jättäytyä sieltä pois. (Obama 1.7.2010a; 23.9.2010). Iran siis itse valitsee olla Toinen. Irania ei määritellä pahaksi ja suljeta pois vaan se itse valitsee olla paha. “Yhdysvallat ja kansainvälinen yhteisö etsii ratkaisua erimielisyyksiimme Iranin kanssa, ja ovi diplomatialle pysyy auki siltä varalta, että Iran päättää kävellä siitä läpi.”⁵¹

Universaaliyleisölle Obama siis pyrkii luomaan mielikuvan, että Yhdysvallat ja kansainvälinen yhteisö ovat yhteistyöhaluisia ja pyrkivät pitämään diplomatian ovet auki. Näin pyritään osoittamaan, ettei Yhdysvallat määrittele ketään essentialistisesti pahaksi tai hyväksi. Kuitenkin hyvyyden ja pahuuden ymmärrys muuttuu yleisöstä riippuen. Tämä välittyy etenkin puheissa, jotka käsittelevät Lähi-itää. Universaaliyleisölle puhuessaan Obama esittää, että Iranin on tehtävä yhteistyötä ydinohjelmaan liittyen halutessaan olla kansainvälisen yhteisön täysimääräinen jäsen (Obama 3.11.2009). Näin Obama ilmaisee, että Iran olisi jo jollakin tapaa osa kansainvälistä yhteisöä, muttei täysimääräisesti. Toisaalta taas puhuessaan Israelin pääministeri Netanjahun kanssa Obama painottaa, että Iran on yksiselitteisesti uhka kansainväliselle yhteisölle (Obama 6.7.2010). Tällöin Iran ei ole millään muotoa kansainvälisen yhteisön jäsen.

⁵¹ The United States and the international community seek a resolution to our differences with Iran, and the door remains open to diplomacy should Iran choose to walk through it. (Obama 23.9.2010.)

Puhuessaan demokraattipuolueen puoluetöimiston tilaisuudessa kesällä 2011 Obama painottaa, että Lähi-idässä tulee hylätä isolationismi ja voimankäytön sijaan panostaa diplomatiaan, kaupankäyntiin ja arvojen selkeään argumentointiin. Lisäksi jos Yhdysvallat haluaa vaikuttaa Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa tapahtumien kulkuun, sillä ei ole niinkään tekemistä tulivoiman kanssa, vaan tulee vaikuttaa ideoiden ja esimerkin voimalla sekä taloudellisen yhteistyön ja laadukkaan diplomatian avulla (Obama 20.6.2011a).

Samana päivänä varainkeruutapahtumassa (Obama 20.6.2011b) Israelin tukijoille Obama puhui tiettyjä Toisia heikentävän ulkopoliittikan puolesta eikä hänen näkökulmassaan näy universaaliyleisölle osoitettua relationaalista käsitystä Toisista. Obama muotoilee, että Yhdysvaltojen pitää debatin sijaan eristää ja heikentää niitä toimijoita alueella, jotka eivät ole yhteistyöhaluisia. Diplomaattiset keinot nähdään käyttökelpoisina mutta toissijaisina:

Se tarkoittaa, että meidän täytyy löytää ne kumppanit, joiden kanssa voimme tehdä yhteistyötä ja keksiä keinoja, miten heitä vahvistetaan ja miten me eristämme ne, jotka eivät ole halukkaita tekemään kanssamme yhteistyötä ja heikennämme heitä.⁵²

Obama muistuttaa, että Israelin valtion ovat asuttaneet alun perin juutalaiset ja siksi on legitiimiä turvata heidän olemassaolonsa. Puheessaan Israelin ystäville Obama luo laadullisen kaksoishierarkian, jossa päämäärä, Israelilaisten etuoikeuden toteutuminen maahansa, oikeuttaa Yhdysvaltojen suojelutoiminnan. Obama painottaa, että juutalaiset ovat olleet alkuperäisiä asukkaita alueella, minkä vuoksi heidän oikeuttaan asua siellä pitää suojella (Obama 20.6.2011b).

Tämä on vastoin Obaman universaaliyleisölle pitämissä puheissa esitettyä ideaa siitä, että ihmisarvoa ja -oikeuksia ei määrittäisi jokin pysyvä ominaisuus, kuten ihonväri tai etnisyys tai muu ryhmittävä seikka, kuten uskonto. Israelilaisille tai Yhdysvaltojen juutalaisväestölle puhuessaan Obama välttelee arvostelemasta Israelin toimia, esimerkiksi siirtokuntapolitiikkaa. Obama ilmaisee, että Israel on Yhdysvaltojen läheinen ystävä ja liittolainen. Mikään ei riko Yhdysvaltojen ja Israelin suhdetta (Obama 20.6.2011b). Israelin kohdalla hyvyys on tiettyjen yleisöjen edessä pohjimmiltaan essentialistinen.

⁵² It means that we're going to have to find out who are the partners that can work with us and how do we strengthen them, and how do we isolate those who are unwilling to work with us and weaken them. (Obama 20.6.2011b.)

5.4. Premissit Itsen vastuusta

5.4.1. Sisäsyntyinen vastuu Toisesta

Obaman mukaan Yhdysvaltojen ja muiden oppaana on universaalin ihmisoikeusjulistuksen ensimmäinen artikkeli, joka koskee valtioiden vastuuta suojella ihmisoikeuksia (Obama 21.9.2011). Yhdysvallat tukee universaaleja ihmisoikeuksia (Obama 22.9.2010; 18.3.2011; 19.5.2011). Yleiskokoukselle puhuessaan Obama toteaa, että Yhdysvalloille helpointa olisi olla puuttumatta mihinkään ja antaa asioiden vain tapahtua. Mutta presidentti argumentoi vastoin jeffersonilaista traditiota ja nojaten wilsonilaisuuteen, että toimimattomuus on sama kuin huono toiminta (Obama 12.11.2010).

Vastuu Toisesta tarkoittaa useissa Obaman puheissa vastuuta yksilöstä (ks. esim. Obama 4.6.2009; 22.9.2010; 24.5.2010; 25.1.2011; 19.3.2011 19.5.2011; 22.9.2011). Obama puhuu erikseen kansalaisista ja hallituksista, yksilöistä ja kansakunnista. Yhdysvallat uskoo, että kansakunnilla on oikeuksia, mutta on tärkeää pitää mielessä maiden *kansalaisten* oikeudet. Obaman mukaan tämä on erityisen tärkeää Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kohdalla (Obama 22.9.2010). On tärkeää laajentaa sitouttamista eliittien ulkopuolelle (Obama 19.5.2011). Puhuessaan Washingtonissa Iranin sanktioista Obama painottaa, että vastuu tulee kantaa *yksilöistä* (Obama 9.6.2010).

Kansainvälisestä yhteisöstä puhuessaan Obama erottaa retoriikassaan toisistaan yksilöt ja kansallisvaltiot. Vastuu yksilöstä ei poistu vaikka kansallisvaltio jättäytyisi kansainvälisen yhteisön ulkopuolelle. Obama käyttää negatiivisen Toisen, vihollisen retoriikkaa Iranin hallinnosta mutta esittää Iranin kansan siitä erillisenä puhuessaan Ranskan presidentti Sarkozyn kanssa: Obaman mukaan kansainvälinen yhteisö tai Yhdysvallat ei toimi Iranin kansaa vastaan, vaan hallintoa, joka sortaa kansaansa (Obama 30.3.2010). Ei tule ajatella, että vain kansakunnilla on oikeuksia, joita tulee kunnioittaa, vaan myös yksilöillä on luovuttamattomia oikeuksia, joita tulee puolustaa. Puhuessaan Kairon vuoden 2009 puheestaan ja Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän tapahtumista kotiyleisölle Obama luo arvohierarkian yksilön ja valtion välille:

Uskoin silloin ja uskon nyt, että meillä on vastuu ei vain kansakuntien vakaudesta vaan myös yksilöiden itsemääräämisoikeudesta. [...] Meillä on mahdollisuus osoittaa, että

Amerikka arvostaa Tunisiassa asuvan katukauppiaan arvokkuutta enemmän kuin diktaattorin raakaa voimaa.⁵³

Obama tukeutuu wilsonilaiseen retoriikkaan. Hänen mukaansa positiivinen muutos, joka johtaa yksilöiden kunnioittamiseen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, ei onnistu, jos maailma hyväksytään sellaisena kuin se on. Yhdysvallat on Obaman mukaan ajanut perusintressejään alueella, mutta nyt on aika asettaa ihmisoikeudet alueen ulkopoliitiikan keskiöön (Obama 19.5.2011).

Kun Obama puhuu vastuusta, hän pyrkii osoittamaan, että niin kauan kuin yksilöillä toteutuvat perustavanlaatuiset ihmisoikeudet, Yhdysvallat näkee Toisen hallinnon samanarvoisena. Lisäksi kaikki yksilöt nähdään vastuun kannalta samanarvoisina. Obama painottaa puheessaan YK:n yleiskokoukselle (Obama 21.9.2011), että kullakin valtiolla on oikeus pyrkiä toteuttamaan kansalaistensa toiveet valitsemallaan tavalla, eikä Yhdysvallat odota olevansa yhtä mieltä näistä keinoista, mutta se ei estä Yhdysvaltoja ajamasta universaaleja ihmisoikeuksia ja toimimasta niiden äänenä, jotka on hiljennetty. Australian parlamentille puhuessaan Obama (17.11.2011) esittää, että jokainen valtio päättää omasta kulustaan, mutta tietyt oikeudet ovat universaaleja. Brasiliassa Obama argumentoi, että jokaiselle ihmiselle kuuluu arvokkuus ja ihmisistä kuuluu huolehtia myös omien rajojen ulkopuolella (Obama 19.3.2011).

Vapaus, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvoisuus kuuluvat siis kaikille yksilöille (Obama 8.11.2010). Jotkin arvot ja oikeudet, kuten oikeus rauhanomaiseen mielenilmaisuun, ovat universaaleja ja jos niitä ei kunnioiteta, muiden valtioiden tulee puuttua tilanteeseen. Se ei ole sekaantumista muiden valtioiden asioihin tai suvereenin valtion oikeuksiin vaan wilsonilaisittain se on merkityksen antamista universaaleille ihmisoikeuksille (Obama 8.11.2010). Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kohdalla Obama toteaa, ettei muutos välttämättä kulje kohti Yhdysvaltojen suosimaa edustuksellista demokratiaa, mutta sen ei pidä estää Yhdysvaltojen työskentelyä väkivallattomuuden ja yksilöille kuuluvien ihmisoikeuksien puolesta alueella (Obama 19.5.2011).

⁵³ I believed then – and I believe now – that we have a stake not just in the stability of nations, but in the self-determination of individuals. [...] We have the chance to show that America values the dignity of the street vendor in Tunisia more than the raw power of the dictator. (Obama 19.5.2011.)

Obama pyrkii vastuun retoriikassaan rinnastamaan eri puheissa Yhdysvallat tai joskus oman tarinansa kulloiseenkin Toiseen rinnakkaissuhteen avulla vakuuttaakseen yleisön. Milloin kyse on Pohjois-Afrikasta, jonka poliittisten vastarintaliikkeiden toimintaa hän vertaa Yhdysvaltojen itsenäisyystaisteluun (Obama 19.5.2011), milloin Kaukoidästä, jolloin Obama rinnastaa omat hyvät kokemuksensa hyväksytyksi tulemisesta Indonesiassa Yhdysvaltojen ja Indonesian suhteeseen (Obama 10.11.2010). Oleellista on, että Toinen pyritään esittämään jollain tapaa Itsen kaltaisena, jotta argumentoinnilla olisi vastaanottavainen perusta kuulijoissa. Historiallisten merkittävien kokemusten rinnastaminen voi lisätä yleisön vastaanottavaisuutta.

Wilsonilaisuus on erityisesti läsnä Itsen ja Toisen tematiikkaa käsittelevissä puheissa silloin, kun argumentoidaan, että Itsellä on velvollisuus Toista kohtaan tai kun on kyse tietyistä arvoista, jotka jokainen jakaa ihmisyydestä (Obama 4.6.2009; 16.3.2011; 17.3.2011; 20.3.2011). Näitä arvoja voivat olla vapaus, oikeus tulla kuulluksi, oikeus elää ilman pelkoa ja syrjintää, oikeus muokata oman tulevaisuutensa. Nämä eivät ole Obaman mukaan länsimaisia ideaaleja vaan kaikkien ihmisten jakamia ideaaleja (Obama 20.3.2011). Kun vastuuta käsitellään sisäsyntyisenä, Obama vetoaa esimerkiksi YK:n ihmisoikeusjulistukseen, missä tunnustetaan jokaisen ihmisen sisäsyntyiset oikeudet ja arvokkuus. Tästä seuraa myös valtioiden keskinäinen velvollisuus huolehtia niistä. Obama vaatii ei vain muilta vaan myös Yhdysvalloilta enemmän töitä, jotta valtioille kuuluva vastuu tuottaisi tuloksia (Obama 22.9.2010).

Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän tapahtumien yhteydessä keväällä 2011 Obama argumentoi kansainvälisen yhteisön sisäsyntyisestä vastuusta Toisista ja toisaalta Yhdysvaltojen intresseistä. Pyrkiessään oikeuttamaan Yhdysvaltojen osallistumisen Libyan operaatioon, Obama vetoaa Itsen vastuuseen Toisesta. Obaman mukaan toisen pyyntöön on vastattava, jos jokin uhkaa toisen universaaleja ihmisoikeuksia. Ulkovaltojen on puututtava Toisen asioihin ja suojeltava niitä, joiden ääni ei kuulu (Obama 18.3.2011). Itsellä on siis sisäsyntyinen vastuu Toisesta. Toisaalta Obama lisää, että lopulta Toisen on määritettävä itse oma kohtalonsa. Se on hänen oikeutensa ja velvollisuutensa (Obama 18.3.2011).

Itsen vapaus perustuu vastuuseen Toisten vapaudesta. Obama käyttää retoriikassaan argumenttia Itsen vapauden velasta Toisille esimerkiksi pyrkiessään mobilisoimaan omia joukkojaan tai muita valtioita ja toimijoita (Obama 23.9.2010). YK:n yleiskokoukselle puhuessaan Obama muistuttaa, että Itsen vapaus on yhteydessä Toisen vapauteen:

Älkää olko passiivisia sivustaseuraaajia, älkääkä pysykö hiljaa, kun toisinajattelijoita toisaalla vangitaan ja mielenosoittajia hakataan. Muistakaa oma historianne. Sillä osa oman vapautenne hinnasta on toisien vapauksien puolesta taistelevien.⁵⁴

Myös puhuessaan Intian parlamentin yhteisistunnossa Obama puhuu vapauden velasta. Hän vetoaa yleisöön käyttämällä rinnakkaissuhdetta. Obama rinnastaa Yhdysvaltojen vapaan maailman sankaruuden Intian antamaan tukeen kolonialismista vapautuville maille: “Kahtena maailman suurimpana demokratiana, meidän ei tule koskaan unohtaa, että vapautemme hinta on toisten vapauden puolustaminen.”⁵⁵ Obama argumentoi, ettei Toisten kohtaloista tule ottaa vastuuta vain siksi, että se lisää Yhdysvaltojen turvallisuutta, vaan siksi, että se on oikein.

Obama esittää ihmisarvokkuuden puolustamisen esimerkiksi kansakunnan tilaa käsittelevässä puheessaan vuonna 2010 moraalisen velvollisuutena. Obama argumentoi ensin, että yhdysvaltalaisen kohtalo on yhteydessä ihmisiin, jotka elävät Yhdysvaltojen rajojen ulkopuolella. Tämä on globalisaation tuomaan välttämättömyyteen nojaamista. Heti perään hän kuitenkin toteaa, että “mutta me teemme tämän myös siksi, että se on oikein. [...] Sillä Amerikan täytyy aina seisoa vapauden ja ihmisarvon puolella.”⁵⁶ Humanitaarisesta avusta puhuessaan Obama, kuten valtiopäämiehet häntä ennen, nojaa lähes yksin argumenttiin ihmisen sisäänrakennetusta vastuusta Toisia kohtaan, joka puolestaan perustuu jaetun ihmisyyden ideaan: “[...] sydäntä särkevät näkymät tuhoista muistuttavat meitä ei ainoastaan jaetusta ihmisyydestämme mutta myös jaetuista velvollisuuksistamme.”⁵⁷

Kyseessä ei ole omien intressien ajaminen, vaan yleisö pyritään vakuuttamaan wilsonilaiselle traditiolle ominaisella inhimillisyyteen ja yhteistyöhaluun viittaavalla pyyteettömyydellä:

Amerikan Yhdysvallat on auttanut takaamaan globaalia turvallisuutta kansalaistemme verta vuodattamalla ja aseidemme voimin yli kuuden vuosikymmenen ajan. [...] Me olemme kantaneet tämän taakan – ei sen takia, että ajaisimme omaa tahtoamme, vaan me olemme tehneet sen valistuneesta epäitsekkyystämme [...].⁵⁸

⁵⁴ Don’t stand idly by, don’t be silent, when dissidents elsewhere are imprisoned and protesters are beaten. Recall your own history. Because part of the price of our own freedom is standing up for the freedom of others. (Obama 23.9.2010.)

⁵⁵ As the world’s two largest democracies, we must never forget that the price of our own freedom is standing up for the freedom of others. (Obama 8.11.2010.)

⁵⁶ But we also do it because it is right. [...] For America must always stand on the side of freedom and human dignity. (Obama 27.01.2010.)

⁵⁷ [...] those wrenching scenes of devastation remind us not only of our common humanity but also of our common responsibilities. (Obama 16.1.2010.)

⁵⁸ The United States of America has helped underwrite global security for more than six decades with the blood of our citizens and the strength of our arms. [...] We have borne this burden not because we seek to impose our will. We have done so out of enlightened self-interest [...]. (Obama 10.12.2009.)

Yhdysvaltojen tulee toimia yksilön äänenä siellä, missä yksilöä sorretaan. Joukoilleen puhuessaan Obama esittää, että Yhdysvaltojen velvollisuus on kuunnella ja olla Toisen ääni, silloin kuin jokin estää Toista puhumasta: siellä missä yksilö hiljennetään, Yhdysvallat pyrkii olemaan hänen äänensä (Obama 24.5.2010). Toisinaan Obama yhdistää vastuun yksilöstä sekä sisäsyntyiseen velvollisuuteen Toisista ihmisistä mutta myös Yhdysvaltojen johtajuuteen.

Olisi ollut itsensä pettämistä työntää sivuun Amerikan vastuu johtajana ja perustavanlaatuisemmin meidän velvollisuutemme kanssaihmisille sellaisessa tilanteessa.⁵⁹

5.4.2. Johtajuuden langettama vastuu

Obaman mukaan universaalien ihmisoikeuksien puolustaminen on myös johtajuuden velvollisuuksia (Obama 8.11.2010). Kotiyleisölle puhuessaan Obama esittää hamiltonilaisittain, että Yhdysvalloilla juuri valta-asemansa takia on hyvin erityislaatuinen vastuu muista (Obama 14.1.2011). Monissa Obaman puheissa vastuu Toisesta yhdistetäänkin Yhdysvaltojen hegemonia-asemaan. Perustelun mukaan Yhdysvaltojen vastuun laajuus määrittyy Yhdysvaltojen vallan myötä (Obama 23.9.2010). Tällaisessa retoriikassa heijastuu wilsonilaisen perinteen sijaan hamiltonilainen perinne. Joskus Obama yhdistää jopa jeffersonilaisen perinteen tähän retoriikkaan. Obama esimerkiksi argumentoi, että Yhdysvallat ikään kuin *vedetään* mukaan konflikteihin, halusipa se sitä tai ei. Tämä on seurausta Yhdysvaltojen suurvalta-asemasta (Obama 13.4.2010). Yhdysvaltojen tulee pyrkiä jo turvallisuusintressienkin nimissä estämään konfliktien syntymistä ja tuoda ilmi konfliktin osapuolille, että on Yhdysvaltojen ja osapuolien intresseissä, että konflikti päättyy.

Näiden konfliktien vähentäminen on Yhdysvaltojen elintärkeä kansallinen turvallisuusintressi, sillä pidimmepä siitä tai emme, me olemme johtava sotilaallinen supervalta ja kun konflikteja syntyy, tavalla tai toisella meidät vedetään niihin mukaan.⁶⁰

Myös Yhdysvaltojen vastuu auttaa esimerkiksi luonnonkatastrofien uhreja, köyhiä maita ja niiden kansalaisia on yhteydessä Yhdysvaltojen vallan määrään. Kehitysmaat eivät kuitenkaan ole hyväntekeväisyyskohde. Yksikään valtio tai valtionpäämies ei halua pyytää

⁵⁹ To brush aside America's responsibility as a leader and — more profoundly — our responsibilities to our fellow human beings under such circumstances would have been a betrayal of who we are. (Obama 28.3.2011.)

⁶⁰ It is a vital national security interest of the United States to reduce these conflicts because whether we like it or not, we remain a dominant military superpower, and when conflicts break out, one way or another we get pulled into them. (Obama 13.4.2010)

toisilta apua, eikä yksikään perhe halua, että sen toimeentulo on avustuksista kiinni. Obaman retoriikassa painotetaan, että Toisia tuetaan niin kauan, kunnes he voivat itse tukea itseään (Obama 22.9.2010; 23.9.2010). Oleellista on siis tukea Toista siten, että Itsen ja Toisen suhde ei muutu riippuvuudeksi.

Puhuessaan Libyan tilanteesta kotiyleisölle niin sanotun arabikevään yhteydessä Obama pyrkii oikeuttamaan Yhdysvaltojen osallistumisen Libyan operaatioon Yhdysvaltojen johtajuuteen vetoamalla (Obama 28.3.2011). Toisaalta Yhdysvaltojen velvollisuus auttaa Toista perustuu Yhdysvaltojen historian saatossa luomaan moraaliseen johtoasemaan. Historialliset tapahtumat ikään kuin sekä oikeuttavat että velvoittavat Yhdysvaltoja auttamaan Toista. Ideaalit ovat Obaman mukaan ne, jotka tekevät Yhdysvalloista supervallan (Obama 13.5.2009). Puhuessaan ensimmäisenä virkavuotenaan kotiyleisölle Afganistanin ja Pakistanin tilanteesta Obama vetoaa Yhdysvaltojen velvollisuuteen puolustaa ideaalejaan rajojensa ulkopuolella, sillä siihen perustuu Yhdysvaltojen johtoasema ja historia kutsuu Yhdysvaltoja toimimaan: ”Sillä Amerikan Yhdysvallat edustaa rauhaa ja turvallisuutta, oikeutta ja mahdollisuutta. Se on, keitä me olemme, ja sitä historia kutsuu meitä jälleen tekemään”.⁶¹

Globalisaation tuomiin realiteetteihin perustuva argumentti Toisen vastuusta vetoaa johtajuuden langettamaan vastuuseen ja pragmatismiin. Siihen saatetaan yhdistää myös moraalit, mutta pääasiassa kyseessä on hamiltonilaista perinnettä lähestyvä perustelu, jossa kansainvälinen yhteistyö ja toisen valtion toimiin puuttuminen hyödyttää Yhdysvaltoja:

Ja nyt me emme voi epäröidä seisomasta horjumatta niiden rinnalla, jotka tavoittelevat oikeuksiaan, tietäen, että heidän menestyksensä tekee maailmasta rauhanomaisemman, vakaamman ja oikeudenmukaisemman.⁶²

Ulkovalloille puhuttaessa saatetaan esittää, että Toisen auttaminen on moraalinen velvollisuus: se on yhteydessä ihmisyyteemme. Obama esimerkiksi vetoaa puhuessaan universaaliyleisölle, että vapauden ja oikeudenmukaisuuden edistäminen maailmassa on sekä moraalinen että pragmaattinen välttämättömyys. Näin hän vetoaa universaaliyleisön lisäksi kotimaan yleisöön (Obama 23.9.2010). Kun puhutaan kotiyleisölle, voidaan esittää, että muiden maiden tukeminen on hyväksi Yhdysvalloille (ks. esim. Obama 25.5.2011; 8.8.2011).

⁶¹ Because the United States of America stands for peace and security, justice and opportunity. That is who we are, and that is what history calls on us to do once more. (Obama 27.3.2009.)

⁶² And now we cannot hesitate to stand squarely on the side of those who are reaching for their rights, knowing that their success will bring about a world that is more peaceful, more stable, and more just. (Obama 19.5.2011.)

Puhuessaan Iso-Britannian alahuoneelle Obama vetoaa globalisaatioon. Auttaminen auttaa itseä. Sille on selkeä turvallisuuspoliittinen ja taloudellinen intressi.

Koska olemme aina uskoneet, että lastemme ja lastenlapsemme tulevaisuus on parempi, jos toisten ihmisten lapset ja lapsenlapset ovat vauraampia ja vapaampia – Normandian rannoilta Balkanille ja Bengasiin.⁶³

Kairon puheessaan Obama (4.6.2009) puhuu kollektiivisesta omastatunnosta koskien Bosnian ja Darfurin verilöylyjä ja, että se kytkeytyy tapaan ymmärtää maailma 2000-luvulla. Kyseessä on retorinen syllogismi. Sanomatta jää, että globalisaatio on aiheuttanut niin sanotun kollektiivisen omantunnon synnyn ja siksi Yhdysvallatkin on pakotettu toimimaan. Argumentin mukaan globaali vastuu Toisesta on seurausta siis 2000-luvun kansainvälispoliittisista realiteeteista, jossa vastuu maan sisäisistä asioista jaetaan kansainvälisen yhteisön kanssa.

Toisesta vastuun ottaminen voidaan Obaman retoriikassa kytkeä myös Yhdysvaltojen ja maailman omaantuntoon. Kun Yhdysvaltojen arvot tai ideaalit ovat uhattuna jossakin, Yhdysvaltojen täytyy toimia. Jos on uhkana, että maailmalla tapahtuu rikkeitä, jotka ovat vastoin kansainvälisesti sovittuja ideaaleja, ne jättävät jäljen Yhdysvaltojen ja maailman omaantuntoon. YK:n yleiskokoukselle puhuessaan Obama käyttää kohtalon retoriikkaa, sillä hän puhuu kansainvälisen yhteisön vastuunkannosta. Vastuu ei ole vain johtajan vaan jokaisen kohtalo: “Meidän kohtalomme on kantaa mainitsemani haasteiden taakat – taantuma ja sota ja konflikti.”⁶⁴ Kaikilla valtioilla on jaettu vastuu maailman turvallisuudesta (Obama 13.4.2010). Puhuessaan YK:ssa kansanmurhista Obama vetoaa nykyaikaan ja sen myötä kasvaneeseen kollektiiviseen vastuuseen. Obaman mukaan 2000-luvulla täytyy kunnioittaa kansainvälisiä sääntöjä ja universaaleja ihmisoikeuksia. Tietynlainen käytös ei ole hyväksyttävää ja siihen on puututtava (Obama 24.9.2010).

Erityisesti pyrittäessä saamaan toiminta-alttiutta kansainvälisessä yleisössä Obama vetoaa wilsonilaisittain valtioiden kollektiiviseen omaantuntoon. Yhdysvalloilla on vastuu toimia, kun sen arvot ja intressit ovat kyseessä. Keväällä 2011 Bengasin kohdalla Yhdysvaltojen tuli

⁶³ Because we have always believed that the future of our children and grandchildren will be better if other people’s children and grandchildren are more prosperous and more free – from the beaches of Normandy to the Balkans to Benghazi. That is our interests and our ideals. (Obama 25.5.2011.)

⁶⁴ It is our destiny to bear the burdens of the challenges that I’ve addressed -- recession and war and conflict. (Obama 23.9.2010.)

toimia nopeasti, sillä kaupunkia uhkasi teurastus. Jos sen olisi annettu tapahtua, se oli jättänyt tarhan maailman omaantuntoon. Toisaalta hamiltonilaisittain se ei myöskään ollut Yhdysvaltojen kansallisen intressin mukaista. Lisäksi Libyan kansa pyysi itse apua, mikä legitimoii avunannon (Obama 28.3.2011). Puhuessaan YK:n yleiskokoukselle syksyllä 2011 Obama puhuu kaikkien valtioiden velvollisuudesta auttaa Libyaa (Obama 21.9.2011). Libyan kohdalla Yhdysvaltojen turvallisuus ei ollut suoraan uhattuna, mutta arvot ja intressit olivat ja tilanne haastoi jaetun ihmisyyden ja jaetun turvallisuuden (Obama 28.3.2011).

Puhuessaan YK:n yleiskokoukselle Afrikan sarven kuivuusongelmasta, Obama vetoaa maailman omaantuntoon:

[...] meidän omatuntonamme vaatii meitä toimimaan. [...] On kyse meidän jaetusta ihmisyydestämme. Näyttäkäämme, että lapsi Somaliassa on yhtä kallisarvoinen kuin kuka tahansa muu. Se on, mitä meidän sitoutumisemme kanssaihmisille vaatii.⁶⁵

Kollektiivisen omantunnon perusteluun liittyy ajatus yksilöä kohtaan kannetusta vastuusta ja toisaalta omantunnon kytkemisestä kansalaisiin. Obama luo jälleen arvohierarkian kansalaisten ja valtion välille todetessaan, että “kansalaisyhteiskunta on yhteisöjemme omatunto”. Obaman mukaan Yhdysvaltojen tulee toimia “niiden äänenä, jotka ovat äänettämiä.” Tämä vaatii, että ulkopolitiikan on ulotuttava vallan käytävien ulkopuolelle (Obama 23.9.2010).

Puhuessaan universaaliyleisölle Obama painottaa, että köyhiä alueita maailmalla ei pidä nähdä hyväntekeväisyyskohteina vaan niissä tulisi voimaannuttaa samoja voimia, jotka mahdollistivat Yhdysvaltojen menestymisen. Obama esittää, että kehitysyhteistyö on taloudellinen välttämättömyys, mikä viittaa hamiltonilaiseen perinteeseen. On Yhdysvaltojen intresseissä, että kehitysmaat vaurastuvat, (Obama 22.9.2010) koska kehitysmaiden vauraudella on vaikutusta globaaliin talouteen ja turvallisuuteen.

Puhuessaan universaaliyleisölle tai kansainväliselle yleisölle Obaman puheissa esiintyy jaettu vastuu. Globalisaatio on johtanut siihen, ettei kukin valtio voi vain huolehtia omista asioistaan. Globalisaatio on myönnettävä ja sen ehdoilla on toimittava. Esimerkiksi puhuessaan Meksikon presidentti Calderónin kanssa Obama toteaa, että:

⁶⁵ [...] our conscience calls on us to act. [...] Our common humanity is at stake. Let us show that the life of a child in Somalia is as precious as any other. That is what our commitment to our fellow human beings demand. (Obama 21.9.2011.)

Olen usein sanonut, että meidän keskenään linkittyneessä maailmassa, jossa kansakunnat ja ihmiset ovat ennennäkemättömän paljon yhteydessä toisiinsa, me jaamme aikamme toivot ja vaarat.⁶⁶

Calderónin kanssa puhuessaan Obama (19.5.2010) painottaa hamiltonilaisittain käytännönläheisiä hyötyjä rauhanomaisesta yhteistyöstä. Hän puhuu esimerkiksi siitä, kuinka kaupankäynti rikastuttaa kaikkia osapuolia. Globalisaation tuoma vastuu esiintyy myös puheissa, joissa Obama toteaa, että Yhdysvaltojen kohtalo tai vauraus on sidottu Toisiin, minkä vuoksi Yhdysvallat ei voi vetäytyä vastuusta (Obama 14.1.2011). Kun Obama näin puhuu vastuusta, hän viittaa globalisaation mukaan tuomaan riippuvuuteen eikä ihmisen sisäsyntyiseen velvollisuuteen ottaa vastuu Toisesta: ”[...] meidän oma tulevaisuutemme on valoisampi, jos suurempi osa ihmiskunnasta voi elää vapauden ja arvokkuuden kirkkaassa valossa.”⁶⁷ Puhuessaan Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan poliittisista muutoksista Obama vetoaa yleisöön muun muassa hamiltonilaisella perustelulla:

Ja vaikka nämä maat voivat olla hyvin kaukana meidän rannoiltamme, me tiedämme, että meidän oma tulevaisuutemme on sidottu tähän alueeseen niin taloudellisesti, turvallisuusnäkökulmasta kuin historiallisesti ja uskonnollisesti.⁶⁸

Toisaalta Obama nostaa esiin, että globalisaatio myös mahdollistaa negatiivisen toiseuden nopean ja tuhoisan hyväksikäytön. ”Yksi kuiskattu huhu voi hämärtää totuuden ja saada aikaan väkivaltaa yhteisöjen välille, joilla aikaisemmin oli rauhanomainen suhde”.⁶⁹

5.5. Suhteellisen toiseuden premissit

5.5.1. Jaetun ihmisyyden idea

Etenkin Aasiassa ja Pohjois-Afrikassa sekä Lähi-idästä pitämissään puheenvuoroissa Obama vetoaa retoriikallaan toiseuden negatiivisten vaikutusten ylittämiseen (ks. esim. Obama 4.6.2009; 23.9.2010; 6.11.2010; 8.11.2010; 9.11.2010; 10.11.2010; 21.9.2011). Obaman puheissa esiintyvät negatiivista toiseutta vastaan laaditut opetukset, jotka ovat kullekin

⁶⁶ I've often said that in our interconnected world, where nations and peoples are linked like never before, both the promise and perils of our time are shared. (Obama 19.5.2010.)

⁶⁷ [...] our own future is brighter, if more of mankind can live with the bright light of freedom and dignity. (Obama 28.3.2011.)

⁶⁸ And though these countries may be a great distance from our shores, we know that our own future is bound to this region by the forces of economics and security, by history and by faith. (Obama 19.5.2011.)

⁶⁹ One whispered rumor can obscure the truth and set off violence between communities that once lived together in peace. (Obama 10.11.2010.)

kulttuurille ominaisia. Obama pyrkii rakentamaan mielikuvaa, että kaikista kulttuureista löytyy suvaitsevaisuuden tai jopa sen ylittävän ymmärryksen ideat. Tällainen usko kulttuurirajat ylittävään universaaliin moraalitajuun on ominaista wilsonilaiselle ulkopolitiikan traditiolle: ihmiset jakavat lopulta samanlaisen käsityksen ihmisyydestä.

Obama käyttää jaetun ihmisyyden premissin kohdalla esimerkiksi edellisessä luvussa kuvailtua ideaa kollektiivisesta vastuusta. Pyrkiessään identifikaation avulla samaistamaan arabeista koostuvan yleisön intressit omiinsa (Obama 4.6.2009) hän vetoaa yleisölle tuttuihin premisseihin ja käyttää lähdettä, joka vetoaa yleisön tunteisiin ja identiteettiin:

Pyhä Koraani opettaa, että kuka tappaa viattoman, on kuin hän olisi tappanut koko ihmiskunnan. Ja Pyhä Koraani myös sanoo, että kuka pelastaa ihmisen, on kuin hän pelastaisi koko ihmiskunnan.⁷⁰

Koraanin esimerkkiä käyttäessään Obama poikkeaa edellisessä luvussa esitetystä kansainvälispoliittisiin realiteetteihin nojaavasta selityksestä, jonka mukaan maailmanlaajuinen vastuu Toisista, myös yksilöistä, on seurausta 2000-luvun kiihtyneestä globalisaatiosta. Hän pyrkii osoittamaan, että myös kohdeyleisö ymmärtää ihmisyyden samalla tavalla kuin Yhdysvallat.

Obama siis vetoaa yleisölle tuttuihin premisseihin, jotka saavat yleisöltä varauksettoman hyväksynnän. Egyptissä hän hyödynsi Koraanin oppeja retoriikassaan (Obama 4.6.2009), Indonesiassa omaa kokemustansa Islamin uskon suvaitsevaisuudesta (Obama 10.11.2010) ja Intiassa Panchtantran, klassisen intialaisen kirjallisuuden opetuksia.

Se on yksinkertainen opetus, joka löytyy joukosta tarinoita, jotka ovat ohjanneet intialaisia vuosisatojen ajan – Panchtantra. Ja se on sen kaiverruksen hengessä, jonka kaikki tähän suureen saliin astuvat näkevät: ”Käsitys, jonka mukaan tämä on minä ja tuo toinen on vieras, kuuluu pikkusieluisille. Suurisydämisille maailma on heidän perheensä.”⁷¹

Toiseutta käsittelevissä puheissaan Obama viittaa yleensä tiettyihin tarpeisiin, jotka ovat universaaleja - jotka kaikki ihmiset jakavat. Tällä pyritään vakuuttamaan yleisö siitä, että ihmiset ovat pohjimmiltaan samankaltaisia ja haluavat samoja asioita: ”Me muistamme että pinnan alla, eri kielten ja hyvin pitkien nimien takana me kaikki jaamme samat toiveet, samat

⁷⁰ The Holy Koran teaches that whoever kills an innocent is as if he has killed all mankind. And the Holy Koran also says whoever saves a person, it is as if he has saved all mankind. (Obama 4.6.2009.)

⁷¹ It's a simple lesson contained in that collection of stories which has guided Indians for centuries — the Panchtantra. And it's the spirit of the inscription seen by all who enter this great hall: "That one is mine and the other a stranger is the concept of little minds. But to the large-hearted, the world itself is their family." (Obama 8.11.2010.)

kamppailut ja samat tavoitteet.”⁷² Universaaleja tarpeita ovat esimerkiksi arvokkuudessa eläminen, koulutuksen saaminen, perheen elättäminen ja lapsille paremman tulevaisuuden antaminen (Obama 8.11.2010; 9.11.2010; 17.11.2011). YK:n yleiskokoukselle Obama esittää, että:

[m]e tulemme eri kulttuureista ja kannamme mukamme erilaisia historioita. Mutta älkäämme unohtako, että me kokoonnumme tänne eri hallintojen päämiehinä, me edustamme kansalaisia, jotka jakavat samat perustavoitteet – elää arvokkuudessa ja vapaudessa; saada koulutus ja tavoitella mahdollisuuksia; rakastaa perheitään ja rakastaa ja palvella Jumalaa; elää rauhan vallitessa, joka tekee elämästä elämisen arvoista [...].⁷³

Obaman retoriikassa pyritään siis rakentamaan jaetun ihmisyyden mielikuvaa. “[...] meitä sitoo meidän jaettu ihmisyytemme.”⁷⁴ “[...] me voimme löytää kyvyn kaventaa rodun ja alueen ja uskonnon eroja–näkemällä itsensä muissa ihmisissä.”⁷⁵ Koska ihmisillä on samankaltaiset tarpeet ja toiveet, he jakavat jotain perustavanlaatuisesti samanlaista, vaikka heitä erottaisivat eri kielet, kulttuurit, etnisyys tai uskonnot. Tätä kokemusta tai joissakin puheissa pysyväksi totuudeksi, essentiaksi, määriteltävä ideaa Obama kutsuu jaetuksi ihmisyydeksi. Jaetun ihmisyyden myöntäminen on kaikkien etujen mukaista:

Ja me uskomme, että kun maat ja kulttuurit laittavat sivuun vanhat tapansa ja asenteensa, jotka pitävät ihmisiä erillään ja kun me tunnustamme jaetun ihmisyytemme, me voimme alkaa toteuttaa jaettuja pyrkimyksiämme.⁷⁶

Puhuessaan Yhdysvaltojen ulkopuolisille yleisöille (Obama 8.11.2010; 20.3.2011) Obama painottaa hamiltonilaiseen traditioon nojaten, että maat jakavat yhteisiä intressejä, minkä vuoksi yhteistyö on järkevää. Lisäksi maiden välillä vallitsee keskinäinen kunnioitus, minkä vuoksi yhteistyö on paitsi mahdollista niin myös tavoittelemisen arvoista. Obama haluaa painottaa, että hän näkee kaikki toimijat tasa-arvoisina:

⁷² We remember that beneath the surface, behind all the different languages and some very long names, we all share the same hopes, the same struggles and the same aspirations. And we’ve learned that we’re more likely to realize our aspirations when we pursue them together. (Obama 13.11.2011.)

⁷³ We come from different cultures, and carry with us different histories. But let us never forget that even as we gather here as heads of different governments, we represent citizens who share the same basic aspirations -- to live with dignity and freedom; to get an education and pursue opportunity; to love our families, and love and worship our God; to live in the kind of peace that makes life worth living [...]. (Obama 21.9.2011.)

⁷⁴ [...] we’re bound together by a common humanity. (Obama 16.3.2011.)

⁷⁵ [...] we can find the ability to bridge divides of race and region and religion -- by the ability to see yourself in other people. (Obama 10.11.2010.)

⁷⁶ And we believe that when countries and cultures put aside old habits and attitudes that keep people apart, when we recognize our common humanity, then we can begin to fulfill these aspirations that we share. (Obama 8.11.2010.)

Kohdatessanne monia haasteita sekä kotimaassa että ulkomailla seisokaamme yhdessä – ei epätasa-arvoisina, vaan tasa-arvoisina kumppaneina, joita yhdistää jaetun intressin ja vastavuoroisen kunnioituksen henki [...].⁷⁷

Puhuessaan kansainväliselle yleisölle kotimaassaan Obama esittää, että Toisen näkeminen Itsessä unohtuu politiikassa ja konflikteissa. Lisäksi ihmisiä erottavat kieli, etnisyys ja uskonto, mutta lopulta ihmisiä sitoo jaettu kokemus ihmisyydestä (Obama 13.12.2010):

On meidän tehtävämme varmistaa poliittisina johtajina ja diplomaatteina, että nämä siteet vahvistuvat ja laajenevat; että ne saavat jalansijaa valtioissamme; että kukin meistä kykenee seisomaan toisen ihmisen kengissä ja näkemään toisen ihmisen silmillä; että ihmiset eivät ole enää vain “toinen”, tai vain ulkomaalaisia, vaan he ovat itse asiassa meidän veljiämme ja sisariamme.⁷⁸

YK:n yleiskokoukselle Obama argumentoi, että Toisen tunnistaminen Itsessä ja jaetun ihmisyyden kokemuksen jakaminen mahdollistavat konfliktien ja sortamisen vähentämisen (Obama 21.9.2011). Jaetun ihmisyyden merkitys tulee esiin esimerkiksi katastrofien tapahtuessa, kun yhteisö tukee apua tarvitsevia (Obama 17.3.2011). Obaman retoriikassa konstruoidaan vaikutussuhde jaetun ihmisyyden myöntämisen ja konkreettisten kansainvälispoliittisten ongelmien ratkaisun välille. Puhuessaan diplomaateille Obama vetoaa negatiivista toiseutta vastaan. Obama esittää, että välttämällä negatiivista toiseutta voidaan saada konkreettisia positiivisia tuloksia aikaan kansainvälisessä politiikassa. Obama argumentoi, että kun pyritään ymmärtämään toisia, se voi konkreettisesti estää sotia, kyliä tuhoutumasta ja katastrofeja (Obama 13.12.2010). YK:n yleiskokoukselle hän esittää, että:

[k]onflikti ja sortaminen jatkuvat niin kauan kuin ihmiset kieltäytyvät tekemästä toisilleen kuten he haluaisivat itselleen tehtävän. Mutta se on juuri syy, miksi me olemme rakentaneet tällaisia instituutioita – sitoaksemme kohtalomme yhteen, auttaaksemme tunnistamaan itsemme toisissamme.⁷⁹

⁷⁷ As you confront the many challenges you still face at home as well as abroad, let us stand together—not as senior and junior partners, but as equal partners, joined in a spirit of mutual interest and mutual respect [...]. (Obama 20.3.2011.)

⁷⁸ And our jobs, both as political leaders and as diplomats, is to make sure that those bonds are strengthened and broadened; that they penetrate into our respective nations; that each of us is able to stand in the other person's shoes and see through the other person's eyes; that people are no longer simply “the other,” or simply foreigners, but are in fact our brothers and sisters. (Obama 13.12.2010.)

⁷⁹ Conflict and repression will endure so long as some people refuse to do unto others as we would have them do unto us. Yet that is precisely why we have built institutions like this -- to bind our fates together, to help us recognize ourselves in each other. (Obama 21.9.2011.)

Ja me onnistumme siinä pyrkimyksessä vain, jos me voimme kannustaa osapuolia istumaan alas, kuuntelemaan toisiaan ja ymmärtämään toistensa toiveet ja toistensa pelot.⁸⁰

Jaettu ihmisyyys perustuu ihmisten universaaleille tarpeille, joita ovat muun muassa halu tulla kohdelluksi arvokkuudella ja kunnioituksella. Obama konstruoi ensimmäisen kauden retoriikassaan arvohierarkian, jota vasten hyvyyttä ja pahuutta arvioidaan. Tässä hierarkiassa arvokkuus ja ihmisten välinen kunnioitus ovat absoluuttisia hyviä. Tästä seuraa, että jaetun ihmisyyden myöntäminen on myös absoluuttinen hyvä – etenkin silloin kun toiseus ymmärretään retoriikassa relationaalisesti. Jaetun ihmisyyden myöntäminen lisää vaurautta ja turvallisuutta: “[...] me olemme vahvempia ja turvassa, kun me näemme jaetun ihmisyytemme toisissamme.”⁸¹

Universaalit ihmisoikeudet ja esimerkiksi demokratia eivät ole absoluuttisia hyviä, vaan ne ovat keinoja saavuttaa absoluuttinen hyvä ja toteuttaa sitä. Universaalien ihmisoikeuksien ja demokratian toteuttaminen mahdollistavat arvokkuudessa elämisen. Obama vältteli ensimmäisen virkavuotensa alussa demokratiasta puhumista ulkopoliittisessa retoriikassaan. Kuitenkin ensimmäisten kuukausien jälkeen Obama nosti demokratian osaksi arvohierarkiaa jeffersonilaisessa hengessä. Jeffersonilaisten mukaan demokratian vaaliminen on tärkeää – ei sen vieminen. Obama perustelee demokratian ylivertaisuutta sillä, että demokratia takaa parhaiten, että jokaista kansalaista kohdellaan arvokkuudella ja kunnioituksella ja demokratian myötä on helpoin rauhanomaisesti sovittaa ongelmat (Obama 20.3.2011).

Intiassa Obama pyrkii saamaan yleisön hyväksynnän väitteilleen koskien toiseuden relationaalista ymmärrystä vetoamalla Intian moraaliperintöön. Obaman mukaan maailma on Intialle velkaa moraalisten kysymysten ratkaisuisissa. Intia on Obaman mukaan tarjonnut maailmalle moraaliperinnön niin uskonnollisten tekstien, runoilijoiden ja kuin suurten ajattelijoiden kautta. Obama käyttää omaa toiseuttaan retorisenä erityistapauksena havainnollistamaan suvaitsevaisuuden sääntöä. Obama esittää, että ilman intialaisen Mahatma Gandhin viestejä hän ei olisi välttämättä voinut nousta Yhdysvaltojen presidentiksi (Obama 8.11.2010).

Obama on ollut Toinen paitsi omassa maassaan myös Yhdysvaltojen ulkopuolella, muun muassa lapsuudessaan asuessaan Indonesiassa yhdysvaltalaisen äitinsä ja indonesialaisen isäpuolensa kanssa. Puhuessaan uskonnollisesta suvaitsevaisuudesta Obama tekee itsestään

⁸⁰ And we will only succeed in that effort if we can encourage the parties to sit down, to listen to each other, and to understand each other's hopes and each other's fears. (Obama 21.9.2011.)

⁸¹ [...] we are all stronger and safer when we see our common humanity in each other. (Obama 9.11.2010.)

erityistapauksen, jolla hän havainnollistaa laajempaa suvaitsevaisuuden sääntöä. Hän viittaa kokemuksiinsa muslimimaasta, jossa kunnioitettiin monia eri uskontoja ja vastaanotettiin ihmiset eri kulttuureista. Obaman isäpuoli Indonesiassa oli kasvatettu muslimiksi ja kannatti voimakkaasti kaikkien uskontojen kunnioittamista (Obama 10.11.2010). Obama vetoaa yleisöön henkilökohtaisella kokemuksellaan toiseudesta. Hän oli Indonesiassa Toinen. Hän tuli kaukaisesta maasta, oli eri rotua kuin muut ja tunnusti eri uskontoa kuin valtaosa. Hänet otettiin vastaan moskeijassa, vaikkei hän tunnusta Islamin uskoa. Oleellista on, ettei ihmisiä Obaman mukaan tulisi määritellä heidän eroavaisuuksiensa kautta (Obama 10.11.2010). Eroavaisuudet lisäävät turvattomuutta. Siksi viholliset haluavat Obaman mukaan ajaa kansoja erilleen (Obama 6.11.2010).

Me voimme jatkaa torjumisen ja vihan voimaannuttamista. Tai me voimme sanoa, tämä kerta tulee olemaan erilainen – tällä kertaa emme anna terrorin tai sekasorron, tai teeskentelyn tai pikkusieluisen politiikan seisoa tiellämme. [...] Tällä kertaa meidän tulisi nojata suvaitsevaisuuden oppiin, joka löytyy niiden kolmen uskonnon sydäimestä, joille Jerusalemin maaperä on pyhää. Tällä kertaa meidän tulisi tavoitella sitä, mikä on parasta itsessämme.⁸²

Intiassa Obama toteaa, että hän pyrkii toteuttamaan periaatteita, jotka kaikki maailmanuskonnot jakavat:

[...] nähdä itsesi toisissa ihmisissä; ymmärtää, että jokaiselle ihmiselle kuuluu lähtökohtaisesti arvokkuus huolimatta olinpaikasta, arvoasemasta, vauraudesta; absoluuttisesti arvostaa, vaalia ja kunnioittaa tätä ihmistä; ja sitten toivottavasti, yritä ottaa omaksesi periaate, jonka mukaan toisia tulisi kohdella kuten toivoisit itseäsi kohdeltavan [...].⁸³

Obama hyödyntää ulkopolitiikkaa käsittelevissä puheissaan Yhdysvaltojen identiteetin rakentumista pyrkiessään argumentoimaan negatiivista toiseutta vastaan. Tällöin hän määrittelee Itsen eli Yhdysvallat samalla periaatteella kuin hän määrittelee Toiset, relationaalisesti. Tätä strategiaa voidaan hyödyntää pyrittäessä rakentamaan siltoja toisiin kansoihin tai toisaalta haluttaessa tuoda esiin Yhdysvaltojen erityislaatuisuutta.

⁸² We can table the same resolutions. We can further empower the forces of rejectionism and hate Or, we can say that this time will be different -- that this time we will not let terror, or turbulence, or posturing, or petty politics stand in the way. This time, we will think not of ourselves [...]. This time, we should draw upon the teachings of tolerance that lie at the heart of three great religions that see Jerusalem's soil as sacred. This time we should reach for what's best within ourselves. (Obama 23.9.2010.)

⁸³ [...] to see yourself in other people; to understand the inherent worth and dignity of every individual, regardless of station, regardless of rank, regardless of wealth, and to absolutely value and cherish and respect that individual; and then hopefully, try to take that principle of treating others as you would want to be treated and find ways where that can apply itself in communities and in cities and in states and ultimately in a country and in the world. (Obama 7.11.2010.)

Obama painottaa, ettei yhdysvaltalaisuus ole mitään pysyvää ja synnynnäistä vaan pohjimmiltaan yhdysvaltalaisuus perustuu oppiin tietyistä oikeuksista. Idea Yhdysvalloista perustuu haluun sitoutua tiettyihin ideaaleihin tai arvoihin (Obama 24.5.2010; 1.7.2010b; 23.5.2011; 25.5.2011). Obama painottaa joukoilleen puhuessaan, että Yhdysvaltoja ei määrittele sen rajat vaan jaettu oppi, että

[...] kaikki ihmiset on luotu tasa-arvoisiksi, että heidän Luojaansa on heille antanut tiettyjä rikkomattomia oikeuksia, että näihin oikeuksiin kuuluvat elämä, vapaus ja pyrkimys onneen.⁸⁴

Yhdysvaltojen identiteetin rakentumista ideaaleille hyödynnetään ulkopoliittisessa retoriikassa esimerkiksi pyrittäessä oikeuttamaan Yhdysvaltojen osallistuminen sen rajojen ulkopuolisiin operaatioihin (Obama 23.9.2010; 28.3.2011). Hyökkäys Yhdysvaltojen ideaaleja vastaan missä päin tahansa maailmaa on hyökkäys Yhdysvaltojen Itseä vastaan. Toiseudessa sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi pyrittäessä lisäämään kulttuurien välistä ymmärrystä niillä alueilla, missä Yhdysvaltoihin suhtaudutaan epäluuloisesti. Tällöin painotetaan, että yhdysvaltalaisuuteen kuuluu perustavanlaatuisella tavalla Toisen kunnioittaminen. Obaman mukaan Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kevään 2011 tapahtumat ovat erityisen tärkeitä Yhdysvalloille, koska esimerkiksi Egyptin Tahririn aukion tapahtumat heijastelevat suoraan sitä, mitä Yhdysvallat itse on. Yhdysvallat näkee itsensä Tahririn aukion tapahtumissa ja tukee niissä alueen kansan pyrkimyksiä (Obama 29.3.2011). Toisen elämäntarinassa on mahdollista nähdä omansa (Obama 17.11.2011).

Obama toteaa, että miljoonilta evätään heidän ihmisoikeutensa sen vuoksi, keitä he ovat, mutta Yhdysvallat toimii suvaitsevaisuuden puolesta (Obama 25.5.2011). Suvaitsevaisuutta pidemmälle mennään, kun astutaan Toisen asemaan. Toiseuden negatiivisten vaikutusten estämiseksi Obama vetoaa esimerkiksi Martin Luther King Juniorin sanoihin ihmisen ykseydestä:

Ja aivan kuten me saamme voimaa tohtori Kingin taisteluista, meidän täytyy inspiroitua hänen jatkuvasta vaatimuksestaan koskien ihmisen ykseyttä; uskosta hänen sanoihinsa, että ”me olemme kiinni väistämättömässä vastavuoroisuuden verkostossa, sidottuna yhteen samaan kohtalon vaatteeseen.” [...] Hän vaatii meitä seisomaan toisen ihmisen kengissä; näkemään toisen ihmisen silmin; ymmärtämään heidän kipuaan.⁸⁵

⁸⁴ [...] all men are created equal, that we are endowed by our Creator by certain inalienable rights, that among these are the right to life and liberty and the pursuit of happiness. (Obama 3.12.2010.)

⁸⁵ And just as we draw strength from Dr. King’s struggles, so must we draw inspiration from his constant insistence on the oneness of man; the belief in his words that “we are caught in an inescapable network of mutuality, tied in a single garment of destiny.” [...] He calls on us to stand in the other person’s shoes; to see through their eyes; to understand their pain. (Obama 16.10.2011.)

Puhuessaan Yhdysvalloissa muslimiväestölle Obama taas painottaa, että Yhdysvalloissa erilaisuutta ei vain suvaita, sitä kunnioitetaan ja siitä rikastutaan: Tämä kuuluu perustavanlaatuisesti yhdysvaltalaisuuteen. Tämä voidaan nähdä laajemmin viestinä muslimeille myös Yhdysvaltojen ulkopuolella. ”[...] tämä on Amerikan tarina – eroavaisuuksistaan huolimatta ihmiset voivat nähdä itsensä toisissaan ja tehdä yhteistyötä ja menestyä yhdessä yhtenä ylpeänä kansakuntana.”⁸⁶

Amerikka, joka ei vain suvaitse ihmisiä, joilla on eri tausta ja uskonto, vaan Amerikka, jossa me rikastumme moninaisuudestamme. Amerikka, jossa me kohtelemme toisamme kunnioituksella ja arvokkuudella, muistaen, että täällä Yhdysvalloissa meillä ei ole ”heitä” ja ”meitä”; on vain me.⁸⁷

Intiassa Obama toteaa, että niin Yhdysvaltojen kuin Intian tarinaan kuuluu, että “eroavaisuuksistaan huolimatta ihmiset voivat nähdä itsensä toisissaan ja tehdä yhteistyötä ja menestyä yhdessä yhtenä ylpeänä kansakuntana.” (Obama 8.11.2010) Obama argumentoi siis relationaalisesti ymmärretyn kansallisvaltioidentiteetin puolesta. Yhdysvaltalaisuus on lopulta uskomista tiettyihin ideaaleihin, kuten yksilöiden oikeudet ja tasa-arvo, eikä syntymistä tiettyyn ryhmään (Obama 1.7.2010b; 4.7.2010; 11.9.2010; 25.5.2011). Puhuessaan Iso-Britannian alahuoneelle Obama (25.5.2011) esittää, että Yhdysvallat on historian oikealla puolella, juuri sen vuoksi, miten se määrittelee itsensä:

[...] me emme määrittele kansalaisuutta rotuun tai etnisyyteen perustuen. Amerikkalaisena tai brittinä olemisen ei ole kuulumista johonkin ryhmään; se on uskomista tiettyyn joukkoon ideaaleja – yksilöiden oikeuksiin, oikeusvaltioperiaatteeseen.⁸⁸

Obaman mukaan globaali maailma edistää sitä, että kansalaisuus ja siten valtion idea määrittyvät relationaalisesti. Hänen mukaansa tällainen kehitys on toivottavaa, sillä ihmistä ei tule määritellä deterministisesti joksikin, vaan hänellä tulee olla mahdollisuus valita. Tällainen kehitys lisää mahdollisuuksia oikeudenmukaisuuteen ja mahdollistaa ihmisten liikkuvuuden, joka on ollut erityisasemassa Yhdysvaltojen syntyhistoriassa (ks. esim. Obama 25.5.2011).

⁸⁶ This is the story of India; this is the story of America — that despite their differences, people can see themselves in one another, and work together and succeed together as one proud nation. (Obama 8.11.2010.)

⁸⁷ An America that doesn’t simply tolerate people of different backgrounds and beliefs, but an America where we are enriched by our diversity. An America where we treat one another with respect and with dignity, remembering that here in the United States there is no “them” or “us;” it’s just us. [...] An America that stands up for dignity and the rights of people around the world [...]. (Obama 10.8.2011.)

⁸⁸ [...] we do not define citizenship based on race or ethnicity. Being American or British is not about belonging to a certain group; it’s about believing in a certain set of ideals -- the rights of individuals, the rule of law. (Obama 25.5.2011.)

5.5.2. Pahuuden suhteellistuminen

Yhdysvalloissa Obaman retoriikassa huomiota ovat herättäneet presidentin tapa käsitellä Yhdysvaltojen tekemiä virheitä, menneisyyttä ja pyrkiä luomaan keskusteluyhteys entisten vihollisten kanssa. Juuri tämä Yhdysvaltojen virheiden käsittely, jota on kutsuttu myös anteeksipyytelyksi, tekee Obaman retoriikasta mielenkiintoisen (ks. esim. Carothers 2012, 9, 47; Hamid 2012, 1-5; Hersh 2011; Indyk, et al. 2012b, 1-3; Jackson 2011, 401, 405; Kalb 2012; Karon 2010; Zalman and Clarke 2009, 110). Käsittelen tätä osaa retoriikasta pahuuden ymmärtämisenä relationaalisesti.

Keskeistä Obaman argumenteissa hyvistä ja pahasta, ystävistä ja vihollisista, on, ettei niitä osassa puheista määritellä pysyviksi ominaisuuksiksi. Niitä ei retoriikassa oteta annettuina. Tällöin on kyse pahuuden suhteellistumisesta. Kun pahuus ymmärretään relationaalisesti, annetaan tilaa muutokselle. Pahuuden relationaalisuus on kytköksissä antideterministiseen retoriikkaan. Obama esimerkiksi haluaa osoittaa, että vihollisuudesta on mahdollista siirtyä ystäviksi. On tehtävä valinta vihan ja toivon, menneisyyden kahleiden ja tulevaisuuden mahdollisuuksien välillä (Obama 19.5.2011).

Obama haluaa osoittaa jeffersonilaiseen perinteeseen nojaten muutoksen mahdollisuuden ystävä-vihollinen –instituutiossa viittaamalla historiallisiin tapahtumiin. Hän soveltaa Yhdysvaltojen ja Saksan sekä Britannian ja sen entisten kolonioiden suhteiden muutoksen osoittamiseen erityistapauksen ideaa. Jälkimmäisessä erityistapauksessa Obama hyödyntää omaa toiseuttaan:

[...] Saksan ja meidän 1900-luvun liittolaisuutemme tarina osoittaa, mikä on mahdollista 2000-luvulla. Sodat voivat loppua. Vastapuolista voi tulla liittolaisia. Muurit voivat murtua.⁸⁹

[...] ihmisten on mahdollista yhdistyä ideaaliensa pohjalta sen sijaan, että he jakautuisivat eriävyyksiensä perusteella; sydänten on mahdollista muuttua ja vanha vihanpito on mahdollista jättää taakse; on mahdollista, että entisten kolonioiden pojat ja tyttäret istuvat tämän hienon parlamentin jäseninä ja kenialaisen, joka palveli Britannian jalkaväen kokkina, pojanpoika seisoo edessänne Yhdysvaltojen presidenttinä.⁹⁰

⁸⁹ [...] the story of Germany and our alliance in the 20th century shows what's possible in the 21st. Wars can end. Adversaries can become allies. Walls can come down. (Obama 7.6.2011.)

⁹⁰ [...] it is possible for people to be united by their ideals, instead of divided by their differences; that it's possible for hearts to change and old hatreds to pass; that it's possible for the sons and daughters of former colonies to sit here as members of this great Parliament, and for the grandson of a Kenyan who served as a cook in the British Army to stand before you as President of the United States. (Obama 25.5.2011.)

Relationaalinen pahuuden ymmärrys eli Itsen ja Toisen pahuuden suhteellisuus nousee Obaman puheissa myös esiin silloin, kun Obama puhuu Yhdysvaltojen tekemistä virheistä. Perelmanin mukaan yleisöä ei voi vakuuttaa tai suostutella, jollei yleisö tunne, että se on puhujan kanssa samanarvoinen ja tavoittelee samoja päämääriä. Kairon puheessa Obama (4.6.2009) pyrkii relationaalisesti ymmärretyn pahuuden avulla vakuuttamaan yleisön siitä, että hän näkee Toisen, eli Kairon puheen kohdalla arabimaailman, tasa-arvoisena toimijana, jolla on samat tavoitteet puhujan kanssa. Obama puhuu uskonnonvapaudesta ja pyrkii identifiikaation avulla samaistamaan yleisön intressit omiinsa. Obaman mukaan vapaus harjoittaa uskontoaan rauhanomaisesti on perusoikeus, jonka tulisi toteutua kaikkialla maailmassa.

Rinnakkaissuhteen avulla Obama pyrkii osoittamaan, että uskonnonvapauden suojelussa länsivallat ja Yhdysvallat sen osana ovat arabimaiden tavoin haasteiden edessä. Obama mainitsee puheessaan esimerkiksi koptilaiskristittyjen haasteellisen aseman Egyptissä ja toteaa heti perään, että Yhdysvalloissa esimerkiksi säännöt koskien hyväntekeväisyyttä hankaloittavat muslimien kykyä toteuttaa yhtä uskontonsa peruspilaria, almuveroa. Lisäksi länsimaissa on Obaman mukaan ongelmana, että musliminaisten pukeutumista kahlitaan teeskennellyn liberalismien varjolla (Obama 4.6.2009). Obama pyrkii konstruoimaan tilanteen, jossa muslimimaailma ja länsimaailma kamppailevat samojen ongelmien äärellä.

Obama turvautuu jeffersonilaisuuteen, jossa myönnetään, että oma valtio voi olla omien kansalaisten uhka – myös Yhdysvallat. Obama pyrkii uskonnonvapauden kohdalla retorisen identifiikaation avulla osoittamaan, ettei hän turvaudu essentialistiseen käsitykseen hyvästä ja pahasta. Obama muistuttaa, että toimijoita tulisi arvioida vain niiden käytöksen ja toiminnan perusteella. Yhdysvalloilla ja niin sanotuilla länsimailla on ongelmia uskonnonvapauden suojelussa. Koska kyse on universaalista ideaalista, kaikkia toimijoita, myös itseään tulisi arvioida sitä ideaalia vasten. Johtopäätös, jonka Obama toivoo saavansa hyväksytyksi yleisössä, on uskonnonvapauden toteutumisen tärkeys.

Kairon puheessaan Obama tuo esiin, että WTC-iskujen aikaan saama pelko ja viha saivat yhdysvaltalaiset toimimaan vastoin ideaalejaan ja periaatteitaan.

Syyskuun 11. aiheutti maallemme valtavan trauman. Pelko ja viha, joita se synnytti, olivat ymmärrettäviä, mutta joissakin tapauksissa ne johtivat meidät toimimaan vastoin

perinteitämme ja ideaalejamme. Me otamme konkreettisia askeleita muuttaaksemme tätä kurssia.⁹¹

Pelko ja viha johtivat Obaman mukaan esimerkiksi amerikkalaisten päätökseen perustaa Guantanamon vankileiri, jonka toimintatavat eivät noudata Yhdysvaltojen ideaaleja (Obama 4.6.2009). Obama kommentoi WTC-iskuja poikkeuksellisella tavalla ja puhuu Yhdysvaltojen tekemistä virheistä iskujen jälkeen. Obama käyttää pahan vihollisen premissiä vastoin sen yleistä muotoa ja argumentoi, että vihamieliset teot nostattavat vastapuolessa vihaa, mikä puolestaan johti Yhdysvaltojen ei-oikeutettaviin päätöksiin.

Obaman puhuessa vuonna 2010 vuoden 2001 terroristi-iskuista, hän korostaa, että terroristit pyrkivät hyökkäämään Yhdysvaltojen maaperän lisäksi myös sitä vastaan, mitä Yhdysvallat on, toisin sanoen niitä ideoita kohtaan, joille Yhdysvallat perustuu. Obaman mukaan terroristeille täytyy osoittaa, että he eivät saa muutettua sitä, mitä Yhdysvallat on (Obama 11.9.2010). Tällä retorisella syllogismilla Obama viittaa, ettei Yhdysvaltojen tule tinkiä ideaaleistaan iskujen takia, niin kuin Obama esittää tapahtuneen niin sanotussa terrorismin vastaisessa sodassa.

Obama muistuttaa puhuessaan YK:n yleiskokoukselle, etteivät ihmisoikeudet ole yhdessäkään maassa tulleet ilman vaikeuksia (Obama 23.9.2010). Obama käyttää retorista syllogismia argumentoidessaan ihmisoikeuksien luonteesta. Ensin hän argumentoi, ettei ole ollut aikaa jolloin ihmisoikeuksia ei olisi haastettu, jonka jälkeen hän toteaa, ettei ole olemassa valtiota, jossa niitä ei olisi poljettu. Hän jättää mainitsematta, ettei Yhdysvalloissakaan ihmisoikeudet ole itsestäänselvyys. Samassa puheessa Obama toteaa vedoten positiiviseen nihilismiin, että koska Yhdysvallat perustuu ideaaleille ja niiden jatkuvalle uusintamiselle, Yhdysvalloissa muutos on mahdollinen (Obama 23.9.2010).

Obama vetoaa niebuhrilaiseen ja toisaalta jeffersonilaisuuteen perusteluun puhuessaan sotilaille: Yhdysvallat tai mikään muukaan kansakunta ei voi määrätä koko muun maailman tapahtumia. Vain omien rajojensa sisällä se onnistuu: “[...]kuolevaisten ihmisten maailmassa tulee aina olemaan sortoa ja pahuutta.”⁹² Samalla hän kuitenkin vaatii, että muutosta on tavoiteltava ja käyttää näin yhtäaikaaisesti wilsonilaista perustelua (Obama 24.5.2010). Niebuhrilainen realismi ei siis poissulje puheesta wilsonilaisia tavoitteita tai ihanteita muutoksen puolesta. Niebuhrilaisuus tuo päinvastoin uskottavuutta puheeseen tai tunteen harkitsevaisuudesta. Pahuus tunnustetaan, se on osa ihmisluontoa. Kukaan ei ole

⁹¹ Nine-eleven was an enormous trauma to our country. The fear and anger that it provoked was understandable, but in some cases, it led us to act contrary to our traditions and our ideals. We are taking concrete actions to change course. (Obama 4.6.2009.)

⁹² [...] a world of mortal men and women will never be rid of oppression or evil. (Obama 24.5.2010.)

jumalallisessa asemassa, ja sortuu siksi ajoittain pahuuteen. Tämän realiteetin tunnustaminen ei kuitenkaan saa lannistaa: muutoksen puolesta on taisteltava.

Obama vetoaa realiteettien tunnustamiseen puhuessaan universaaliyleisölle lännen ja muslimimaiden välillä olevista jännitteistä: ”Nyt tämä ei tarkoita, että meidän pitäisi jättää huomioimatta jännitteiden lähteet. Tosiaan se tarkoittaa täysin päinvastaista. Meidän tulee kohdata nämä jännitteet avoimesti.”⁹³ Vain siten voidaan edetä alueen tilanteen edistämiseksi (Obama 4.6.2009). Negatiivisten suhteiden myöntäminen on tärkeää, jotta voidaan edetä niiden parantamiseksi. Ikään kuin ei pidä kieltää, ettei olisi pahuutta, sillä se on lähtökohta hyvien suhteiden rakentamiselle. Pahuus ei ole tällöin jotakin kaukaista tai käsittämätöntä. Se on osa ihmisluontoa ja sillä on inhimilliset lähteet. Tavattuun Afganistanin presidentti Karzain ja Pakistanin presidentti Zardarin Obama puhuu yhteisen vihollisen eristämisestä ja tuhoamisesta mutta nostaa esiin vihollisinstituution toisen puolen: vihollisuuden inhimilliset lähtökohdat. Ääri liikkeitä vastaan on taisteltava tukemalla talouskasvua ja tarjoamalla ihmisille enemmän mahdollisuuksia. Esimerkiksi Afganistanin ja Pakistanin välistä kauppaa olisi helpotettava (Obama 6.5.2009).

Obaman sanoma on ollut koko hänen kolmen ensimmäisen vuoden ajan, että yhdysvaltalaisen turvallisuudesta huolehtiminen ei merkitse, että yhdysvaltalaisen tarvitsisi luopua heille tärkeistä arvoista. Näin Obama argumentoi myös State of the Union -puheessaan vuonna 2010. Hän myös toteaa, että Yhdysvallat on uudistanut näkökantansa maata uhkaavia terroristeja kohtaan (Obama 27.1.2010): ”Me olemme kieltäneet kidutuksen ja vahvistaneet kumppanuuksia Tyyneltämereltä Etelä-Aasiaan ja Arabian niemimaalle.”⁹⁴ Obama esittää retorisella syllogismilla, että Yhdysvallat *ei* ole terrorismia vastaan taistelllessaan aina pitänyt kiinni arvoistaan. Kumppanuudet ympäri maailmaa ovat heikentyneet. Poliittisella retoriikallaan Obama pyrkii vahvistamaan omaa hallintoaan, maansa imagoa sekä hallintonsa suosiota vertaamalla sitä edellisen hallinnon virheisiin. Samalla hän myöntää Yhdysvaltojen tekemiä virheet.

Puhuessaan kotiyleisölle Obama puhuu vähemmän Yhdysvaltojen tekemistä virheistä ja enemmän Yhdysvaltojen maineesta ja siitä, kuinka Yhdysvaltojen maine on kärsinyt siitä, kun Yhdysvallat ei ole noudattanut ideaalejaan. Obama esimerkiksi kuvailee demokraattivaikuttajille suunnatussa tapahtumassa Bushin aikaista mielikuvaa

⁹³ Now, that does not mean we should ignore sources of tension. Indeed, it suggests the opposite: We must face these tensions squarely. (Obama 4.6.2009.)

⁹⁴ We've prohibited torture and strengthened partnerships from the Pacific to South Asia to the Arabian Peninsula. (Obama 27.1.2010.)

Yhdysvalloista. Hänen mukaansa Yhdysvallat kahden sodan keskellä oli menettänyt ympäri maailmaa maineensa johtavana hyvän aikaansaajana (Obama 20.6.2011b).

Niin sanotun arabikevään tapahtumien vyöryessä vuonna 2011 Obama pyrkii vakuuttamaan yleisön oman hallintonsa linjavetojen oikeellisuudesta vertaamalla politiikkaa edellishallinnon politiikkaan. Obama kertoo Yhdysvaltojen pääintressejä Lähi-idässä olleen esimerkiksi turvallisuus, vapaa kauppa, Israelin suojeleminen ja Lähi-idän rauha. Obaman mukaan nämä toimet ovat tärkeitä mutta, ne eivät riitä auttamaan alueen köyhyyteen tai demokratiavajeeseen. Näin Obama samalla arvostelee Yhdysvaltojen aikaisempaa politiikkaa alueella ja samalla arvostelee Yhdysvaltojen omaa toimintaa alueella. Toisaalta Obama toteaa, että Yhdysvallat voi puhua tiettyjen periaatteiden puolesta, mutta kaikki maat eivät tule olemaan alueella edustuksellisia demokratioita. Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän ihmiset saivat muutoksen aikaan itse. Muutoksen loppuun saattaminen on heidän tehtävänsä (Obama 19.5.2011).

Obama tuo myös esille, että Yhdysvallat on epäonnistunut puhumaan laajempien kansanjoukkojen pyrkimysten puolesta alueella, mikä on yhteydessä ihmisten epäluuloon Yhdysvaltoja kohtaan. Lisäksi Obama painottaa, että yhdysvaltalaisen asenteen aluetta kohtaan olisi parannettavaa. Yhdysvaltalaiset ovat väsyneet terroristihyökkäyksiin, panttivankidraamoihin ja väkivaltaiseen retoriikkaan, mutta jos Yhdysvallat ei muuta lähestymistapaansa, suhteita uhkaa syvenevä jakautumisen kierre (Obama 19.5.2011):

[...] meidän täytyy hyväksyä, että strategia, joka perustunut kapeasti näiden intressien ajamiselle ei täytä tyhjää vatsaa tai salli jonkun esittää heidän mielipiteitään. Lisäksi, se, että olemme epäonnistuneet puhumaan tavallisten ihmisten laajempien pyrkimysten puolesta, ruokkii vain sitä epäluuloa, joka on voimistanut vuosia sitä käsitystä, että Yhdysvallat ajaa omaa etuaan heidän kustannuksellaan.⁹⁵

Obama arvostelee relationaalisen toiseuden retoriikassaan myös Yhdysvaltojen liittolaisia sekä omaa suhtautumistaan omiin liittolaisiin. Retoriikan tasolla Obama pyrkii vakuuttamaan kansainväliselle yhteisölle, että vastuu ja velvollisuus kunnioittaa ihmisarvoa ja kansainvälisen yhteisön pelisääntöjä pätee myös Yhdysvaltojen liittolaisiin, kuten Bahrainiin, missä Yhdysvalloilla on muun muassa tukikohta. Se, että Toinen nähdään erityisenä ystävänä, kuten Israel tai liittolaisena, kuten Bahrain, ei tarkoita, että toimintaa voisi katsoa läpi

⁹⁵ [...] we must acknowledge that a strategy based solely upon the narrow pursuit of these interests will not fill an empty stomach or allow someone to speak their mind. Moreover, failure to speak to the broader aspirations of ordinary people will only feed the suspicion that has festered for years that the United States pursues our interests at their expense. (Obama 19.5.2011.)

sormien. Retoriikan tasolla ”ystävien” toimintaa arvostellaan ja Meidän hyvyyden suhteellisuus tunnustetaan.⁹⁶

Koskien Yhdysvaltojen omaa suhtautumista liittolaisiinsa Obama pyrki vastaamaan antiamerikkalaisuuden haasteeseen puhuessaan Strasbourgissa Ranskassa ensimmäisenä virkavuotenaan. Obama pyrki saamaan yleisön tuen väitteelleen, että transatlanttinen suhde oli heikentynyt vastavuoroisen epäluulon seurauksena:

Tiedän, että politiikasta meillä on ollut rehellisiä erimielisyyksiä mutta tiedämme myös, että on jotakin muuta, joka on ryöminyt suhteeseemme. Yhdysvallat ei ole onnistunut arvostamaan Euroopan johtavaa roolia maailmassa. Sen sijaan, että olisimme juhlineet dynaamista unionianne ja pyrkineet luomaan kumppanuuden vastataksemme yhteisiin haasteisiin, on ollut aikoja, jolloin Yhdysvallat on osoittanut ylimielisyyttä ja ollut vähättelevä, jopa halveksiva.⁹⁷

Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa Obama käyttää kriittistä retoriikkaa Jemenin presidentti Salehista ja Bahrainin hallinnosta (Obama 19.5.2011). Yhdysvallat asettui Bahrainin hallinnon taakse helmikuussa 2011. Tavoitteena oli, että hallinto ja oppositio aloittavat poliittisen dialogin. Obama ilmaisi kuitenkin toukokuussa tyytymättömyytensä Yhdysvaltojen ystävän toimiin:

Ainoa tie eteenpäin on, että hallinto ja oppositio aloittavat merkityksellisen dialogin, ja ei voi olla oikeaa dialogia, jos osa rauhanomaisesta oppositiosta istuu vankilassa.⁹⁸

Vastakkainasettelun sijasta Obama argumentoi keskusteluyhteyden puolesta. Kotiyleisölle puhuessaan Obama painottaa, että vihollisille tulee kertoa rehellisesti, mitä Yhdysvallat tukee ja jos vihollinen päättää ryhtyä uudistuksiin, se saa Yhdysvaltojen täyden tuen (Obama 19.5.2011).

Keskusteluyhteyden säilyminen ja demokraattisen dialogin edistäminen nähdään tärkeinä. Demokratiaan kuuluu, että keskustelua on käytävä, vaikkei keskustelu aina miellyttäisi (Obama 19.5.2011). Ihmisarvon ja keskinäisen kunnioituksen näytellessä absoluuttisia hyviä Obaman puheissa, demokratia esiintyy korkealla Obaman arvohierarkioissa eräänlaisena

⁹⁶ Obaman ensimmäisellä kaudella retoriikan ja todellisuudessa tapahtuneiden muutosten välillä koskien esimerkiksi siirtokuntia ja Bahrainin poliittista dialogia, suuria muutoksia ei ole havaittu (ks. esim. Telhami, 2013; Lynch, artikkeli 2013).

⁹⁷ I know that there have been honest disagreements over policy, but we also know that there's something more that has crept into our relationship. In America, there's a failure to appreciate Europe's leading role in the world. Instead of celebrating your dynamic union and seeking to partner with you to meet common challenges, there have been times where America has shown arrogance and been dismissive, even derisive. (Obama 3.4.2009.)

⁹⁸ The only way forward is for the government and opposition to engage in a dialogue, and you can't have a real dialogue when parts of the peaceful opposition are in jail. (Obama 19.5.2011.)

keinona saavuttaa nämä absoluuttiset hyvät. Obama vältteli demokratian käsitteen käyttöä ensimmäisenä vuotenaan mutta omaksui sen retoriikkaansa vuoden 2010 välivaalien jälkeen. Obaman mukaan moniääninen yhteiskunta on ihmisarvon toteutumisen kannalta oleellista ja siksi Yhdysvallatkin on valmis kuulemaan niitä ääniä, joita ei haluaisi kuulla:

Amerikka kunnioittaa kaikkien rauhanomaisten ja lakia noudattavien äänien oikeutta tulla kuulluksi, vaikka me olisimme niiden kanssa eri mieltä. Ja joskus me olemme perustavanlaatuisesti eri mieltä.⁹⁹

Israel-Palestiina-konfliktiin liittyen Obama pyrkii osoittamaan, että kumpikin osapuoli on toiminut väärin. "Israelin siirtokuntatoiminta jatkuu. Palestiinalaiset ovat kävelleet pois neuvotteluista" (Obama 19.5.2011). "Lopulta kaikki on kiinni siitä, että israelilaisten ja palestiinalaisten täytyy toimia. Kukaan ei voi pakottaa rauhaa heidän välilleen—ei Yhdysvallat eikä kukaan muu."¹⁰⁰ Tuki Israelille on horjumaton, mutta:

[...] juuri ystävyyskäsityksemme vuoksi on tärkeää, että me kerromme totuuden: vallitseva tilanne on kestävä, ja Israelin täytyy toimia rohkeasti edistääkseen pysyvää rauhaa. [...] Unelma juutalaisesta ja demokraattisesta valtiosta ei toteudu, jos miehitys jatkuu.¹⁰¹

Palestiinalaisille tulee Obaman mukaan taata valtion rajat, jotka perustuvat vuoden 1967 sopimukselle ja Israelin turvallisuus tulee taata. Oleellista konfliktin ratkaisussa on, että nöyryytyksen tulee loppua ja vastakkainasettelun on päätyttävä. Obama käyttää erityistapauksena palestiinalaisen tarinaa, joka menetti kolme lastaan Israelin pommituksissa Gazassa, havainnollistamaan yleistä sääntöä vastakkainasettelun ylittämisen mahdollisuudesta. Obaman mukaan tämä palestiinalainen haluaa nyt työskennellä rauhan eteen. Hän ei suostu vihaamaan edes vihollistaan, sillä viha ei hyödytä (Obama 19.5.2011).

Käsitellessään Iranin ydinaseuhkaa tai Afganistanin jälleenrakennusta Obama on toistuvasti ilmaissut, että hän on halukas tekemään yhteistyötä Iranin nykyhallituksen kanssa ja Afganistanissa hän toivoo yhteistyötä talibanien ja Afganistanin nykyhallituksen kanssa. Ehdoiksi asetetaan Iranin kohdalla kansainvälisten sopimusten noudattaminen ja talibanien kohdalla väkivallasta ja al Qaida -yhteyksistä luopuminen sekä perustuslain, mukaan lukien ihmisoikeuksien, kunnioitus (Obama 9.6.2010; 1.7.2010a; 16.12.2010; 2.5.2011). Obama

⁹⁹ America respects the right of all peaceful and law-abiding voices to be heard, even if we disagree with them. And sometimes we profoundly disagree with them. (Obama 19.5.2011.)

¹⁰⁰ Now, ultimately, it is up to the Israelis and Palestinians to take action. No peace can be imposed upon them - not by the United States; not by anybody else. (Obama 19.5.2011.)

¹⁰¹ [...] precisely because of our friendship, it's important that we tell the truth: The status quo is unsustainable, and Israel too must act boldly to advance a lasting peace. [...] The dream of a Jewish and democratic state cannot be fulfilled with permanent occupation. (Obama 19.5.2011.)

tukeutuu näin hamiltonilaiseen ulkopolitiikan traditioon, missä Toinen on aina mahdollinen kauppakumppani tai yhteistyökumppani.

Obama pyrkii antamaan tunnustusta niin sanotun vihollishallinnon kansalle ja osoittamaan näin antiessentialistisen ymmärryksensä hyvästä ja pahasta, mikä antaa poliittista liikkumavaraa. Iranin kansa on Obaman mukaan tunnettu lahjoistaan ja kontribuutioistaan ihmiskunnalle. Yhdysvalloissa iranilaistaustaiset yhdysvaltalaiset ovat kukoistaneet. Obaman mukaan Iranin kansan olisi mahdollista lisätä vaurauttaan integroitumalla kansainväliseen yhteisöön, mutta hallinto estää tämän (Obama 1.7.2010a). Obama haluaakin tuoda esiin, että sanktioita ei ole osoitettu iranilaisille vaan Iranin hallinnolle. Obama pyrkii osoittamaan, että hän tavoittelee Iranin kansakunnan nousua ja Iranin kukoistamista. Tähän päästään, jos Iranin hallinto noudattaa kansainvälisiä sopimuksia, jotka se on allekirjoittanut. Tällöin sanktioista luovutaan (Obama 9.6.2010).

Jotkin *asiat* todetaan Obaman puheissa absoluuttisesti pahoiksi, kuten ydinaseet. Abstraktit uhat voivat olla kaikkien yhteisiä uhkia. Tämä mahdollistaa poliittisen liikkumavaran säilymisen:

Ja sen vuoksi vakuutin voimakkaasti, että Amerikan sitoutuminen maailmaan, missä yksikään valtio ei omista ydinaseita. Ja kenellä tahansa valtiolla – Iran mukaan lukien – on oikeus rauhanomaiseen ydinvoimaan.¹⁰²

Obaman mukaan Yhdysvallat pyrki kansainvälisen yhteisön kanssa, Kiina mukaan lukien, lähestymään Irania yhteisen intressin ja kunnioituksen kautta, mutta Iran kieltäytyi astumasta diplomatian ovesta (Obama 9.6.2010). Obama argumentoi hamiltonilaiseen perusteluun vedoten, että todellinen turvallisuus ei tule ydinaseista vaan kansainvälisen oikeuden noudattamisesta. Samassa puheessa Obama painottaa, ettei Yhdysvallat harrasta kaksinaismoralismia, sillä Yhdysvallat on itse sitoutunut vähentämään maansa ydinasearsenaalia (Obama 9.6.2010). Obama painottaa Sarkozyn kanssa puhuessaan, että kansainvälinen yhteisö on sitä mieltä, että Iranin kohdalla on ovi pidettävä avoinna diplomatialle, jos Iran siitä ovesta päättää kävellä. Sillä aikaa, kun Iran harkitsee tätä, kansainvälinen yhteisö toimeenpanee taloudellisia sanktioitaan (Obama 30.3.2010).

Puhuessaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan huippukokouksessa ensimmäisenä virkavuotenaan Obama pyrki retoriikassaan rikkomaan historian saatossa rakentuneen negatiivisen toiseuden Yhdysvaltojen ja sen eteläpuolisten valtioiden välillä. Obama hyödynsi Trinidad ja Tobagossa

¹⁰² And that's why I strongly reaffirmed America's commitment to seek a world in which no nations hold nuclear weapons. And any nation – including Iran – should have the right to access peaceful nuclear power. (Obama 4.6.2009.)

pitämässään puheessa yleisön premissiä saadakseen siirrettyä yleisön antama hyväksyntä omille näkemyksilleen. Yleisön esikäsityksiin lienee kuulunut negatiivinen mielikuva Yhdysvaltojen toiminnasta alueella. Obama pyrki vakuuttamaan yleisön samalla tavoin kuin esimerkiksi Egyptissä: myöntämällä, että Yhdysvallat oli toiminut väärin ja toivomalla, ettei historia tuhoa tulevaisuuden tarjoamia mahdollisuuksia:

Tiedän, että aikaisemmin lupaukset kumppanuudesta ovat olleet katteettomia ja että luottamus täytyy ansaita ajan myötä. Vaikkakin Yhdysvallat on tehnyt paljon edistääkseen rauhaa ja vaurautta alueella, olemme ajoittain olleet piittaamattomia ja ajoittain me olemme pyrkineet sanelemaan meidän ehtomme. Mutta vakuutan teille, että tavoittelemme tasa-arvoista kumppanuutta.¹⁰³

Puhuessaan Turkin parlamentille Ankarassa Obama pyrkii rinnakkaissuhteen avulla vakuuttamaan yleisön. Obama rinnastaa Turkin keskustelua herättäneen menneisyyden armenialaisten suhteen Yhdysvaltojen kamppailuun orjuuden kanssa. Tämä menneisyyden kamppailujen rinnakkaissuhde voidaan myös nähdä identifikaationa. Obama identifioi Turkin ja Yhdysvaltojen kivuliaan menneisyyden laajempaan kansakuntien kamppailuun kohti menestyksestä demokratiaa ja oikeusvaltiota:

Toinen asia, jonka kaikki demokratiat kohtaavat, kun ne siirtyvät kohti tulevaisuutta, on, miten käsitellä menneisyyttä. Yhdysvallat yhä käsittelee jotakin meidän historiamme pimeämpiä aikoja. [...] Meidän maamme vieläkin kamppailee orjuuden ja syrjinnän perinnoissa sekä Amerikan alkuperäiskansojen aiemmassa kohtelussa.¹⁰⁴

Tunnustamalla Meidän tekemät moraalittomat teot on mahdollista pyrkiä lisäämään universaaliyleisön alttiutta hyväksyä väittämät. Tällöin osoitetaan, ettei kyse ole kaksinaismoralismista. Obama pyrki jopa osoittamaan, että hän ymmärtää pahan Itsen ja Toisen motiiveja, vaikkakaan ei hyväksy niitä. Paha Toinen inhimillistyy, koska sen toiminnalla on ikään kuin ymmärrettävissä olevia syitä, kuten pelko ja viha. Paha Toinen on yhtä lailla kykenevä muuttumaan kuin Yhdysvallat on kykenevä muuttamaan omaa toimintaansa. Tällöin kukin toimija nähdään kykeneväisenä pahaan eikä mikään toimija ole lopulta essentialtaan hyvä tai paha.

¹⁰³ I know that promises of partnership have gone unfulfilled in the past, and that trust has to be earned over time. While the United States has done much to promote peace and prosperity in the hemisphere, we have at times been disengaged, and at times we sought to dictate our terms. But I pledge to you that we seek an equal partnership. (Obama 17.4.2009.)

¹⁰⁴ Another issue that confronts all democracies as they move to the future is how we deal with the past. The United States is still working through some of our own darker periods in our history. [...] Our country still struggles with the legacies of slavery and segregation, the past treatment of Native Americans.“ (Obama 6.4.2009.)

6. Loppupäätelmät

Obaman ulkopoliittisessa retoriikassa ajatus hyvän ja pahan vastakkainasettelusta näyttäytyy erilaisissa muodoissa argumenttien taustalla: hyvän ja pahan vastakkainasettelu ei esiinny esisopimuksissa vain ideana absoluuttisista vastinpareista, vaan argumentointi viittaa myös suhteelliseen eli relationaaliseen käsitykseen hyvästä ja pahasta. Yleisö eli se, kenet pyritään vakuuttamaan, sekä väitteet, joille haetaan hyväksyntää, ohjaavat osaltaan, millaisena hyvän ja pahan vastakkainasettelu ilmenee. Hyvän ja pahan vastakkainasettelun eri ilmenemismuodot kytkeytyvät retoriikassa dialektisiin negatiivisen toiseuden ilmaisiin, positiivisen toiseuden ilmaisiin sekä näkemyksiin, jotka pyrkivät ylittämään negatiivisen toiseuden. Toiset jakaantuivat puheissa eksistentiaaliin Toisiin, jotka ovat paikallistettavissa ja nimettävissä, sekä ei-eksistentiaaliin, abstrakteihin Toisiin. Puheissa Toinen voi olla yksilö, joukko, valtio, ryhmä valtioita tai jokin abstrakti, ei-eksistentiaalinen paha, jota ei yksilöidä henkilöihin tai ryhmiin.

Dialektiikan ylittävät ilmaisut, joita voidaan kuvailla dialektisen sijaan dialogin kaltaiseksi vuorovaikutukseksi, ovat tärkeitä pyrittäessä lisäämään ymmärrystä kansakuntien välille ja mahdollistamaan kansainvälinen yhteistyö. Tällöin Obama vaatii ihmisiä asettumaan Toisen asemaan ja tunnistamaan jaetun ihmisyyden kokemus, jotteivät muut kansakunnat näyttäytyisi vain Toisina. Puhuessaan arabimaille, eurooppalaisille tai Latinalaiselle Amerikalle, Obama käyttää ilmaisuja, jotka viittaavat positiiviseen toiseuteen tai jopa sen ylittämiseen. Hän puhuu wilsonilaisittain inklusiivisuudesta ja samanarvoisuudesta. Joissakin puheissa, kuten Indonesiassa ja Intiassa pidetyissä puheissa, Obama viittaa Itsen kykyyn asettua Toisen asemaan ja puhuu Itsestään Toisena. Obaman omaa toiseutta käytetään puheissa hyväksi, kun pyritään osoittamaan, että negatiivisen toiseuden asettamat haasteet on mahdollista ylittää. Muutoin Aasiaan suunnatuissa puheissa Obama painottaa yhteistyön keskinäisiä hyötyjä ja Toinen nähdään valtaosin hamiltonilaisen tradition mukaisesti kilpailijana, jonka kanssa on mahdollista ja tulee tehdä yhteistyötä, jotta voidaan vahvistaa kansainvälisiä pelisääntöjä. Tällöin kyse on ei ole niinkään toiseuden ylittämisestä retoriikassa vaan positiivisesta toiseudesta. Myös kansainvälisen yhteisön jäsenet ovat Yhdysvalloille positiivisia Toisia tai jopa osa Itseä.

Yleisöt määrittävät, mitä retoriikkaa toiseudesta Obama kulloinkin hyödyntää. Relationaalista muotoa toiseudesta hyödynnetään pyrittäessä vakuuttamaan laaja kansainvälinen yleisö, kuten

uuden retoriikan analyysin universaaliyleisö, Yhdysvaltojen pragmaattisista päämääristä. Lisäksi Toinen halutaan suostutella noudattamaan Yhdysvaltojen ajamia periaatteita muistuttamalla, että keskusteluyhteys halutaan pitää myös niiden kanssa, joiden kanssa on perustavanlaatuisia erimielisyyksiä, kuten talibanit tai Iranin hallinto. Etsittäessä esimerkiksi yhteistyöhalukkuutta kehitysyhteistyössä esiintyvät terrorismin pesäkkeetkin alueina, missä ihmiset eri resurssien puutteiden vuoksi ajautuvat toimimaan vastoin Yhdysvaltojen intressejä.

Universaaliyleisölle puhuessaan Obama pyrkii retoriikallaan pois tilanteesta, jossa Yhdysvallat tai länsi nähtäisiin dominoivan ja pyrkivän muokkaamaan Toisia. Esimerkiksi puhuttaessa hallintomalleista Toinen pyritään esittämään samanarvoisena toimijana. Obaman puheissa demokratiaa ei jeffersonilaisittain haluta viedä Toisille. Sen sijaan halutaan edistää ihmisten arvokkuutta. Ihmisarvokkuus taas turvataan, kun perustoimeentuleminen turvataan. Tämä korostui etenkin Obaman puheissa koskien niin sanottua arabikevättä. Universaalit ihmisoikeudet ja demokratia eivät sinällään näyttäytyä absoluuttisina hyvinä, vaan ne ovat keinoja saavuttaa absoluuttinen hyvä, sillä niiden toteuttaminen mahdollistavat arvokkuudessa elämisen.

Obaman puheissa etenkin Yhdysvaltojen ulkopuolisille erityisyleisöille tuotiin esiin, että Yhdysvallat ei määrittele ketään viholliseksi, joka ei ikään kuin päättää tietoisesti asettua sitä vastaan. Useissa Obaman puheissa sekä universaaliyleisöille ja erityisyleisöille esiintyi determinismin vastaisuus. Ennaltamäärittämättömyyden idea on osa hyvyiden ja pahuuden suhteellisuutta. Kukin valitsee oman tiensä ja kohtalonsa. Determinismin vastaisuus esiintyi muun muassa lausunnoissa Yhdysvaltojen oman kohtalon epävarmuudesta, rotusortoon liittyvän toiseuden haasteiden ylittämisestä Obaman presidenttiyden myötä tai koskien entisten vihollisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Obama siis murtaa joissakin puheissa myytin hyvistä Meistä ja pahoista Heistä ja esittää Yhdysvallat kykeneväisenä pahuuteen, kuten jeffersonilainen ulkopolitiikan perinne ja Niebuhrin käsitys hyvyydestä ja pahuudesta esittää. Pahojen vihollisten pahuus nähdään suhteellisenä: he pystyvät myös hyvään. Tunnustamalla Meidän tekemät moraalittomat teot on mahdollista pyrkiä lisäämään universaaliyleisön alttiutta hyväksyä väittämät. Tällöin osoitetaan, ettei kyse ole kaksinaismoralismista. Obama pyrkii jopa osoittamaan, että hän ymmärtää pahan Itsen ja Toisen motiiveja, vaikkakaan ei hyväksy niitä. Tällöin paha Toinen inhimillistyy, koska sen toiminnalla on ikään kuin ymmärrettävissä olevia syitä, kuten pelko

ja viha. Paha Toinen on yhtä lailla kykenevä muuttumaan kuin Yhdysvallat on kykenevä muuttamaan omaa toimintaansa.

Jos universaaliyleisölle puhuessaan Obama hyödyntää negatiivisen toiseuden ylittävää tai positiivisen toiseuden ilmaisuja, niin puhuessaan kotiyleisölle tai tietyille kapeille yhdysvaltalaisista koostuville erityisyleisöille hän soveltaa myös vakiintuneisiin rakenteisiin juurrutettuja hyvän sankarin ideaa Itsestä ja absoluuttisen pahan ideaa Toisesta. Tällöin, kuten puhuessaan terroristi-iskujen muistotilaisuuksissa, Israelin etua ajavalle järjestölle tai puolustusvoimille, tavoitteena voi olla usein poliittisen kannatuksen kasvattaminen kotimaassa. Absoluuttinen käsitys hyvästä ja pahasta ilmenee esimerkiksi seuraavista väitteistä: Yhdysvaltojen voimankäyttö on moraalisesti oikeutettua; Yhdysvalloilla on velvollisuus toimia vapaan maailman johtajana; vihollinen ei kykene muuhun kuin yhdysvaltalaisten tappamiseen; vihollisella ei ole arvoja tai periaatteita. Edellä kuvattu retoriikka nojaa yleensä wilsonilaiseen perinteeseen, joka korostaa moraalista ylemmyyttä.

Negatiivisen toiseuden ytimessä on vihollisuuden käsite. Jotta Toinen voidaan ymmärtää vihollisena, täytyy oma pahuus siirtää Toiseen. Yhdysvaltojen politiikkaan keskittynyt tutkimuskirjallisuus esittää, että uskonnolliseen ja poliittiseen ajatteluun perustuva absoluuttinen käsitys hyvän ja pahan vastakkainasettelusta on tärkeä osa Yhdysvaltojen poliittista kulttuuria. Pahaa vastaan taisteluun sekoittuu moraali ja taistelulla nähdään jopa jumalallinen oikeutus. Todellisen vihollisen olemassaolon lisäksi tutkimuskirjallisuudessa puhutaan pahan vihollisen tarpeesta oman toiminnan legitimisoinniseksi, identiteetin rakentamiseksi tai sisäisen koherenssin vahvistamiseksi. On myös esitetty, että dialektinen vastakkainasettelu on perustavanlaatuinen osa länsimaista tapaa hahmottaa yhteiskunta

Jos identiteetin muodostamisen ja ylläpitämisen yhteydessä hyödynnetään pahoja Toisia, Obaman puheissa nämä vahvistavat negatiiviset Toiset ovat useimmiten abstrakteja, näkymättömiä, ei-eksistentiaalisia pahoja. Paha voi olla yleisesti ääriliikehdintä, tyrannia tai ydinaseiden leviäminen. Obaman puheissa tietyt abstraktit pahat, kuten huumeet, ilmastonmuutos, järjestäytynyt rikollisuus tai köyhyys, eivät näyttäydy niinkään pahoina vihollisina vaan pikemminkin ongelmina, joita käytetään pääasiassa esimerkkeinä kansainvälisen yhteistyön tarpeesta. Ääriliikehdintä nähdään taas selkeämmin vihollisena.

Toisaalta analyysini osoittaa, että Obaman retoriikassa hahmottuu myös vastakkainasettelusta poikkeavia näkemyksiä vihollisuuteen. Osassa retoriikkaa puhutaan vihollisuuden

inhimillisistä lähtökohdista, vihollisen “ymmärtämisestä” ja halusta luoda keskusteluyhteys entisiin tai nykyisiin vihollisiin, mikä viittaa vihollisen pahuuden suhteellistumiseen. Näiden näkökulmien lisäksi joissakin puheissa esiintyy tutkimuskirjallisuudessa harvoin esille tuotu jeffersonilainen näkemys Yhdysvaltojen itse Itselleen muodostamasta uhasta. Tällöin Yhdysvallat ulkopoliittikallaan uhkaa Itseään, sillä se uhkaa omia ideaalejaan, kuten Obama esittää terrorismin vastaisen sodan ja esimerkiksi Guantanamon vankileirin tehneen. Kun Obama representoi Itsen ja Toisen pahuuden suhteellisenä, vastakkainasettelun merkitys hämärtyy.

Tutkimuskirjallisuus, jossa tarkastellaan nimenomaan Obaman retoriikkaa osana yhdysvaltalaista poliittista kulttuuria, on huomioinut edellä kuvatun epätyypillisen tavan käsitellä vastakkainasettelua ja pyrkinyt punomaan sen osaksi Obaman poliittista maailmankuvaa tai filosofiaa. Obaman kamppailua absoluuttisia määreitä, dogmeja ja vastakkainasettelua vastaan sekä epävarmuuden sietämistä on kuvailtu muun muassa pragmatismiksi, kulttuurirelativismiksi tai jopa dekonstruktiviseksi lähestymistavaksi. Lisäksi tutkittaessa yksin ulkopoliittikkaa on Obaman linjaa kategorisoitu esimerkiksi yhdistelmäksi liberalistista tasa-arvon ja ihmisarvokkuuden edistämistä ja realismin perinteeseen tyypillistä harkintaa liittyen ihmisten erehtyväisyyteen, demokratian viemiseen tai interventioihin.

Tutkimustulokseni asettuvat sikäli olemassa olevaan tutkimuskirjallisuuteen, että analyysini osoittaa Obaman kamppailevan erilaisia jakolinjoja ja ehdottomia doktriineja vastaan. Lisäksi vihollinen Obaman puheissa on usein suurvallalle tyypillinen abstrakti vihollinen. Kuitenkin analyysini osoittaa myös, että Obaman retoriikasta koskien toiseutta ei ole mielekäästä pyrkiä muodostamaan yhtenäistä tarinaa tai doktriinia, sillä retoriikka asettuu erinäköisiin koulukuntiin yleisöstä ja kansainvälispoliittisesta tilanteesta riippuen. Vaikka pragmatismen traditio tuo esiin tärkeitä huomioita Obaman vastakkainasettelua välttelevästä retoriikasta, on vaarana, että se jättää huomioimatta Obaman hyvin monipuolisen tavan käsitellä Yhdysvaltoja ja sen Toisia.

Toiseuden näkökulmasta Obaman ulkopoliittista retoriikkaa ei ole myöskään välttämättä mielekäästä sijoittaa realismin ja liberalismien dikotomiaan, vaikkakin on selvää, että molempien traditioiden näkökulmia esiintyy Obaman retoriikassa. Jos Obaman retoriikkaa tarkastelee liberalismien ja realismien synteessin avulla, tulkinnasta voi jäädä huomioimatta erityisiä ulkopoliittikan nyansseja. Esitän, että Obaman retoriikassa näkökulmia toiseuteen on

enemmän kuin yksi tai kaksi. Walter Russell Meadin koulukunnat yhdistettynä Niebuhrin näkökulmiin tarjoavat aineistoa ymmärtää Obaman retoriikkaa usean eri tarinan rinnakkaiselona, jossa koulukuntien näkemykset toiseuteen vaihtelevat yleisön mukaan.

Perinteinen tapa käsitellä Itsen absoluuttista hyvyyttä viittaa yleensä wilsonilaiseen perinteeseen. Obama esittää wilsonilaisittain, että kaikilla ihmisillä on lopulta samanlaisia pyrkimyksiä jaetun ihmisyyden premissin mukaisesti, mutta sanoessaan, että jopa vihollinen on pohjimmiltaan samanlainen kuin muut toimijat, kyse on wilsonilaisuuden sijaan pikemminkin niebuhrilaisesta tai hamiltonilaisesta realismista. Kun Itsen ja Toisen pahuus ymmärretään suhteellisenä, kyse on useimmiten jeffersonilaisesta argumentoinnista. Esimerkiksi Obaman tapa tuoda esiin Yhdysvaltojen tekemiä virheitä koskien terrorismin vastaista sotaa asettuu jeffersonilaiseen perinteeseen. Toisaalta taas yhteistyön tekeminen entisten vihollisten kanssa osoittaa pahuuden suhteellisuuden, muttei jeffersonilaisessa hengessä. Kyse on pikemminkin hamiltonilaisesta järjestyksen ylläpitämisestä ja kansainvälisestä vastuusta.

Vastuun retoriikka hahmottuu yhtälailla monipolkuisena traditioiden vyyhtinä. Vastuu voidaan määritellä wilsonilaisittain sisäsyntyisenä, jolloin se perustuu moraaliin. Puuttumista toisen valtion kansalaisten asioihin ei nähdä ongelmallisena, kun kyseessä ovat universaalit hyvät. Kuitenkin Obaman puheissa kansainvälistä vastuuta perusteellaan myös Yhdysvaltojen hegemonisella asemalla, globalisaation luomilla realiteeteilla ja talousintresseillä, jolloin perustelu nojaa hamiltonilaiseen traditioon. Kun todetaan, ettei vastuunkannon tule johtaa riippuvuuteen ja avustuskohteen tulee itse saada määrittää tiensä ja Yhdysvaltojen kunnioittaa myös sellaisia laillisia ääniä, jotka ovat perustavanlaatuisesti sen omien toiveiden vastaisia, kyse on pikemminkin jeffersonilaisesta perustelusta.

Tutkimukseni myötä on siis mahdollista hahmottaa monipuolinen traditioperusta Obaman retoriikalle sekä Obaman tapa rikkoa retoriikassaan perinteistä pahan vihollisen kuvaa. Näiden lisäksi esitän, Obaman toiseutta koskevat ilmaisut on asetettavissa olemassa oleviin, historiallisesti rakentuneisiin ulkopoliittisiin traditioihin: wilsonilaiseen, jeffersonilaiseen ja hamiltonilaiseen traditioon. Konstruktivismin näkökulmasta puhuja voi pyrkiä tuottamaan puheellaan tai teoillaan muutoksia rakenteeseen, mutta premissien vuoksi puheen sisältö on aina tiettyssä määrin ennalta määrättyä. Yleisö lopulta antaa rajat ja ohjaa sitä, mitä toimija voi sanoa. Tutkielmani avulla ei ole mahdollista selvittää kykeneekö Obama muokkaamaan osaltaan häntä ympäröivää rakennetta tai onnistuuko hän murtamaan olemassa olevia

käsityksiä, mutta tutkimukseni osoittaa Obaman tuovan esiin tyypillistä vastakkainasettelua monipuolisemman näkemyksen hyvään ja pahaan ja löytää tälle näkemykselle historiallisia perustoja.

Tutkimuksessani ei juuri oteta kantaa toiseuden eettisiin näkökulmiin, sillä tarkoituksena on esittää, miten Obama hyödyntää retorisesti toiseuden eri näkökulmia. Kyse ei ole Obaman tai Yhdysvaltojen politiikasta kokonaisuudessaan, vaan retoriikasta. Osa Obaman näkökulmista haastaa vakiintuneita käsityksiä hyvän ja pahan vastakkainasettelusta ja Itsen ja Toisen binaariasetelmasta, mutta osa vahvistaa dialektista, jopa antagonistista ymmärrystä Meistä ja Heistä. Toisaalta tutkimukseni pääteema, pahuuden suhteellistuminen, viittaa toiseuden dialektisuuden säröytymiseen ja kuten edellä esitettiin, se haastaa Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa koskevassa tutkimuskirjallisuudessa esiintyneen vakiintuneen me-he – jaottelun. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että Obaman retoriikka olisi vallankumouksellista, sillä Yhdysvaltojen ulkopoliittiset traditiot tarjoavat dialektisen toiseuskäsityksen sijaan monipuolisemman käsityksen toiseuteen. Tämä puolestaan mahdollistaa negatiivisen toiseuden säröytymisen ja hyvän ja pahan antiessentialististen ideoiden esiintymisen osana Obaman ulkopoliittista retoriikkaa.

Primääriaineisto:

Puheet ovat saatavissa <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office>>.

21.1.2009. President Barack Obama's Inaugural Address. Washington D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/president-barack-obamas-inaugural-address>>

24.2.2009. Remarks of President Barack Obama—As Prepared for Delivery. Address to Joint Session of Congress. Washington D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-barack-obama-address-joint-session-congress>>

27.2.2009. Remarks of President Barack Obama—As Prepared for Delivery. Responsibly Ending the War in Iraq. Camp Lejeune, North Carolina.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-barack-obama-ndash-responsibly-ending-war-iraq>>

27.3.2009. Remarks by the President on a New Strategy for Afghanistan and Pakistan. Room 450. Dwight D. Eisenhower Executive Office Building. Washinton D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-a-new-strategy-afghanistan-and-pakistan>>

3.4.2009. Remarks by President Obama at Strasbourg Town Hall. Rhenus Sports Arena Strasbourg, Ranska. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-strasbourg-town-hall>>

5.4.2009. Remarks By President Barack Obama In Prague As Delivered. Hradcany Square. Praha. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-barack-obama-prague-delivered>>

6.4.2009. Remarks by the President Obama to the Turkish Parliament. Turkish Grand National Assembly Complex. Ankara, Turkki.
<http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-By-President-Obama-To-The-Turkish-Parliament>

6.5.2009. Remarks by the President after the trilateral meeting with the President Karzai of Afghanistan and President Zardari of Pakistan. Grand Foyer. Washington D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-after-trilateral-meeting-with-president-karzai-afghanistan-and-pr>>

17.4.2009. Remarks by the President at the Summit of the Americas Opening Ceremony. Hyatt Regency. Port of Spain, Trinidad and Tobago.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-summit-americas-opening-ceremony>>

13.5.2009. Statement by the President after meeting with House Democratic leadership. South Drive at the Oval Office. Washington D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/statement-president-after-meeting-with-house-democratic-leadership>>

19.5.2009. Remarks by the President after meeting with Shultz, Kissinger, Nunn and Perry to discuss Key Priorities in U.S. Non-Proliferation Policy. Oval Office. Washington D.C.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-after-meeting-with-shultz-kissinger-nunn-and-perry-discuss-key-pr>>

21.5.2009. Remarks by the President On National Security. National Archives, Washington, D.C.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-national-security-5-21-09>>

22.5.2009. Remarks by the President at US Naval Academy Commencement. United States Naval Academy. Annapolis, Maryland.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-us-naval-academy-commencement>>

4.6.2009. Remarks by the President at Cairo University. Cairo University. Kairo, Egypti.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>>

5.6.2009. Remarks by President Obama, German Chancellor Merkel, and Elie Wiesel at Buchenwald Concentration Camp, 6-5-09. Weimer, Saksa.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-german-chancellor-merkel-and-elie-wiesel-buchenwald-concent>>

4.7.2009. Remarks by the President at Independence Day Celebration, Soth Lawn. Washington D.C.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-independence-day-celebration>>

23.9.2009. Remarks by the President to the United Nations General Assembly. United Nations Headquarters, New York.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-united-nations-general-assembly>>

9.10.2009. Remarks by the President on Winning the Nobel Peace Prize. Rose Garden. Washington D.C.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-winning-nobel-peace-prize>>

20.10.2009 Remarks by the President to Joint Terrorism Task Force Staff Members. Joint Terrorism Task Force Headquarters, New York.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-joint-terrorism-task-force-staff-members>>

3.11.2009. Remarks by President Obama, Swedish Prime Minister Reinfeldt, European Commission President Barroso, and European Council High Representative Solana after meeting. Cabinet Room, Washington D.C.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-swedish-prime-minister-reinfeldt-european-commission-presid>>

12.11.2009. Remarks by the President to Service Members. Alaska Elmendorf Air Force Base, Anchorage, Alaska.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-service-members-elmendorf-air-force-base-anchorage-alaska>>

20.11.2009. Remarks by the President to the Troops at Osan Air Base. Osan.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-troops-osan-air-base-osan-republic-korea>>

23.11.2009. Remarks by the President at Presentation of the Robert F. Kennedy Human Rights Award. East Room. The White House. Washington D.C.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-presentation-robert-f-kennedy-human-rights-award>>

1.12.2009. Remarks by the President in Address to the Nation on the Way Forward in Afghanistan and Pakistan. Eisenhower Hall Theatre, United States Military Academy at West Point, West Point, New York.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-address-nation-way-forward-afghanistan-and-pakistan>>

10.12.2009. Remarks by the President at the Acceptance of the Nobel Peace Prize. Oslo.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-acceptance-nobel-peace-prize>>

10.12.2009. Toast Remarks by the President at the 2009 Nobel Banquet. The Grand Hotel, Oslo, Norja.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/toast-remarks-president-2009-nobel-banquet>>

18.12.2009. Remarks by the President at the Morning Plenary Session of the United Nations Climate Change. Conference Bella Center, Kööpenhamina, Tanska.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-morning-plenary-session-united-nations-climate-change-conference>>

4.4.2009. News Conference by President Obama. Palaiz de la Musique et Des Congres Strasbourg, Ranska. <http://www.whitehouse.gov/the_press_office/News-Conference-By-President-Obama-4-04-2009/>

4.6.2009. Remarks by the president on a new beginning Cairo University. Kairo, Egypti.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>>

5.1.2010. Remarks by the President on Security Reviews. Grand Foyer, Washington D.C.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-security-reviews>>

16.1.2010. Remarks by President Obama, Former President Bill Clinton, and Former President George W. Bush on the Recovery and Rebuilding Effort in Haiti. Rose Garden, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-former-president-bill-clinton-and-former-president-george-w>>

27.1.2010. Remarks by the President in State of the Union Address. U.S. Capitol, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-state-union-address>>

29.1.2010. Remarks by the President at GOP House Issues Conference. Renaissance Baltimore Harborplace Hotel, Baltimore, Maryland. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-gop-house-issues-conference>>

6.2.2010. Remarks by The President at Democratic National Committee Meeting. Capital Hilton Hotel Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-democratic-national-committee-meeting>>

8.3.2010. Remarks by President Obama and President Funes of El Salvador after Meeting. Oval Office, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-president-funes-el-salvador-after-meeting>>

26.3.2010. Remarks by the President on the Announcement of New START Treaty. James S. Brady Press Briefing Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-announcement-new-start-treaty>>

28.3.2010. Remarks by the President to the Troops Clamshell, Bagram Airfield. Afganistan. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-troops>>

30.3.2010. Remarks by President Obama and President Sarkozy of France during Joint Press Availability. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-president-sarkozy-france-during-joint-press-availabilit>>

8.4.2010. Remarks by President Obama and President Medvedev of Russia at New START Treaty Signing Ceremony and Press Conference. Prague Castle Prague, Tsekin tasavalt. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-president-medvedev-russia-new-start-treaty-signing-cere>>

13.4.2010. Remarks by the President at the Opening Plenary Session of the Nuclear Security Summit. Washington Convention Center, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-opening-plenary-session-nuclear-security-summit>>

13.4.2010. Press Conference by the President at the Nuclear Security Summit. Washington Convention Center, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/press-conference-president-nuclear-security-summit>>

12.5.2010. Remarks by President Obama and President Karzai of Afghanistan in Joint Press Availability. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-president-karzai-afghanistan-joint-press-availability>>

13.5.2010. Remarks by the President at Iftar Dinner. State Dining Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/08/13/remarks-president-iftar-dinner-0>>

19.5.2010. Remarks by President Obama and President Calderón of Mexico at Joint Press Availability. Rose Garden, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-president-calder-n-mexico-joint-press-availability>>

22.5.2010. Remarks by the President at United States Military Academy at West Point Commencement. Michie Stadium, West Point, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-united-states-military-academy-west-point-commencement>>

24.5.2010. Remarks by the President at Reception Celebrating Asian American and Pacific Islander Heritage Month. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-reception-celebrating-asian-american-and-pacific-islander>>

heritag>

27.5.2010. Remarks by the President at Reception in Honor of Jewish American Heritage Month. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-reception-honor-jewish-american-heritage-month>>

27.5.2010. Remarks by President Obama at G-20 Press Conference in Toronto, Canada. Intercontinental Hotel, Toronto, Canada. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-g-20-press-conference-toronto-canada>>

31.5.2010a. Remarks by the President on Memorial Day at Andrews Air Force Base. Andrews Air Force Base <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-memorial-day-andrews-air-force-base>>

31.5.2010b. Remarks by the President in Address to the Nation on the End of Combat Operations in Iraq. Oval Office, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/08/31/remarks-president-address-nation-end-combat-operations-iraq>>

3.6.2010. Remarks by the President at U.S.-India Strategic Dialogue Reception. State Department, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-us-india-strategic-dialogue-reception>>

9.6.2010. Remarks by the President on United Nations Security Council Resolution on Iran Sanctions. Diplomatic Reception Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-united-nations-security-council-resolution-iran-sanctions>>

15.6.2010. Remarks by the President at an Event with Military Personnel in Pensacola, Florida. Naval Air Station Pensacola's Naval Air Technical Training Center, Pensacola, Florida. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-event-with-military-personnel-pensacola-florida>>

27.6.2010. Remarks by President Obama and Prime Minister Singh of India before Bilateral Meeting. Intercontinental Hotel, Toronto, Canada. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-prime-minister-singh-india-bilateral-meeting>>

1.7.2010a. Remarks by the President at Signing of the Iran Sanctions Act. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-signing-iran-sanctions-act>>

1.7.2010b. Remarks by the President on Comprehensive Immigration Reform. American University School of International Service, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-comprehensive-immigration-reform>>

4.7.2010. Remarks by the President at Independence Day Celebration. Blue Room Balcony, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-independence-day-celebration>>

6.7.2010. Remarks by President Obama and Prime Minister Netanyahu of Israel in Joint Press Availability. Oval Office, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-prime-minister-netanyahu-israel-joint-press-availabilit>>

12.7.2010. Remarks by President Obama and President Fernandez of the Dominican Republic in Joint Press Availability. Oval Office, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-obama-and-president-fernandez-dominican-republic-joint-press-avail>>

23.9.2010. Remarks by the President to the United Nations General Assembly, United Nations Building. New York, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/09/23/remarks-president-united-nations-general-assembly>>

6.11.2010. Remarks by the President Commemorating 26/11 Attacks on Mumbai. Taj Mahal Palace and Tower Hotel, Mumbai, India. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/06/remarks-president-commemorating-2611-attacks-mumbai>>

8.11.2010. Remarks by the President to the Joint Session of the Indian Parliament in New Delhi, India. Parliament House, New Delhi, India. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/08/remarks-president-joint-session-indian-parliament-new-delhi-india>>

9.11.2010. Remarks by the President in a Toast at the State Dinner in Jakarta, Indonesia. Istana Merdeka. Jakarta, Indonesia. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/09/remarks-president-a-toast-state-dinner-jakarta-indonesia>>

10.11.2010. Remarks by the President at the University of Indonesia in Jakarta. Jakarta, Indonesia. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/10/remarks-president-university-indonesia-jakarta-indonesia>>

12.11.2010. Press Conference by the President After G20 Meetings in Seoul, Korea. Coex Center, Seoul, Republic of Korea. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/12/press-conference-president-after-g20-meetings-seoul-korea>>

13.11.2010. Remarks by President Obama and Prime Minister Kan of Japan in Statements to the Press in Yokohama, Japan. InterContinental Yokohama Grand Hotel, Yokohama, Japan. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/13/remarks-president-obama-and-prime-minister-kan-japan-statements-press-yo>>

18.11.2010. Remarks by the President at a Meeting on the New START Treaty. Roosevelt Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/18/remarks-president-a-meeting-new-start-treaty>>

20.11.2010. Press Conference of the President after NATO Summit, FERIA Internacional de Lisboa, Lisbon, Portugal. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/20/press-conference-president-after-nato-summit>>

3.12.2010. Remarks by the President to the Troops at Bagram Air Base Bagram Air Base. Afghanistan. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/12/03/remarks-president-troops-bagram-air-base>>

13.12.2010. Remarks by the President at Holiday Reception for the Diplomatic Corps. State Department, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/12/13/remarks-president-holiday-reception-diplomatic-corps>>

16.12.2010. Statement by the President on the Afghanistan-Pakistan Annual Review
James S. Brady Press Briefing Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/12/16/statement-president-afghanistan-pakistan-annual-review>>

1.9.2010. Remarks by President Obama, President Mubarak, His Majesty King Abdullah, Prime Minister Netanyahu and President Abbas Before Working Dinner. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/09/01/remarks-president-obama-president-mubarak-his-majesty-king-abdullah-prim>>

11.9.2010. Remarks by the President at the Pentagon Memorial. The Pentagon Arlington, Virginia.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/09/11/remarks-president-pentagon-memorial>>

5.10.2010. Remarks by the President at Reception for the Diplomatic Corps. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/10/05/remarks-president-reception-diplomatic-corps>>

14.1.2011. Remarks by the President at a Memorial Service for Richard Holbrooke. Kennedy Center Washington, D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/14/remarks-president-memorial-service-richard-holbrooke>>

25.1.2011. Remarks by the President in State of Union Address. United States Capitol, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-state-union-address>>

28.1.2011. Remarks by the President on the Situation in Egypt. State Dining Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/28/remarks-president-situation-egypt>>

11.2.2011. Remarks by the President on Egypt. Grand Foyer, Washington D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/02/11/remarks-president-egypt>>

23.2.2011. Remarks by the President on Libya. Grand Foyer, Washington, D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/02/23/remarks-president-libya>>

16.3.2011. Remarks by the President at a DNC Event Marriott Wardman Park Hotel Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/16/remarks-president-dnc-event>>

17.3.2011. Remarks by the President on the Situation in Japan. Rose Garden, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/17/remarks-president-situation-japan>>

18.3.2011. Remarks by the President on the Situation in Libya. East Room, Washington, D.C.
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/18/remarks-president-situation-libya>>

19.3.2011. Remarks by President Obama and President Rousseff of Brazil in Exchange of Toasts at Official Lunch in Brasilia, Brazil Palácio do Itamaraty Brasilia, Brazil

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/19/remarks-president-obama-and-president-rousseff-brazil-exchange-toasts-of>>

19.3.2011. Remarks by the President on Libya Tryp Convention Brasil 21 Center Brasilia, Brazil. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/19/remarks-president-libya>>

20.3.2011. Remarks by the President to the People of Brazil in Rio de Janeiro, Brazil Teatro Municipal Rio de Janeiro. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/20/remarks-president-people-brazil-rio-de-janeiro-brazil>>

28.3.2011. Remarks by the President in Address to the Nation on Libya. National Defense University Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/28/remarks-president-address-nation-libya>>

29.3.2011 Remarks by the President at a DNC Event Studio Museum in Harlem New York, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/29/remarks-president-dnc-event>>

6.4.2011. Remarks by the President at the National Action Network Annual Gala. Sheraton New York Hotel, New York, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/04/06/remarks-president-national-action-network-annual-gala>>

2.5.2011. Remarks by the President on Osama Bin Laden. East Room, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/02/remarks-president-osama-bin-laden>>

18.5.2011. Remarks by the President at U.S. Coast Guard Academy Commencement. United States Coast Guard Academy, New London, Connecticut. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/18/remarks-president-us-coast-guard-academy-commencement>>

19.5.2011. Remarks by the President on the Middle East and North Africa. State Department, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/19/remarks-president-middle-east-and-north-africa>>

22.5.2011. Remarks by the President at the AIPAC Policy Conference 2011 Walter E. Washington Convention Center Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/22/remarks-president-aipac-policy-conference-2011>>

23.5.2011. Remarks by the President at Irish Celebration in Dublin, Ireland College Green, Dublin, Irlanti. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/23/remarks-president-irish-celebration-dublin-ireland>>

25.5.2011. Remarks by the President to Parliament in London, United Kingdom Westminster Hall, London, United Kingdom. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/25/remarks-president-parliament-london-united-kingdom>>

28.5.2011. Remarks by President Obama and Prime Minister Tusk of Poland in Joint Press Conference in Warsaw, Poland Chancellery Building, Varsova, Puola.

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/05/28/remarks-president-obama-and-prime-minister-tusk-poland-joint-press-confe>>

20.6.2011a. Remarks by the President at a DNC Event. Mandarin Oriental Hotel Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/06/20/remarks-president-dnc-event-0>>

20.6.2011b. Remarks by the President at a DNC Event. Oriental Hotel Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/06/20/remarks-president-dnc-event>>

21.9.2011. Remarks by President Obama in Address to the United Nations General Assembly. United Nations New York, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/21/remarks-president-obama-address-united-nations-general-assembly>>

22.9.2010. Remarks by the President at the Millennium Development Goals Summit in New York, New York. United Nations Headquarters, New York, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/09/22/remarks-president-millennium-development-goals-summit-new-york-new-york>>

27.9.2011. Remarks by the President at a DNC Event--Los Angeles, CA. Los Angeles, California. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/27/remarks-president-dnc-event-los-angeles-ca>>

7.10.2011. Remarks by President Obama and Prime Minister Essebsi After Bilateral Meeting. Oval Office, Washington D.C.. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/10/07/remarks-president-obama-and-prime-minister-essebsi-after-bilateral-meeti>>

12.10.2011. Remarks by the President at a DNC Event Private Residence, Orlando, Florida. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/10/12/remarks-president-dnc-event>>

16.10.2011. Memorial Dedication. The National Mall, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/10/16/remarks-president-martin-luther-king-jr-memorial-dedication>>

20.10.2011. Remarks by the President on the Death of Muammar Qaddafi Rose Garden, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/10/20/remarks-president-death-muammar-qaddafi>>

21.10.2011. Remarks by the President on Ending the War in Iraq James S. Brady Press Briefing Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/10/21/remarks-president-ending-war-iraq>>

4.11.2011. Remarks by President Obama In Honoring the Alliance Between the United States and France City Hall Cannes, France <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/04/remarks-president-obama-honoring-alliance-between-united-states-and-fran>>

7.11.2010. Remarks by the President and the First Lady in Town Hall with Students in Mumbai, India. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/07/remarks-president>>

and-first-lady-town-hall-with-students-mumbai-india>

13.11.2011 Remarks by the President in a Toast at APEC Leaders Dinner Hale Koa Hotel Honolulu, Hawaii. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/13/remarks-president-toast-apec-leaders-dinner>>

17.11.2011 Remarks By President Obama to the Australian Parliament Parliament House Canberra, Australia. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/17/remarks-president-obama-australian-parliament>>

25.11.2011. Remarks by the President in State of Union Address. United States Capitol, Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-state-union-address>>

30.11.2011. Remarks by the President at a Campaign Event Sheraton Hotel New York, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/30/remarks-president-campaign-event-1>>

30.11.2011. Remarks by the President at a Campaign Event. Gotham Bar and Grille New York, New York. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/30/remarks-president-campaign-event-0>>

7.6.2011. Remarks by President Obama and Chancellor Merkel in Official Arrival Ceremony. South Lawn, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/06/07/remarks-president-obama-and-chancellor-merkel-official-arrival-ceremony>>

4.7.2011. Remarks by the President at White House Independence Day Celebration. South Lawn, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/07/04/remarks-president-white-house-independence-day-celebration>>

10.8.2011. Remarks by the President during Iftar Dinner. East Room, Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/08/10/remarks-president-during-iftar-dinner>>

8.8.2011. Remarks by the President at a DNC Event in Washington, D.C. Private Residence Washington, D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/08/08/remarks-president-dnc-event-washington-D.C.>>

3.8.2011. Remarks by the President at a DNC event. Aragon Entertainment Center Chicago, Illinois. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/08/03/remarks-president-dnc-event>>

12.12.2011. Remarks by President Obama and Prime Minister al-Maliki of Iraq in a Joint Press Conference. South Court Auditorium. Washington D.C. <<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/12/12/remarks-president-obama-and-prime-minister-al-maliki-iraq-joint-press-co>>

Sekundääriaineisto

Aaltola, Mika (2008), *Sowing the Seeds of Sacred: Political Religion of Contemporary World Order and the American Era*. Leiden: Brill.

Aho, James, J. (1994), *This thing of darkness: a sociology of the enemy*. Seattle: University of Washington Press.

Alasuutari, Pertti (1995), *Researching culture: qualitative method and cultural studies*. Lontoo: Sage Publications.

Alter, Jonathan (2010), *The Promise: President Obama, Year One*. New York: Simon and Schuster.

Anderson, Benedict (2006), *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. ACLS Humanities E-Book.

Armstrong, John A. (1982), *Nations before Nationalism*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.

Asante, Molefi, Kete (1969), *Rhetoric of Black revolution*. Boston: Allyn & Bacon.

Barker, Rodney S. (2001), *Legitimizing identities: the self-presentations of rulers and subjects*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bernstein, J. Richard (2005), *The abuse of evil: the corruption of politics and religion since 9/11*. Cambridge: Polity Press.

Bostdorff, Denise M. (1994), *The presidency and the rhetoric of foreign crisis*. Columbia: University of South Carolina Press.

Brooks, David (2007), "Obama, Gospel and Verse." *New York Times*. Kolumni. Saatavissa <http://select.nytimes.com/2007/04/26/opinion/26brooks.html?_r=1&scp=1&sq=%2522David%20Brooks%2522%20Obama%20Niebuhr&st=cse>. Luettu 26.4.2007.

Brower, Holly H.–Jack M. Feldman–Howard Garland Source–Cynthia G. Emrich (2001), "Images in Words: Presidential Rhetoric, Charisma, and Greatness". *Administrative Science Quarterly*, 46 (3): 527–557.

Burke, Kenneth (1950), *A rhetoric of Motives*. New York: Prentice-Hall.

Burke, Kenneth (1966), *Language as symbolic action. Essays on Life, Literature, and Method*. Berkley: University of California Press.

Burke, Kenneth (1969a), *A rhetoric of Motives*. Berkley: University of California Press.

Burke, Kenneth (1969b), *A grammar of Motives*. Berkley: University of California Press.

Bush, George W. (29.1.2002), "The President's State of the Union Address". The United States Capitol. Washington, D.C. Saatavissa <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>> Luettu 29.1.2002

- Bush, George W. (1.6.2002), "Answering the Call of History". U.S. Department of State Archive. Saatavissa <<http://2001-2009.state.gov/r/pa/ei/wh/rem/10648.htm>>
- Callahan, David (1994), *Between two worlds: realism, idealism, and American foreign policy after the cold war*. New York: Harper Collins Publishers.
- Cameron, Charles–John S. Lapinski–Charles R. Riemann (2000), "Testing Formal Theories of Political Rhetoric". *The Journal of Politics* 62(1):187–205.
- Caputi, Mary (2011), "The parergonal politics of Barack Obama". *Philosophy Social Criticism* 37:823– 840.
- Carothers, Thomas (2012), "Democracy Policy Under Obama: Revitalization or Retreat?". *Carnegie Endowment for International Peace*. 27.7.2012.
- Chan, Steven (2005), *Out of evil: new international politics and old doctrines of war*. Lontoo & New York: I.B.Tauris.
- Costello, Stephen J. (2004), "Narrating otherness. Between hospitality and hostility". *Philosophy & Social Criticism* 30(7): 881–886.
- Croen, Arne (2004), "Self and identity." Teoksessa Zahavi, Dan - Grünbaum, Thor–Parnas, Josef (toim.) *The structure and development of self-consciousness: interdisciplinary perspectives*. ss. 123–157. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Delgado, Gian Carlo-Ramos & Silvina María Romano (2011), "Political-Economic Factors in U.S. Foreign Policy : The Colombia Plan, the Mérida Initiative, and the Obama Administration". *Latin American Perspectives* 38, 93–108.
- Dobson, Alan & Marsh, Steve (2001), *US foreign policy since 1945*. Oxon: Routledge.
- Dobson, Alan P. & Steve Marsh (2007), *US Foreign Policy since 1945*. Taylor & Francis NetLibrary, Inc.
- Fassin, Didier (2001). "The Biopolitics of Otherness." *Anthropology Today* 17(1): 3–7.
- Fierke, Karin M. (2001), "Critical Methodology and Constructivism". Teoksessa Fierke, Karin M.–Jorgensen, Knud Erik (toim.), *Constructing international relations: the next generation*. New York: M. E. Sharpe.
- Fischer-Barnicol, H. (1992), "Complementarity as challenge: Prefigurations in the history of thinking." Teoksessa Carvallo, Mark, E. (toim.), *Nature, cognition and system II*. ss. 25–45. Dordrecht: Kluwe Academic Publishers.
- Fletcher, John (1999), *Essays on otherness*. Warwick studies in European philosophy. Lontoo: Routledge.
- Ganguly, Suranjan (2008), "Constructing the Imaginary: Creativity and Otherness in the Films of Adoor Gopalakrishnan". *The Journal of Commonwealth Literature* 43(1): 43–55.
- Galtung, Johan (1989), *Europe in the making*. New York: Crane Russak.

Gill, Ann M. & Karen Whedbee (1997), "Rhetoric." Teoksessa van Dijk, Teun A. (toim.) *Discourse as Structure and Process*. Nide 1/Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. ss. 157–184. Lontoo: SAGE.

Griffiths, Martin (1995), *Realism, idealism and international politics*. Lontoo: Routledge.

Haapanen, Pirkko (1996), "Roomalaisten korkein taito." Teoksessa Palonen, Kari - Hilikka, Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa*. ss. 23–50. Tampere: Vastapaino.

Hamid, Shadi (2012), "Prioritizing Democracy: How the Next President Should Re-Orient U.S. Policy in the Middle East". *Brookings Institution*. Campaign 2012 Papers. Nro. 11. 20.6.2012

Harle, Vilho (1991), *Hyvä, Paha, Ystävä, Vihollinen*. Rauhankirjallisuuden edistämisseura. Rauhan- ja konfliktin tutkimuslaitos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Harle, Vilho (2000), *The enemy with a thousand faces*. Westport: Greenwood Publishing Group.

Hartz, Louis (1955), *The liberal tradition in America: an interpretation of American political thought since the Revolution*. Harcourt: Brace.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1998), *Phenomenology of spirit*. Delhi: Motilal Banarsidass Publ. (Alkuperäisteos *System der Wissenschaft. Erster Teil, die Phänomenologie des Geistes*, 1807).

Helne, Tuula (2002), *Syrjäytymisen yhteiskunta*. Stakes tutkimuksia n:o 123. Helsinki: Stakes.

Hersh, Seymour (2011), "The Obama/Bush Foreign Policies: Why Can't America Change?" Doha. CIRS Luento 17.1.2011. Saatavissa
<http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/01/22/transcript_the_obamabush_foreign_policies_why_cant_america_change> Luettu 17.1.2011.

Hunt, Michael H. (1987), *Ideology and U.S. foreign policy*. Yale: Yale University Press.

Hobsbawm, Eric (1992), "Introduction: Inventing traditions". Teoksessa Eric Hobsbawm - Terence O. Range. *The invention of tradition*. ss. 1–15. Cambridge: Cambridge University Press.

Hopf, Ted (1998), "The promise of constructivism in international relations theory". *International security*. 23 (1):171–200.

Houghton, David Patric (2002), "Manifest Destiny and Realpolitik: Realism versus Idealism in Foreign Policy." Teoksessa David H. McKay - Houghton, David Patrick–Wroe, Andrew (toim.), *Controversies in American politics and society*. ss. 172–181. Oxford: Wiley-Blackwell.

Indyk, Martin S. - Kenneth G. Lieberthal - Michael E. O'Hanlon (2012a), *Bending History: Barack Obama's Foreign Policy*. Washington DC: Brookings Institution Press.

Indyk, Martin S. - Kenneth G. Lieberthal - Michael E. O'Hanlon (2012b), "Five Myths about Obama's Foreign Policy". *The Washington Post Opinion*. Saatavissa

<<http://www.brookings.edu/research/opinions/2012/03/29-obama-indyk-lieberthal-ohanlon>> Luettu 29.3.2012.

Jackson, Richard (2011), "Culture, identity and hegemony: Continuity and (the lack of) change in US counterterrorism policy from Bush to Obama". *International Politics*. (48) 2/3: 390–411.

Jeffery, Renée (2005), "Tradition as Invention: The 'Traditions Tradition' and the History of Ideas in International Relations". *Millennium - Journal of International Studies*. 34: 57–89.

Jenkins, Keith B. & Grant Cos (2010). "A Time for Change and a Candidate's Voice: Pragmatism and the Rhetoric of Inclusion in Barack Obama's 2008 Presidential Campaign." *American Behavioral Scientist* 54(3):184–202.

Jervis, Robert (1976), *Perception and Misperception in International Politics*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Johnstone, Andrew E. (2009), *Dilemmas of Internationalism: The American Association for the United Nations and US Foreign Policy, 1941-1948*. Farnham: Ashgate Publishing, Ltd.

Kalb, Marvin (2012), "Obama and Romney's Foreign Policies: Difference in Words, Not Substance?" *Brookings Institution*. Saatavissa <<http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2012/07/27-obama-romney-kalb>> Luettu 27.7.2012.

Karon, Tony (2010), "Why Obama Defaulted to Bush Foreign Policy Positions" *Time*. Saatavissa <<http://www.time.com/time/printout/0,8816,1950827,00.html>> Luettu 4.1.2010.

Kelley, Robert (1977), "Ideology and Political Culture from Jefferson to Nixon". *The American Historical Review*. 82 (3): 531– 562.

Kelly, Christopher (1987), "To persuade without convincing. The language of Rousseau's legislator." *American Journal of Political Science* 31(2): 321–335.

Khatib, Lina (2006), "Nationalism and Otherness : The representation of Islamic fundamentalism in Egyptian cinema." *European Journal of Cultural Studies* 9(1): 63–80.

Klingberg, Frank LeRoy (1952), "The Historical Alternation of Moods in American Foreign Policy". *World Politics* 4 (2): 239–273.

Kloppenber, James T. (2012), *Reading Obama: dreams, hope, and the American political tradition*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Klotz, Audie & Cecelia M. Lynch (2007), *Strategies for research in constructivist international relations*. New York: M.E. Sharpe.

Kratochwil, Friedrich (1984), "The Force of Prescriptions". *International Organization* 38(4):685–708.

Kratochwil, Friedrich (2000), "Constructing a New Orthodoxy? Wendt's 'Social Theory of International Politics' and the Constructivist Challenge." *Millennium - Journal of International Studies* 29, 73–101.

- Kratochwil, Friedrich (2005), "Religion and (Inter-) National Politics: On the Heuristics of Identities, Structures, and Agents." *Alternatives* 30 (2): 113–140.
- Kratochwil, Friedrich (2007), "Re-thinking the "inter" in International Politics". *Millennium - Journal of International Studies* 35, 495–512.
- Kowert, Paul (1998), "Agent versus structure in the construction of national identity". Teoksessa Kubálková, V.–Onuf, Nicholas–Kowertt, Paul (toim.), *International relations in a constructed world*. ss. 101–123. New York: M.E. Sharpe.
- Kristeva, Julia (1994), *Strangers to ourselves*. New York: Columbia University Press.
- Kroes, Rob (2012), "The power of rhetoric and the rhetoric of power: Exploring a tension within the Obama presidency". *European journal of American studies*. 26.3.2012 Special issue. Wars and New Beginnings in American History. ss. 2–13.
- Kuusisto, Riikka (1996), "Persianlahden ja Bosnian konfliktit läntisten suurvaltajohtajien lausunnoissa." Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.), *Pelkkää retoriikkaa*. ss. 267–292. Vastapaino. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Lebow, Richard Ned (2008), "Identity and International Relations." *International Relations* 22(4):473–492.
- Leeman, Richard W. (2012), *The Teleological Discourse of Barack Obama*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Lepgold, Joseph, and Timothy McKeown (1995), "Is American Foreign Policy Exceptional? An Empirical Analysis". *Political Science Quarterly* 110(3):369–384.
- Lévinas, Emmanuel (1981), *Otherwise than Being or Beyond Essence*. Engl. Alphonso Lingis. Nijhof: Haag. (Alkuperäisteos: *Autrement qu'être ou au-delà de l'essence*. 1. laitos 1974).
- Lévinas, Emmanuel (1996a), "Enigma and phenomenon" Teoksessa Peperzak, Adriaan Theodoor, Simon Critchley & Robert Bernasconi (toim.) *Emmanuel Lévinas: basic philosophical writings*. Bloomington, Indianapolis: Indiana University Press.
- Lévinas, Emmanuel (1996b), *Etiikka ja äärettömyys – keskusteluja Philippe Nemon kanssa*. Suom. Antti Pönni ja Outi Pasanen. Gaudeamus, Helsinki.
- Lieven, Anatol & Hulsman, John (2006), *Ethical realism: a vision for America's role in the world*. Pantheon Books.
- Lipset, Seymour Martin (1996), *American Exceptionalism. A Double-Edged Sword*. New York: W. W. Norton.
- Luck, Edward C. (2003), "American Exceptionalism and International Organization: Lessons from the 1990s." Teoksessa Rosemary - MacFarlane S. Neil–Mastanduno, Michael (toim.), *US Hegemony and International Organizations*. ss. 25–48. Oxford Scholarship Online.
- Lynch, Marc (2013), "Does Obama Have a Middle East Strategy? If not, what should it be?" *Foreign Policy*. Artikkel. Saatavissa
<http://www.foreignpolicy.com/articles/2013/01/10/does_obama_have_a_middle_east_strategy> Luettu 10.1.2013.

- Madsen, Deborah L. (1998), *American Exceptionalism*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- McCormick, James M. (2009), *American Foreign Policy & Process*. Wadsworth: Cengage Learning.
- McDougall, Walter A. (1997), *Promised Land, Crusader State: The American Encounter With the World Since 1776*. New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- Mead, Walter Russell (2002), *Special Providence: American Foreign Policy and How It Changed the World*. New York: Taylor & Francis Group.
- Miller, Linda B. (1990), "American Foreign Policy: Beyond Containment?" *International Affairs* 66 (2): 313–324.
- Moon, J. Donald (1977), "Values and Political Theory: A Modest Defense of a Qualified Cognitivism". *The Journal of Politics* 39(4):877–903.
- Morgenthau, Hans J. (1965), *Vietnam and the United States*. Washington, D.C.: Public Affairs Press.
- Neumann, Iver B. (1999), *Uses of the Other: "The East" in European Identity Formation*. Manchester: Manchester University Press.
- Niebuhr, Reinhold (2008), *The irony of American history*. Uusintapainos. Chicago: University of Chicago Press.
- Niebuhr, Reinhold (1986), "The children of light and the children of darkness". Teoksessa Robert McAfee Brown (toim.), *The essential of Reinhold Niebuhr. Selected essays and addresses*. ss. 160–181. New Haven; Lontoo: Yale University Press.
- Nye, Joseph S., jr (2004), "Soft Power and American Foreign Policy", *Political Science Quarterly* 119(2):255–270.
- O'Hanlon, Michael E. (2012) President Obama: Reluctant Realist. *Brookings Institution*. Saatavissa <<http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2012/03/16-obama-ohanlon>> Luettu 16.3.2012.
- Onuf, Nicholas (1998), "Constructivism: A users manual". Teoksessa Kubáľková, V. - Onuf, Nicholas–Kowertt, Paul (toim.), *International relations in a constructed world*. ss. 58–78. New York: M.E. Sharpe.
- Palonen, Kari (1988), *Tekstistä politiikkaan: Johdatusta tulkintataitoon*. Tampere: Vastapaino.
- Palonen, Kari (1997), *Kootut retoriikat. Esimerkkejä politiikan luennasta*. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino.
- Parry-Giles, Shawn J. (2002), *The rhetorical presidency, propaganda, and the Cold War, 1945-1955*. Westport: Greenwood Publishing Group.

- Perelman, Chaïm & Lucie Olbrechts-Tyteca (1969), *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*. Notre Dame, University of Notre Dame Press. (Alkuperäisteos *Traite de l'argumentation: La nouvelle rhétorique*. 1958)
- Perelman, Chaïm (1982), *The realm of rhetoric*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.
- Perelman, Chaïm (1996), *Retoriikan valtakunta*. Tampere: Vastapaino. (Alkuperäisteos *L'empire rhétorique. Rhétorique et argumentation*. 1977)
- Perez, Martin (2012), "Obama's 'Hawkish' Foreign Policy? If Only It Were So." *The New Republic* tnr.com Saatavissa <<http://www.tnr.com/article/tel-aviv-journal/100795/obama-foreign-policy-middle-east>> Luettu 16.2.2012.
- Perkins, Dexter (1962), *The American approach to foreign policy*. Cambridge Harvard University Press.
- Perpich, Diane (2008), *The ethics of Emmanuel Levinas, cultural memory in the present*. Stanford: Stanford university press.
- Richards, Jennifer (2008), *Rhetoric. The New Critical Idiom*. Oxon: Routledge.
- Roach, Steven C. (2007), *Critical theory and international relations: a reader*. Lontoo ja New York: Routledge.
- Rossini, Daniela (1995), "Isolationism and Internationalism in Perspective. Myths and Reality in American Foreign Policy." Teoksessa From Theodore Roosevelt to Fdr: Internationalism and Isolationism in American Foreign Policy. ss. 11–21. Staffordshire: Keele University Press, 1995.
- Rytkönen, Helle (1999), "Book Review: Iver B. Neumann, Uses of the Other: 'The East' in European Identity Formation." *Millennium - Journal of International Studies* 28, 441– 443.
- Said, Edward (1979), *Orientalism*. New York: Vintage Books.
- Sartre, Jean-Paul (1969), *Being and nothingness: an essay in phenomenological ontology*. Lontoo: Taylor & Francis Ltd.
- Schlesinger, Arthur Meier (2007), *The Politics of Hope: And, The Bitter Heritage : American Liberalism in the 1960s*. Princeton: Princeton University Press.
- Schultz, Bart (2009), "Obama's Political Philosophy : Pragmatism, Politics, and the University of Chicago" *Philosophy of the Social Sciences* 39, 127–141.
- Shogan, Colleen J. (2007), *The moral rhetoric of American presidents*. College Station: Texas A&M University Press. Nide 17.
- Stoessinger, John, G. (1984), "The Statesman and the Critic, Kissinger and Morgenthau". Teoksessa Thompson, Kenneth W. - Myers, Robert John (toim.), *Truth and tragedy*. ss. 220–236. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Sullivan, Michael P. (2002), *Theories of international relations: transition vs. Persistence*. New York: Pargrave McMillan.

Summa, Hilikka (1996), ”Kolme näkulmaa uuteen retoriikkaan.” Teoksessa Palonen, Kari - Hilikka, Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa*. ss. 51–84. Tampere: Vastapaino.

Taussig, Michael T. (1993), *Mimesis and alterity: a particular history of the senses*. Lontoo: Routledge.

Telhami, Shibley (2013), ”The Limits of U.S. Influence in Israel“. Brookings Institute. Mieli pidetä kirjoitus. Saatavissa <<http://www.brookings.edu/research/opinions/2013/01/22-israel-elections-us->> Luettu 22.1.2013.

Thompson, Kenneth (1978), ”New Reflections on Ethics and Foreign Policy: the Problem of Human Rights.“ *The Journal of Politics* 49(4): 984–1010.

Vinod, M. J. (1991), *United States foreign policy towards India: a diagnosis of the American approach*. New Delhi: Lancers Books.

Walt, Stephen M. (2012), ”Why hawks should vote for Obama“. *foreignpolicy.com* Saatavissa <http://walt.foreignpolicy.com/posts/2012/02/14/our_new_strategic_experiment> Luettu 14.2.2012.

Weber, Cynthia (2005), *International Relations Theory: A Critical Introduction*. New York: Routledge.

Wendt, Alexander (1999), *Social theory of international politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Zalman, A. and Clarke, J. (2009), ”The global war on terror: A narrative in need of a rewrite.” *Ethics & International Affairs* 23(2):101–113.

Zur, Ofer (1987), ”The Psychohistory of Warfare: The Co-Evolution of Culture, Psyche and Enemy.” *Journal of Peace Research* 24(2):125–134.